

POJEM GOSPODARSKEGA STATUSNEGA PRAVA

Gospodarsko statusno pravo **vsota pravnih norm, ki urejajo status (položaj) gospodarskih subjektov, njihove pravice in obveznosti v nekem konkretnem okolju.**

To so pravna pravila, ki urejajo **pravna razmerja med gospodarskimi subjekti, ki delujejo na trgu**. Pravna pravila urejajo status (položaj) gospodarskih družb, gospodarsko pravne posle in druga razmerja subjektov GP na trgu.

O statusnem (trgovinskem) pravu govorimo **že ob koncu srednjega veka**. Z nastankom trgovine in v okviru civilnega prava se razvije trgovinsko pravo.

V razvoju prava zasledimo relativno zgodaj posamezne skupine pravnih norm, ki so se oblikovale po nekaterih skupnih značilnostih v posamezne pravne discipline.

Ta pojav je še posebej viden na področju tistega dela prava, ki se je ukvarjal s trgovino, ob kateri so se začela že v srednjem veku oblikovati na podlagi trgovske prakse in običajev posebna pravna pravila za trgovce in trgovino. Potreba po oblikovanju posebnega prava za trgovce se je pojavila, ko so se trgovci začeli obrtniško ukvarjati z različnimi gospodarskimi dejavnostmi zaradi ustvarjanja dobička in ne zaradi zadovoljitev lastnih potreb. Splošna opredelitev v srednjeveškem pojmu *lex mercatoria* (zakon trgovcev) pomeni bolj željo in idejo po enotnem zakonu trgovcev, kot pa dejansko skupno ime za to posebno področje prava. K oblikovanju in nastanku posebnega prava za trgovce je največ prispevala prva evropska kodifikacija prava v Franciji (leta 1807 – trgovinski zakonik), kateri so sledile kodifikacije v drugih evropskih državah (Nemčija- leta 1861, Avstrija-1863, ...). Razvoj ni bil povsod enak. V nekaterih državah nimajo posebnega trgovinskega zakonika, ampak je le-ta vsebovan v civilnih zakonih. Tako je bilo v Švici in Italiji, vendar le-ta kasneje združi gospodarsko in statusno pravo. V ostalih državah pa imajo samostojne zakonike.

Trgovinsko pravo pa so razvrednotili zlasti v nemški teoriji, kjer poznamo poleg trgovinskega prava še gospodarsko, podjetniško ter pravo družb.

- a) **Trgovinsko pravo** je posebno pravo trgovcev oz. subjektov, ki se ukvarjajo z gospodarsko dejavnostjo in prometom blaga in storitev, trgovino, transportom in s tem povezanimi storitvami.
- b) **Gospodarsko pravo** - je težko opredeljivo, saj obstajajo različne definicije, s katerimi se poskuša opredeliti bistvo te, pravno še vedno nedefinirane in v pravni teoriji sporne discipline. To pravo se ukvarja predvsem s pravnimi normami in institucijami, ki se nanašajo ali so povezane z gospodarskim sistemom kot celoto, zlasti organizacijo in nastopanjem gospodarskih subjektov na trgu ter temu ustrezne funkcije države. Od trgovinskega prava se gospodarsko pravo v nemški teoriji loči po tem, da ga nekateri štejejo kot pravno-politično metodo proučevanja makrogospodarskega sistema in kritiko zasebnega prava trgovcev.
- c) **Podjetniško pravo** - je novejša pravna disciplina, ki se začinja oblikovati sredi tega stoletja z namenom, da proučuje fenomen podjetja kot družbene asociacije ljudi, ki združujejo v podjetju svoja sredstva ali svoje delo v procesu medsebojnega sodelovanja. Za to pravo je zlasti značilno, da skuša doseči določene pravno-politične cilje in se zaradi tega v nekaterih državah oblikuje kot samostojna pravna disciplina ob gospodarskem pravu.
- d) **Pravo družb** - se ukvarja s pravnim statusom družb in združenj zaradi določenega cilja ter z obilgacijskimi kooperacijskimi razmerji.

Statusno pravo se je torej razvilo iz civilnega prava. Civilno pravo veliko prevzame iz trgovinskega prava, medtem ko je statusno pravo bolj samostojno in je ločeno od civilnega prava.

Po drugi svetovni vojni se je na našem ozemlju oblikovalo gospodarsko (trgovinsko) pravo. Dobili smo zakon o gospodarskih družbah.

Pri opredeljevanju prava trgovcev obstajata dva temeljna pristopa:

1. subjektivni – določene pravne norme uporablja le trgovec pri svojem poslovanju – **TRGOVSKO PRAVO**
  2. objektivni – pomembna je vsebina in narava razmerij, ki jih ureja določena pravna norma – **TRGOVINSKO PRAVO**.
- Ločimo TRGOVINSKO POGODBENO PRAVO (posli, pogodbe) in TRGOVINSKO STATUSNO PRAVO.

To gospodarsko pravo pa obravnava **STATUS GOSPODARSKIH SUBJEKTOV**.

Status je položaj pravnega subjekta v družbi in državi in z njim skušamo vrednotiti nek položaj.

Pravni subjekti so fizične in pravne osebe

Je nosilec določenih pravic in obveznosti, pri čemer je

FIZIČNA OSEBA posameznik

PRAVNA OSEBA pa je posebna družbena tvorba, ki ji pravni red priznava status pravnega subjekta.

Lastnosti fizične osebe:

Pravna sposobnost: gre za sposobnost pridobivanja pravic in obveznosti, ki jo posameznik pridobi z rojstvom

Poslovna ali opravilna sposobnost: gre za sposobnost posameznika, da lahko z lastno izjavo volje vstopa v pravna razmerja, sklepa pravne posle in tako pridobiva pravice in obveznosti. Fizična oseba jo dobi s polnoletnostjo.

Lastnosti pravne osebe :

Tudi pravnimi osebam pravo priznava pravno subjektiviteto, torej ima tudi pravna oseba pravno in poslovno sposobnost.

Pravna sposobnost: pridobi jo z vpisom v register in traja vse do prenehanja pravne osebe

Poslovna sposobnost: vezana je na posamezne pravne osebe, ki izvajajo voljo v imenu pravne osebe

So: USTANOVE, KORPORACIJE, DRUŽBE, ZAVODI

Pravni red pa je skupek vseh pravnih pravil, ki delujejo znotraj določenega teritorija.

Poznamo **sociološki status**, ki je odvisen od okolja.

Pravni statusi so s pravnimi normami zagotovljene lastnosti osebe (fizične in pravne), da zmorejo nastopati kot subjekti v pravnih razmerjih.

Status je vedno pogojen z nekim okoljem.

Ločimo dve okolji:

- **Državo** – položaj države je vzvišen, kajti ona odloča o pravilih, statusih. Država nastopa z oblastjo, močjo, ki jo uveljavlja, torej regulira. Ta status imenujemo **DRUŽBENO REGULATIVNI STATUS** – pri tem statusu gre za položaj gospodarske družbe do države.

- **Trg** – tu se subjekti pojavljajo bolj enakopravno in govorimo o *PREMOŽENJSKO PRAVNEM STATUSU – DRUŽBENO EKONOMSKI STATUS*.

Država in trg sta **DRUŽBENA SISTEMA**. To pomeni, da je v takem sistemu vedno prisoten človek. Ti družbeni sistemi so zelo zapleteni, težko predvidljivi in s tem težko obvladljivi, in sicer ravno zaradi prisotnosti človeka.

Elementi **države**: teritorialno zaokrožena celota, ljudje, enotni pravni red. Tesno je povezana s pravom. Njen pravni red se varuje s policijo in vojsko. Država postaja vse pomembnejša, postaja makro sistem. Policija in vojska ne zadostujeta več, temveč potrebuje tudi podsisteme (poznamo 4 podsisteme).

Vse države posegajo v gospodarski podsistem:

1. **NORMATIVNA VLOGA** (izdajanje predpisov):

1. določa vrsto subjektov, pravno-organizacijske oblike (pri nas velja sistem zaprtega kroga števila subjektov – država ponudi določeno število tipov oblik, med katerimi lahko izbiramo ni nič več, npr: pri nas ne poznamo korporacije kot ZDA)
2. pogoje za ustanavljanje subjektov in pogoje za njihovo poslovanje
3. varstvo samih subjektov in njihovih pravic
4. varstvo javnih koristi
5. trg (varstvo konkurence, preprečevanja omejevanja konkurence)

2. **REGISTRACIJA SUBJEKTOV** (sodni register)

SISTEM je del nekega okolja, ki predstavlja neko zaokroženo celoto, ki je sestavljena iz posameznih delov, ki so med seboj odvisni in vplivajo drug na drugega.

Metode proučevanja sistemov so:

1. Znanstvena metoda
2. Opazovalna metoda
3. Sistemski pristop

Človek je element v družbenem sistemu, ki se ga ne da več deliti. V tem sistemu je v položaju *objekta* in *subjekta*.

Kot objekt nastopa glede na status, ko mora opravljati neko določeno delo (nalogo) – tekoči trak. Kot subjekt pa nastopa takrat, ko opravlja neko delo in si ga skuša čimbolj olajšati. To dela razumsko.

Družbeni sistemi so ciljno usmerjeni, sčasoma rastejo, vedno več ji je in vedno bolj so zapleteni ter težko obvladljivi (enostavni družbeni sistem je družina, poznamo še podjetje, občino, državo). To so naravni sistemi. Zaradi vse večje zapletenosti so morali ti sistemi razviti podsisteme, ki jih imenujemo **FUNKCIONALNI DRUŽBENI PODSISTEMI**.

Ti pod sistemi so:

1. **Proizvodni podsistem** – gre za gospodarski podsistem v državi
2. **Vzdrževalni podsistem** – so podsistemi, ki ohranjajo sistem pri življenju (šolski, zdravstveni, kulturni podsistem)
3. **Prilagajalni podsistem** – znanstveno-raziskovalni podsistem s katerim spoznavamo naše okolje
4. **Upravnopolitični podsistem** – to je državni aparat (uprava, sodstvo, državni organi. Usklajuje vse druge elemente v sistemu.

Če en od teh podsistemov zataji je to negativna posledica za celoten družbeni sistem. Noben od naštetih podsistemov ni bolj pomemben. Vsi morajo uspešno delovati.

Ti družbeni sistemi imajo svojo **strukturo** in **zgradbo**. Posamezni družbeni sistemi se med seboj razlikujejo, vendar pa težijo ki urejenosti, usklajenosti in k racionalnosti sistema.

Strukture sistema so različne:

1. **HIERARHIČNA, PIRAMIDALNA STRUKTURA** (vojska)
Je centraliziran sistem. Te strukture so lahko bolj ali manj sploščene. Elementi so razporejeni tako, da jih je spodaj več kot na vrhu. Ločimo špičaste in položne piramide. Ti sistemi so centralizirani, kajti vse izvira iz vrha pa tudi povratna informacija gre na vrh.
2. **MREŽASTA STRUKTURA** ali nepiramidalna struktura
Vanj se povezujejo elementi, sistemi in ti v podsisteme. Tu je struktura decentralizirana in skoraj ni hierarhične strukture. Ta struktura je primernejša za sodobne organizacije. Tu je več samostojnosti, svobode.

Kapitalističen sistem producira več kot rabi, zato je neracionalen.

Socialističen sistem pa je racionalen, ne producira preveč, vendar pa včasih stagnira. V tem sistemu o vsem odloča država in ni nobenega razvoja.

Noben od zgoraj navedenih sistemov ni v redu. Oba sistema je potrebno uravnovežiti.

Družbeni sistemi so *dinamični* (ne statični). Dinamiko povzroča aktiven del (ljudje). V tem sistemu so prisotni aktivni elementi ter vhodni in izhodni elementi. Dinamiko lahko spremljamo v dveh smereh:

- V času: ugotavljamo dobiček v času
- V prostoru: gibanje v istem časovnem obdobju, podjetje primerjamo z ostalimi in ugotovimo kaj je prav in kaj ni

Ti sistemi se stalno razvijajo. Sistem je zopet potrebno uravnovežiti, da dobro deluje. Struktura teži k statičnosti, to pomeni, da utesnjuje dinamiko. Torej je dinamiki struktura vedno odveč. Strukturo je potrebno prilagoditi dinamiki!

Če pride v sistemu do prevelike dezorganiziranosti oz. neorganiziranosti se pojavi entropija, to pa povzroči propad sistema, vendar to ni pravilo da sistem propade.

Primer: propad fevdalne ureditve;

Trgovina → napetosti med fevdalci → entropija → propad.

Če ne propade se spreminja po neki naravni poti, se prilagodi spremembam, pomembno vlogo pri tem ima država.

Človek poskuša družbene sisteme obvladovati preko prava (zakon o združenem delu). To pa je lahko zelo nevarno, kajti če je družbeni sistem postavljen narobe, se napake pokažejo šele čez nekaj časa in ne tako kot pri tehničnih sistemih, ko se napaka takoj odkrije.

Torej obstaja tesna povezanost družbenega sistema s pravom.

PRAVNI VIRI GOSPODARSKEGA STATUSNEGA PRAVA

V grobem jih delimo na

MATERIALNE in
FORMALNE

- HETERONOMNI (državni)
- AVTONOMNI

MEDNARODNI

Najpomembnejši heteronomni pravni vir je USTAVA (1991).

Na drugem mestu so **zakoni**, ki jih delimo na:

- ◆ LEX GENERALIS (splošni zakoni – Zakon o gospodarskih družbah)
- ◆ LEX SPECIALIS (posebni, specialni zakoni)

Lex specialis je zakon, ki podrobneje ureja del glavnega zakona in mora biti v skladu z lex generalis.

Na tretjem mestu so **podzakonski akti**. To so uredbe, pravilniki. Ti viri povedo, kako je potrebno zakon izvesti, torej so pomembni za izvedbo zakona. Sprejema Vlada ali ministri.

Avtonomne vire sprejemajo subjekti sami. Sem štejemo tudi ustanovitvene pogodbe, podjetniške pogodbe.

Tuji pravni viri so mednarodni pravni viri, pomembni so v evropski uniji, pravo evropske unije (ureditev evropskega podjetja, gospodarska interesna združenja).

Pomembni so še:

OBIČAJI – uveljavljene in sprejete poslovne navade v gospodarskem prometu

Značilnosti:

- oblikujejo se v praksi
- vsebinsko so bolj natančni od zakonov
- oblikujejo se po strokah, panogah

UZANCE – zbrani, načrtno urejeni in zapisani običaji (zbira GZ)

FORMULARNE POGODBE – splošni pogoji poslovanja, adhezijske pogodbe

GOSPODARSKO PROMETNE KLAUZULE – zgoščena gesla, s katerimi se določene pravice in obveznosti v poslovni praksi štejejo kot običajne pri določenem pravnem poslu

ZGODOVINA PRAVNIH VIROV

Začetki segajo v leto 1800.

Leta 1862: na območju RS velja *avstrijski trgovinski zakonik*

Leta 1937: *Trgovinski zakon kraljevine Jugoslavije*

Ta zakon ni prišel v uporabo zaradi vojne.

Leta 1946: *Temeljni zakon o državnih gospodarskih podjetjih* (administrativno upravljanje je bilo uvedeno v gospodarstvo)

Leta 1950: *Temeljni zakon o upravljanju državnih gospodarskih podjetij po delovnih kolektivnih in višjih gospodarskih združenj*

Sledile so nove ustave in zakoni.

Leta 1963 *dobimo novo ustavo.*

Leta 1965: *Temeljni zakon o podjetjih*

Država opusti vpliv na gospodarstvo. Podjetja so samostojna pri svojem poslovanju, uveljavljena je družbena lastnina. Uspešen razvoj podjetij.

Leta 1974: ukinjajo se podjetja, delovna organizacija se je decentralizirala na TOZD-e in delovne skupnosti.

Leta 1976: *Zakon o združenem delu*, s katerimi se želi odpraviti med gospodarskimi subjekti na trgu tržne zakonitosti

Leta 1988: *Zakon o podjetjih* (1965) prihaja do razkola Jugoslavije

Leta 1991: *Osamosvojitve*

Začeli smo graditi svoj pravni sistem. Na začetku so veljali še stari predpisi in zakoni, nekateri se uporabljajo še danes, vendar jih postopoma nadomeščajo z novimi.

Leta 1993: *Zakon o gospodarskih družbah*

SODNI REGISTER

Sodni register je javna knjiga, ki je na vpogled vsem zainteresiranim in vsebuje podatke o glavnih statusnih značilnostih vseh vpisanih subjektov in o najbolj pomembnih pravnih razmerjih vsakega vpisanega subjekta.

Ta sodni register se vodi na okrožnem sodišču = registrskem sodišču.

GD z vpisom v pravni register pridobijo STATUS PRAVNE OSEBE. Ne vpisujejo se vsi gospodarski subjekti (*samostojni podjetnik, obrtnik*) – pri davčnih organih.

PRAVNI VIRI, KI UREJAJO VPIS V SODNI REGISTER

Zakon o sodnem registru (UI 13/94)

Uredba o vpisih v sodni register (UI 20/94)

Pravilnik o vpisih v sodni register (UI 18/94).

ORGANIZACIJA SODNEGA REGISTRA

- glavna knjiga (sestavljena iz *aktivnega* in *pasivnega* dela, v katere se vlagajo starejši in novejši registrski listi)
- zbirka listin (podlaga za posamezen vpis – statut družbe, akt o ustanovitvi, ...).

BISTVO SODNEGA REGISTRA

- kontrola (pregled nad vsemi pravnimi subjekti v državi)
- pravna varnost (dobimo osnovne informacije o podjetju, ki lahko vplivajo na sklepanje posla)

NAČELA SODNEGA REGISTRA

a) Načelo JAVNOSTI

To načelo določa, da je vse, kar je v register vpisano, javno in da so podatki iz sodnega registra kot podatki javne knjige dostopni vsakomur, ne da bi moral izkazati kakršenkoli interes. Torej lahko gre kdorkoli, tudi če ga samo zanima, kakšen je register, na sodišče in si ga ogleda. Danes je izpisek v elektronski obliki, lahko pa dobimo tudi zgodovinskega. Pomembna pa je razlika med pozitivnim (dobimo podatek ki je vpisan v register) in negativni atestom (tisti ki ni vpisan).

Na registrskem sodišču dobimo samo podatke o družbi, ki nas zanima, nič pa ne izvemo o lastniku oz. o osebah. Razen izjemoma, kar pa določa zakon:

- *Upnik* (za izvršbo nad dolžnikom)
- *Državni organi* (z utemeljenim razlogom in pooblastilom)
- *Pravne osebe* (da v postopku imenovanja nadzornega sveta lahko preveri ali je neka oseba že član 5-ih nadzornih svetov)

S tem se ščiti osebno integriteto.

b) Načelo OBVEZNOSTI VPISA

To načelo določa, da mora vsaka družba oz. drugi pravni subjekt biti vpisan v sodni register. Torej v sodni register morajo biti vpisane vse družbe in posamezni podatki ter tudi podružnice.

c) Načelo PUBLICITETE

To načelo določa, da morajo biti objavljena v uradnem listu vsa dejstva in podatki, ki so vpisani v sodni register in da je mogoče proti tretji osebi uveljaviti vsa vpisana dejstva, saj se šteje, da so znana. Zato tretja oseba ne

more ugovarjati, da ji podatki niso bili znani. Pravna predpostavka: šteje se, da so objavljeni podatki vsakomur znani.

d) Načelo AŽURNOSTI

To načelo pomeni, da morajo biti **vsa novo nastala dejstva oz. podatki vpisani v sodni register v določenem roku**. Torej subjekti morajo vsako spremembo sporočiti sodnemu registru oz. registrskemu sodišču, **rok za prijavo spremembe je 15 dni**.

e) Načelo ZAUPANJA V REGISTRSKO STANJE

Po tem načelu **ne more biti oškodovan tisti, ki se zanese na vpisane podatke v sodnem registru**. Če vpis ni točen, vse negativne posledice nosi gospodarski subjekt, ki je predmet vpisa.

POSTOPEK VPISA V SODNI REGISTER

Ureja posebna **uredba o vpisu družb in drugih oseb v sodni register**.

Začne se z vložitvijo predloga upravičene osebe. Priložene morajo biti vse potrebne listine. Sodišče v postopku za vpis izdaja odločbo v obliki sklepa. Je hiter.

VRSTE VPISOV

1. **Konstitutivni vpisi** so **dokončni** vpisi, na podlagi katerih nastane neka pravica ali dejstvo. Dokončni oz. konstitutivni vpisi so zlasti vpisi ustanovitve družb, statusnih in drugih sprememb subjektov vpisa ter njihovega prenehanja. Torej ti vpisi na novo vzpostavijo neko pravno dejstvo (na novo nastane neko podjetje).
2. **Pogojni vpisi** so **začasni** vpisi, ki se vpisujejo kot **predznanba v sodni register** pogojno (vpis bo dokončen in bo učinkoval kot dokončen šele, ko bo izpolnjeno določeno dejstvo) in je zato ta vpis tudi začasen, **ker se pričakuje nastanek določenega dejstva in z nastankom le-tega bo začasni vpis postal dokončen** ali pa bo izbris upravičen z drugim dokončnim vpisom.
3. **Deklaratorni vpisi** so **obvestilni** vpisi podatkov, ki se **nanašajo na že obstoječe dejstvo, oz. že nastali pravici**. Gre za vpis že obstoječega dejstva, ki postane z vpisom javno in z objavo javno znano vsakomur. Obvestilni vpisi se vpisujejo v **obliki zaznambe**, kot na primer vpis o sprožitvi spora, o imenovanju direktorja ipd.

Podatki ki se vpišejo v sodni register

- enotna ID številka
- firma
- dejavnost
- sedež
- pravnoorganizacijska oblika
- datum akta o ustanovitvi
- vrste in obseg odgovornosti
- imena pooblaščenih oseb za zastopanje
- ime in kraj poslovanja ter pooblastila podružnic

Tej prijavi je potrebno priložiti

- akt o ustanovitvi v izvorniku ali overjenem prepisu in
- akt o imenovanju poslovodstva, če to ni določeno že z aktom o ustanovitvi

prijavo je treba predložiti v **15 dneh** po izpolnitvi pogojev za vpis v sodni register.

Subjekti, ki se vpišejo v sodni register

D.N.O, K.D., D.O.O., D.D., K.D.D., G.I.Z., S.P., PODRUŽNICA TUJEGA PODJETJA, ZADRUGA, ZAVOD, SKUPNOST ZAVODOV, IDR.

Kadar je subjekt vpisa d.d., k.d.d., d.o.o. se vpiše še:

- podatki v zvezi s člani nadzornega sveta (ID, priimek in ime, datum imenovanja, datum odpoklica)
- višina osnovnega kapitala (povečanje, zmanjšanje)
- statusne spremembe (pripojitev, spojitev, družitev)
- pravno močne sodne odločbe o ugotovitvi ničnosti

SODNI REGISTER KOT CENTRALNA INFORMATIZIRANA BAZA

V centralni informatizirani bazi sodnega registra mora biti vsak podatek, ki je bi vpisan, datum vpisa ter opravilna številka in datum sklepa registrskega sodišča o vpisu, shranjen in dostopen. Ločimo dva izpiska iz sodnega registra, in sicer *redni izpisek iz sodnega registra* ter *zgodovinski izpisek iz sodnega registra*. Zakon izrecno prepoveduje, da bi načelo javnosti sodnega registra veljalo za posamezne podatke, ki so shranjeni v centralni informatizirani bazi sodnega registra. Tako nihče nima pravice do dostopa podatkov, izjemoma pa zakon dovoljuje vpogled upniku, državnemu organu, pravni osebi, da ugotovi ali določena oseba opravlja funkcijo, s katero krši konkurenčno prepoved.

DRŽAVA IN NJENA VLOGA V ODNOSU DO GOSPODARSTVA

Oblikuje se na določenem teritoriju, obsega prebivalstvo, nad katerim izvaja monopol. Danes vedno bolj posega na vsa človekova področja. Še bolj kot na gospodarskem deluje na negospodarskem področju (šolstvo, zdravstvo, kultura, ...)

Ima določeno stopnjo moči in oblast, ki jo izvaja skozi normativno dejavnost. Z določenimi PN obvezuje subjekte k določenemu ravnanju.

OBLIKE POSEGANJA DRŽAVE NA TRGU

- **Kreditna politika** – država lahko z dajanjem kreditov pospešuje razvoj določenih dejavnosti (kmetijstvo, drobno gospodarstvo)
- **Davčna politika** – določa tudi stopnjo davka za določeno vrsto proizvodov. Tam kjer meni, da je prodaja ali proizvodnja ogrožena npr. zmanjša stopnjo davka.
- **Carinska politika** – carine so v zadnjem času tudi zelo pomemben dejavnik države, s tem, da izgubljajo pomen, še posebej v EU. Država lahko s carinami ščiti domače proizvajalce, kar pa ima tudi lahko negativne posledice
- **Blagovne rezerve** – država ima tudi določene zaloge, za primere, ko nastanejo izredne razmere. V določenih primerih pa država tudi kupuje oz. prodaja blago, v primerih ko pride do presežka ali primanjkljaja blaga na trgu.
- **Administrativni ukrepi** – to pomeni da država zamrzne cene določenih proizvodov, plač. Pomembno je, da država odpravi vzroke zaradi katerih je morala sprejeti te ukrepe. Nadzira tudi cene pri monopolistih, da ne izkoriščajo svojega položaja.
- **ISO standardi in ostali** – standarde kakovosti, po katerih morajo podjetja proizvajati določene artike.

DRŽAVA ZAGOTAVLJA VARSTVO SUBJEKTOV IN NJIHOVIH PRAVIC

Glede na VARSTVO GOSPODARSKIH SUBJEKTOV se država kaže v SODNI FUNKCIJI države, kajti gospodarski subjekti lahko uveljavljajo svojo pravico na sodiščih.

Če pride do spora sledi:

1. Spor na sodišču
2. Razsojanje v gospodarski zbornici (časno razsodišče – ima moralno težo
3. Razsojanje pred arbitražo (kjer so arbitražni postopki hitri)

Za reševanje sporov med gospodarskimi subjekti imamo v državi organizirano posebno vejo – sodstvo.

Ločimo:

- Okrajno sodišče
- Okrožno sodišče
- Vrhovno sodišče
- Višje sodišče
- Ustavno sodišče

Pristojnosti sodišč:

stvarna: I stopnja – Okrožno sodišče

II stopnja – Višje sodišče

krajevna: po sedežu tožene stranke

Spore med gospodarskimi subjekti pa lahko rešujemo tudi po drugi poti izven sodnih postopkov – ARBITRAŽE, kajti sodni proces je dolg, zapleten in drag.

ARBITRAŽA

Je posebna oblika reševanja sporov med gospodarskimi subjekti. Je izvensodni postopek reševanja sporov.

Arbitraža odloča v tistih primerih, kjer je dopustno razmerja med strankami urejati svobodno (=dispozitivnost). Stranke se o predvidenem sporu, ki ga bo reševala arbitraža, odločajo že v pogodbah, ki jih sklepajo (katera arbitraža, katero pravo, kateri postopek). Govorimo o arbitražni klavzuli.

Arbitražna odločba je izvršilni naslov in je enakovredna sodni odločbi. Ko arbitraža enkrat odloči je ta odločitev dokončna in izvršljiva (ni pritožbe). Na njeni podlagi lahko pri sodišču zahtevamo izvršilni postopek.

Prednosti arbitraže:

- o hitrost
- o sporazum strank o arbitru, postopku, uporabljenem pravu

Postopek pred arbitražo plačajo stranke same (so dosti višji kot pred sodiščem)

Arbitraža ne odloča o vseh zadevah: le o premoženjsko – pravnih razmerjih.

Ločimo različne arbitraže:

- STALNE ARBITRAŽE – delujejo stalno. Tu so člani arbitraže že vnaprej določeni. Pri nas je taka arbitraža ustanovljena pri gospodarski zbornici. V svetu pa obstajajo tudi stalne mednarodne arbitraže.
- AD HOC ARBITRAŽE – se oblikujejo od primera do primera. Člani arbitraže so uveljavljeni strokovnjaki s področja gospodarstva. Vsaka stran imenuje svojega arbitra, obe skupaj pa še predsednika.

Izvršljivost tujih arbitraž pri nas:

Rešujejo sprejete mednarodne pogodbe:

- Ženevska konvencija (1927)
- Newyorška konvencija (1958)
- Evropska konvencija (1961), ki izpostavlja osebno stalno arbitražo.

Tuje podjetje predloži odločbo tuje arbitraže in naše sodišče izvede izvršbo.

TRG

Je nek prostor, kjer se srečujeta ponudba in povpraševanje. Omogoča menjavo. Oblikujejo se tudi cena in količina blaga oz. storitev. Ločimo plansko in tržno menjavo. Trg je za podjetja neugodno okolje, ker se morajo na njem neprestano dokazovati (konkurenca).

Planski trg je trg, kjer je s planom določena količina blaga, ki jo je treba proizvesti. Ko je le-ta proizvedena za določeno obdobje, potem je proizvodnja končana (gre po planu) – bivša SFRJ.

Tržni sistem – danes – količina blaga ali storitev in cena se oblikujeta glede na ponudbo in povpraševanje. Večje kot je ponudba, manjša je cena. Oblikovnanje cen in količin je popolnoma svobodno. Značilnost tega sistema je, da bodo na trgu preživeli le tisti, ki bodo proizvajali z najnižjimi stroški.

VRSTE TRGOV

Ločimo:

1. Nacionalni trg
2. Svetovni trg
3. Regionalni trg (svetovni trg se deli na regionalne trge in je tako lažje obvladljiv)
4. Relevantni trg (upoštevani) – vezan je na določen proizvod in se vedno naslanja samo na potrošnika.

NACIONALNI TRG

Je geografsko gospodarsko zaokrožen sistem, kjer morajo vsi gospodarski subjekti nastopati enakovredno (enakopravno), prost je pretok blaga, storitev, delovne sile, kapitala. Na tem trgu se srečujejo proizvajalci, potrošniki in trgovci. Prisoten je lasten monetarni sistem in lasten denar. Velja tržno gospodarstvo.

Domača podjetja so na nacionalnem trgu deležna zaščite. Brez zaščite ne bi preživela. Slovenski trg se postopoma odpira, vendar pa je naš trg zelo majhen, ker smo z osamosvojitvijo izgubili pomemben del trga. Trg je premajhen, ker je obseg proizvodnje premajhen.

SVETOVNI TRG

Na svetovnem trgu se vsak sreča z njihovimi pogoji in konkurenco. Za položaj podjetij na svetovnem trgu poskrbi država. Slovenija se je vključila v CEFTA, saj z njo odpadejo prepreke, da naša podjetja na Poljsko, Češko,... prodajajo brez carin.

Cilj pa je EU.

Znotraj svetovnega trga se oblikujejo regionalni trgi. Svetovni trg razpade na regionalne trge. Regionalne trge pa obvladujemo.

WTO - world trade organization - Slovenija je članica te organizacije.

REGIONALNI TRGI

Regionalni trg oz. gospodarska združenja. Oblikujejo se pravila glede na njihovo organiziranost.

Regionalni trgi so:

1. CEFTA (svoboden trg, RS je njena članica, ni zasnovana kot dolgoročno združenje, ampak kot kratkoročno, njihov cilj je EU)
2. EVROPSKA UNIJA
3. KARIBSKO ZDRUŽENJE
4. EFTA (nek del - svobodna trgovina)
5. SREDNJE AMERIŠKI SKUPNI TRG

POSLOVNA SKRIVNOST IN PREPOVED KONKURENCE

Družba kot gospodarski subjekt lahko ohrani konkurenčne prednosti le, če uspe varovati poslovne skrivnosti in če vodilno osebje pa tudi delavci ne sodelujejo z drugimi družbami, s katerimi je družba v konkurenčnem razmerju. Poslovna skrivnost in prepoved konkurence sta varovana s številnimi predpisi.

POSLOVNA SKRIVNOST

Pri opredeljevanju poslovne skrivnosti imamo v teoriji opravka z *zakonsko opredelitvijo* in tako imenovano *interno opredelitvijo*, ki je pomembna za posamezno družbo.

Pri poslovnih skrivnostih ločimo objektivni in subjektivni kriterij.

- O subjektivnem kriteriju – gre v bistvu za *interno opredelitev* - govorimo takrat, kadar podjetje samo določi, kateri podatki in stvari so poslovne skrivnosti, ter jih močno čuvajo.
- Pri objektivnem kriteriju je merilo škoda. To je vsak podatek, ki pride v roke nepooblaščenim osebam oz. konkurenci in s tem podjetju naredi veliko škode.

Naš zakon obravnava oba kriterija in ju varuje.

VARSTVO POSLOVNE SKRIVNOSTI

S pisnim sklepom, s katerim družba opredeli, kaj se šteje za poslovno skrivnost, mora družba določiti tudi način varovanja poslovne skrivnosti.

Osebe na katere se nanaša varovanje poslovne skrivnosti so:

- družbeniki, delavci, člani organov družbe, druge osebe
- osebe zunaj družbe.

PREPOVED KONKURENCE

Določenim osebam prepoveduje konkurenco (da bi svojemu lastnemu podjetju delali konkurenco). Osebe na katere se nanaša zakonsko statusna prepoved konkurence so:

- družbeniki d.n.o.
- komplementarji k.d.
- družbeniki in poslovodje d.o.o.
- člani uprave in nadzornega sveta d.d.
- prokuristi

Te osebe **ne smejo sodelovati v nobeni od teh vlog, pa tudi kot delavci ne, v katerikoli drugi družbi ali kot podjetnik z dejavnostjo, ki je ali pa bi lahko bila v konkurenčnem razmerju z dejavnostjo prve družbe.**

Velja tudi za **komantidiste v k.d. ali za delničarje v d.d. in k.d.d. ali za člane GIZ** (če je z aktom o ustanovitvi tako določeno).

Te osebe tudi po prenehanju delovnega razmerja ne morejo nadaljnji 2 leti ustanoviti konkurenčnega podjetja in največ 2 leti se ne morejo zaposliti v drugem podjetju, ki opravlja enako ali sorodno dejavnost.

Kršitev prepovedi konkurence:

- če oseba prekrši prepoved konkurence, lahko družba zahteva *odškodnino*
- družba lahko od kršitelja zahteva, da ji *prepusti sklenjene posle*

- družba lahko zahteva od kršitelja, da se *prenesejo vse koristi iz sklenjenih poslov na matično družbo.*

ZASTARALNI ROKI:

- relativni: 3 mesece od dneva ko zvemo za kršitev
- absolutni: 5 l od dneva, ko je nastala kršitev

KONKUREČNI PREDPISI MORAJO BITI V SKLADU

- S PRAVNIMI PREDPISI (omejevanje konkurence)
- Z DOBRIMI POSLOVNIMI OBIČAJI (nelojalna konkurenca)

OBLIKE OMEJEVANJA KONKURENCE

Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence .

Prepoveduje naslednje oblike omejevanja konkurence:

1. KARTELNI SPORAZUMI (sporazumi med podjetji)

Kartelni sporazumi so nezakoniti in omejujejo konkurenco. Kot kartelni sporazumi se štejejo *sporazumi, ki jih med seboj sklepajo podjetja ali združenja podjetij o pogojih poslovanja na trgu in imajo cilj ali posledico omejitev konkurence med udeleženci sporazuma pri prometu blaga ali pri opravljanju storitev .*

Ločimo štiri vrste kartelnih sporazumov:

1. **Dogovor o razdelitvi trga** (*podj. Se dogovorijo, da bo določeno podjetje ponujalo svoje izdelke le na določenem predelu npr. SI*)
2. **Dogovor o cenah** (*med seboj se dogovorijo o cenah*)
3. **Dogovor o omejitvi obsega proizvodnje, prodaje ali nakupa blaga**
4. **Dogovor o omejevanju raziskovalne, razvojne ali inovativne dejavnosti**

Vsi ti sporazumi so prepovedani!

Dovoljeni so sporazumi, sklepi in usklajena ravnanja, ki sicer imajo znake prej omenjenih sporazumov oz. dogovorov, vendar pa prispevajo k izboljšanju proizvodnje ali distribucije blaga ali k tehničnemu in gospodarskemu napredku in pri tem zagotavljajo potrošnikom pravičen delež doseženih koristi.

Vlada določa merila kdaj so ti sporazumi dopustni:

- o Franšizne pogodbe (McDonald s – vse njegove trgovine delajo pod istimi pogoji, cenah)
- o Pogodbe o specializaciji
- o Licenčne pogodbe
- o Pogodba o razvoju in raziskovanju (več malih podjetij se dogovori)
- o Pogodba o prenosu znanja in izkušenj (know how)
- o Pogodba o skupnih vlaganjih
- o Pogodba o distribuciji
- o Pogodbe o skupnih vlaganjih

Sporazumi majhnega pomena:

- o **horizontalna povezava** : sporazumi med podjetji, katerih *skupni tržni delež upoštevanega proizvoda ali storitve v RS skupaj s proizvodi ali storitvami ne presega 5 %*, če gre za podjetja, ki delujejo na isti stopnji proizvodnje ali trgovine
- o **vertikalna povezava** : če gre za podjetja, ki delujejo na različnih stopnjah proizvodnje ali trgovine pa delež ne sme presežati 10%

- o **pri mešano horizontalno-vertikalnih sporazumih** ali takrat ko je težko opredeliti za kakšen sporazum gre pa je **upoštevani prag 5 %**.

Zakon o varstvu konkurence predvideva poseben **urad za varstvo konkurence**. Ta odkriva ali kje prihaja do kartelnih sporazumov. Vendar pa je te sporazume razmeroma težko najti in določiti, lahko šele čez posledice. Urad presoja ali gre za nedopustne sporazume, jih odkriva, spremlja trg. Nezakonit sporazum nima pravnih posledic, je gospodarski prestop (sledijo kazenske sankcije)

2. ZLORABA PREVLAJUJOČEGA POLOŽAJA NA TRGU (prepovedano)

S prevladujočim položajem podjetja na trgu je mišljen položaj, ko podjetje glede določenega blaga ali storitve nima konkurentov ali ima na trgu le nepomembno konkurenco ali pa ima v primerjavi s konkurenco občutno boljši položaj glede na tržni delež, možnosti za financiranje, možnosti za nakup in prodajo ali glede na dejstva, ki druga podjetja ovirajo pri vstopu na trg.

Vsako podjetje teži k doseganju čimvečjega deleža na trgu:

1. **Podjetje** pride do prevladujočega položaja na trgu in si s tem podredi konkurenco. Torej s svojo velikostjo zavlada na trgu. **Zakon predvideva, da pride do prevladujočega položaja na trgu, če je njegov delež prodaje ali nakupa blaga/storitev v RS večji kot 40 %.**
2. **Skupina podjetij (dvoje ali več)** prevlada na trgu, **če je skupni delež prodaje ali nakupa blaga/storitev v RS večji kot 60 %**. Pomembno je, da ta podjetja ne zlorabijo svojega položaja. Ne zlorabijo takrat, kadar ne povzročajo škode podjetjem in potrošnikom.

Zlorabo pomenijo predvsem:

- o posredno ali neposredno pogojevanje nepoštenih prodajnih ali nakupnih cen
- o neupravičeno zviševanje ali znižanje cen
- o omejevanje proizvodnje, trgov ali tehničnega napredka
- o uporaba neenakih pogojev za primerljive posle z drugimi poslovnimi partnerji
- o pogojevanje sklepanja pogodb s sprejemom dodatnih obveznosti

3. KONCENTRACIJA PODJETIJ

Prepovedane so koncentracije, ki **povečujejo moč enega ali več podjetij, posamično ali skupno, pri tem pa bistveno zmanjšujejo ali onemogočajo učinkovito konkurenco na upoštevanem trgu.**

Oblike:

- o **Združitev dveh ali več predhodno neodvisnih podjetij** (ki sta pred združitvijo konkurirali)
- o **Ko ena ali več oseb, ki že nadzorujejo najmanj eno podjetje, ali ko eno vali več podjetij bodisi z nakupom vrednostnih papirjev ali premoženja, s pogodbo ali na kakšen koli drug način pridobi nadzor drugega podjetja**
- o **ustanovitev skupnega podjetja** (ustanovi krog podjetij)

Koncentracijo morajo udeleženci priglasiti uradu če:

- o so povezana podjetja skupaj ustvarila več kot 40% prodaj, nakupov na znatnem delu slovenskega trga
- o skupni letni promet udeleženih podjetij presega pred obdavčitvijo presega 8 milijard SIT

Taka podjetja so dolžna v 1 tednu po sklenitvi pogodbe ali objavi javne ponudbe tako pogodbo priglasiti Uradu za varstvo konkurence. Urad koncentracijo presoja ali obstaja nevarnost ustvarjanja oziroma krepitve prevladujočega položaja. Lahko odobri ali prepove koncentracijo. Obstaja sodno varstvo zoper odločitve Urada.

4. OMEJEVANJA TRGA Z OBLASTNIMI AKTI IN DEJANJI

Državni organi **ne smejo omejevati** prostega nastopanja podjetij na trgu. Za omejevanje konkurence se **ne štejejo predpisi s katerimi se v skladu z ustavo zagotavljajo človekove pravice ter gospodarska in socialna razmerja**. Obstajajo izjemoma dovoljene omejitve, kadar bi prišlo do **naravnih nesreč, epidemij, izrednih razmer ali podobnih razlogov**. Kot tipični primer je z zadnjem času omejevanje konkurence pri problemu norih krav, kjer država omejuje določene pravice in dejanja, da bi preprečila nadaljnje širjenje bolezni.

Zakon o varstvu konkurence pozna še nekaj omejevanj oz. uničenj konkurence:

SUBVENCIONIRANI UVOD DUMPING (prodaja pod lastno ceno)

O njem govorimo ko neko tuje **podjetje ponuja na našem trgu proizvode pod lastno (stroškovno) ceno**. Tako podjetje bi seveda uničilo konkurenco, ker bi vsi kupovali te proizvode. Zato države predpisujejo posebne antidumpinške ukrepe. Tu nastopi urad za varstvo konkurence, ki pomaga prizadetim podjetjem.

SUBVENCIONIRANI IZVOZ

Gre za to, da **država pomaga izvozniku, da se lahko pojavi na trgu z višjo ceno blaga ali storitev**. Tudi naš zakon o varovanju konkurence ga predvideva.

NELOJALNA KONKURENCA

Je prepovedana. Je dejanje podjetja pri nastopanju na trgu, ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in s katerim se povzroči ali utegne povzročiti škoda drugim udeležencem na trgu (konkurenčnemu podjetju ali potrošnikom).

Do nelojalne konkurence pride:

- Reklamiranje, oglaševanja ali ponujanje blaga ali storitev z navajanjem neresničnih podatkov in izrazov, ki ustvarjajo zmedo na trgu ali z zlorabo nepoučenosti ali lahkovernosti potrošnikov
- Reklamiranje, oglaševanja ali ponujanje blaga ali storitev z navajanjem podatkov ali uporabo izrazov s katerimi se izkorišča ugled drugega podjetja, njihovih proizvodov oz. storitev ali se podcenjuje kvaliteto proizvodov drugega podjetja
- Reklamiranje, oglaševanja ali ponujanje blaga ali storitev ali omalovaževanje drugega podjetja s sklicevanjem na narodnostno, rasno, politično ali versko pripadnost
- Dajanje podatkov o drugem podjetju, če ti podatki škodijo ali utegnejo škoditi ugledu ali poslovanju le-tega
- Prodaja blaga z označbami ali podatki, ki ustvarjajo ali utegnejo ustvariti zmedo glede izvora, načina proizvodnje, količine, kakovosti ali drugih lastnosti blaga
- Prikrivanje napak blaga ali storitev

- Dejanja, usmerjena v prekinitev poslovnega razmerja med drugimi podjetji ali k preprečevanju ali oteževanju takih razmerij (prekinitev že ustaljenih poslovnih pogodb)
- Neupravičeno neizpolnjevanje ali razdiranje pogodbe s kakšnim podjetjem, da bi se sklenila enaka ali podobna pogodba z drugim podjetjem
- Obljubljanje poslovnim partnerjem posebne ugodnosti, nagrade
- Ponujanje in obljubljanje nagrad potrošnikom, ki ni v sorazmerju s ceno ponujenega blaga
- Oglaševanje navidezne razprodaje ali navidezno znižanje cen
- Neupravičena uporaba imena, firme, znamke (ne glede na soglasje) če to lahko povzroči zmedo na trgu
- Nepooblaščen uporaba storitev trgovskega potnika
- Protipravno pridobivanje poslovne tajnosti drugega podjetja ali neupravičeno izkoriščanje zaupane poslovne tajnosti

Predpisane so kazenske sankcije zoper podjetja, ki tako delujejo.

NEDOVOLJENA ŠPEKULACIJA

Je izkoriščanje nerednega stanja na trgu zaradi pridobivanja neupravičene premoženjske koristi, če tako ravnanje povzroči ali utegne povzročiti motnje na trgu ali pri preskrbi ali neupravičeno povečanje cen. Nedovoljena špekulacija je prepovedana. Kot **neredno stanje** na trgu se štejejo zlasti pomanjkanje določenega blaga, neredna oskrba z blagom, omejitve pri uvozu, hitro spreminjanje cen, občutna inflacija.

Primeri nedovoljene špekulacije so:

1. **Prikrivanje blaga** (*primanjkuje določenega blaga, mi pa ga skrivamo, to povzroči višje cene – ko bo cena dovolj visoka ponudimo na trgu*)
2. **Vezana prodaja ali vezan nakup** - z vidika kupca nepotrebno povezovanje (npr: pomanjkanje kave: kupiti moramo kavo + posodo za kavo)
3. **Sklepanje fiktivnih pogodb** - so pogodbe sklenjene navidezno. Neka stvar ni namenjena potrošniku, ampak verižni prodaji - primer: banane
4. **Neupoštevanje roka dobave ali celo dobava po preteku roka** po višji ceni kot je veljala na dan s pogodbo dogovorjene dobave
5. **Pogojevanje prodaje blaga z vnaprejšnjim plačilom celotne ali delne kupnine, ne da bi proizvajalec priznal ali obračunal obresti**, kakršne priznava banka za vezane vloge nad tri mesece.

Kadar je nekdo prizadet zaradi nelojalne konkurence ali nedovoljene špekulacije lahko zahteva odškodnino.

POTROŠNIKI

Trgovina se je razvila že v srednjem veku, kjer potrošnik ni bil deležen nobenega varstva. Takrat je veljalo **CAVEAT EMPTOR** = pazi naj kupec. Takrat je moral potrošnik sam preverjati kvaliteto. Danes pa to ni več možno, kajti proizvodi so postali zelo zahtevni in kupec ni več v stanju, da bi sam ocenil in preverjal kvaliteto. Sedaj velja: **PAZI NAJ PROIZVAJALEC, TRGOVEC, NE POTROŠNIK**. Da pa je to mogoče je potrebna intervencija države, ki je predpisala pravice in obveznosti potrošnikov in proizvajalcev, trgovcev. Tudi potrošniki so se organizirali zoper proizvajalce, trgovce. Zakon določa možne oblike organiziranja potrošnikov (lahko več organizacij potrošnikov. (Ur.l.RS 20/98) - URAD ZA VARSTVO POTROŠNIKOV, ZVEZA POTROŠNIKOV

URAD ZA VARSTVO POTROŠNIKOV

Je odgovoren za varstvo potrošnikov. Vsako leto pripravi program varstva, določi in predvidi kakšne akcije bodo tekle (izobraževanje, testiranja proizvodov,...). Ta program mora potrditi Vlada (ker ta financira iz proračuna). Tako Urad razpiše sredstva, na katera se organizacije za varstvo potrošnika lahko prijavi.

Organizacija potrošnikov:

- o neprofitna organizacija*
- o ustanovi se v obliki društva ali zavoda*
- o nevtralna in neodvisna organizacija (ne sme biti naklonjena enim proizvajalcem, nefinancirana s strani proizvajalcev)*

Urad vodi register organizacij potrošnikov in preverja organizacije (financiranje). Pri nas je največja Zveza potrošnikov.

Zakonska ureditev:

Odgovornost za brežhibno delovanje proizvodov, ki morajo biti proizvedeni tako, da ne sme priti do škode za zdravje ljudi; proizvajalec je odškodninsko (objektivno) odgovoren, če pride do škode, ob pogoju, da potrošnik pravilno uporablja proizvod (ves čas življenjske dobe, če ta ni določena, velja 10 let od dneva prodaje proizvoda). Odgovornosti ni mogoče izključiti niti s pogodbo.

Oglaševanje blaga in storitev Sporočila: morajo biti v SLO jeziku, ne smejo biti zavajajoča in nedostojna, ne sme vsebovat sestavin, ki povzročajo ali bi utegnile povzročat telesno ali intelektualno škodo otrokom

Garancija za brežhibno delo: Proizvajalci prevzamejo odgovornost za brežhibno delovanje stvari, tehnično zahtevno blago (stroji, stanovanja,...): izdat mora: garancijski list, tehnično navodilo za uporabo, popis servisov, ki odpravljajo napake. Zakon določa vsebino:

- garancijskega lista: splošno – najmanj 1 leto, lahko določa drugače
- tehnično navodilo: v SLO jeziku, razumljivo napisano
- servisiranje: zagotoviti in povedati kje so

Če kupimo brežhibno blago, pa kasneje ugotovimo, da gre za blago z napako, imamo pravico blago reklamirati. Obstajajo možnosti:

- o zahtevamo zamenjavo blaga za brežhibno ali*
- o zahtevamo vrnitev kupnine ali*
- o zahtevamo, da se napaka odpravi ali*
- o smemo predlagati, da se zmanjša kupnina*

Pravica do reklamiranja:

- o za običajne napake: 8 dni od prevzema blaga*
- o za skrite napake: 1 leto po prevzemu blaga*

Ti roki veljajo za vse blago.

Trgovec, proizvajalec je v primerih reklamacij upravičen odkloniti zahtevo potrošnika, vendar mu mora to pisno sporočiti v 8-ih dneh po prejemu zahteve potrošnika. Tako lahko potrošnik uveljavlja pravico po sodni poti.

Prodaja blaga:

RAZPRODAJA: potrebno objaviti na krajevno običajen način, blago označiti s ceno pred znižanjem in z znižanjem, razpon popusta (%) vsaj 1 blaga mora biti v razprodaji po najvišji stopnji

PRODAJA BLAGA Z NAPAKO – tako razprodajo posebej označiti, to blago potrebno prodajati ločeno od drugega, napaka mora biti označena

PRODAJA PROIZVODOV, KI JIM BO POTEKEL ROK uporabe – ločiti od ostalega blaga in označiti, da gre za tako blago

Prodaja:

- o določiti ceno blagu*
- o ceniki*
- o izdat račun*
- o ustrezno embalirano blago*
- o primerna embalaža*

Posebne vrste prodaje:

1. PRODAJA PO POŠTI

odstop od pogodbe (8 dni po prejemu). Pisno sporočiti, da odstopaš od pogodbe, blago pa v 15 dneh po sporočilu vrneš prodajalcu.

2. PRODAJA OD VRAT DO VRAT

odstop od pogodbe (15 dni po prejemu blaga) Pisno sporočiti, da odstopaš.

Vračilo denarja (v obeh primerih):

15 dni, v tem času mora prodajalec vrniti kupnino. Če ne vrne kupnine v 15 dneh mora priznati zamudne obresti. Če zamuja 30 dni, se mu določi kazen v višini 10% kupnine, vsakih nadaljnjih 30 dni še 10% kupnine

Pogodbeni pogoji (formularnih pogodb):

Pripravi jih ponudnik storitve.

Nepošteni pogoji so nični (po Zakonu), ne cela pogodba samo členi s tako vsebino.

Pravice in obveznosti morajo biti uravnotežene, da lahko govorimo o poštenih pogojih.

Poseben pomen pri zaščiti potrošnika ima Svetovna trgovinska organizacija WTO - world trade organization - Slovenija je članica te organizacije. Skrbi za varstvo potrošnikov po vsem svetu. Ureja tudi nastop odjetij na svetovnem trgu, pod kakšnimi pogoji morajo poslovati.

Oblike nastopanja naših podjetij na svetovnem trgu:

• 3 tipi poslovanja s tujino

- **Prosto poslovanje** (uvoz in izvoz je prost).
- **Uvoz in izvoz sta lahko omejena: količinsko ali vrednostno**.
  - o Vlada predpiše količinske ali vrednostne kontingente.
- **Izvoz/uvoz na podlagi dovoljenja** (gre za plemenite kovine, umetnine)
  - potrebno dovoljenje pristojnega organa

Storitve: Prevoz blaga, turistični posli, posli špedicije, posli povezani z kontrolo blaga, investicijske dela v tujini, letališke, luške storitve, poštne storitve, storitve, sejmov.

• **Dolgoročno sodelovanje podjetij**

Utemeljeno na pogodbenih odnosih (civilno pravno razmerje):

- **Kooperacija** – gre za dogovor med podjetji, ki se dogovorijo o skupni proizvodnji, usklajevanju proizvodnje in dobave, planiranju obsega proizvodnje,... Ponavadi je nadgrajena z *pogodba je sklenjena najmanj za dobo 5 let (praksa 5 let in več)*
- **Poslovno tehnično sodelovanje** - sodelovanje pri raziskovanju, skupno nastopanje na trgu, skupno izobraževanje, marketing, razvoj, raziskovanje

• **Institucionalna oblika sodelovanja**

Tako sodelovanje omogoča lastninska pravica, da lahko tuji subjekti postanejo lastniki podjetij, s katerimi so imeli prej pogodbeni odnos (npr Revoz in Renault).

Lastnina ne vpliva na opredelitev podjetja (tudi če je v 100% lastnini tujega podjetja). Šteje sedež podjetja, ker je podvržen registraciji pri nas in našemu pravnemu redu.

Pri ustanovitvi podjetij naših podjetij v tujini (100% last našega podjetja). Tako podjetje je tuje (šteje po sedežu). Podvržena registraciji v tujini, tujemu pravnemu redu.

TUJA PODJETJA

1. POJEM TUJEGA PODJETJA Tuje podjetje je fizična ali pravna oseba, ki opravlja pridobitno dejavnost in ima prebivališča oz. sedež zunaj Republike Slovenije. Položaj tujega podjetja se presoja po pravu države, ki ji podjetje pripada, če zakon ne določa drugače. Tujci pri nas lahko kupujejo in ustanovljajo podjetja. Podjetje, ki je v 100 % lasti tujca; torej podjetje je vpisano v register in pri nas ustanovljeno, je naše podjetje, kljub temu, da je v 100 % lasti tujca.

2. POSLOVANJE TUJEGA PODJETJA V SLOVENIJI

Tuje podjetje je pri poslovanju v RS izenačeno z domačimi družbami, če zakon ne določa drugače. Tuje podjetje imajo enake pravice, obveznosti in odgovornosti kot družbe s sedežem v Sloveniji. Na območju RS je poslovanje tujih podjetij svobodno, vendar preko podružnic.

POSLOVANJE TUJEGA PODJETJA PRI NAS PREKO PODRUŽNIC USTANOVITEV IN REGISTRACIJA PODRUŽNICE

Ni pravna oseba, vendar se mora vpisati v sodni register:

- o za kakšno podružnico gre (ime, sedež)
- o dejavnost
- o osebo, ki zastopa podružnico
- ob prijavi predloži:
  - o izpis iz tujega registra podjetij (da je ustanovljeno najmanj 2 leti)
  - o datum nastanka tujega podjetja
  - o sklep organa tujega podjetja, da ustanavlja podružnico

- o ustanovitvena pogodba ali statut
- o overjeno poslovno poročilo zadnjega leta
- o soglasje pristojnega organa

ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI PODRUŽNICE

Za obveznosti, ki nastanejo s poslovanjem podružnice, odgovarja tuje podjetje z vsem svojim premoženjem, tudi s premoženjem podružnice. Ker podružnica ne more v stečaj, ne da bi se sočasno v stečaju znašlo tuje matično podjetje, so upniki podružnice zavarovani, saj lahko uveljavljajo plačilo svojih terjatev od matičnega podjetja v tujini.

Nastopanje naših podjetij v tujini

Naša podjetja v tujini morajo spoštovati tuje predpise. Tudi jugoslovanska podjetja so že nastopala v tujini na enak način. Institucionalna oblika je ena izmed možnih oblik. Možna je vključitev naših podjetij v regionalni trg. Če bi se naša podjetja vključila v regionalni trg, bi se s tem povečala prodaja, večal bi se obseg proizvodnje, konkurenca bi bila močna, oproščeni bi bili carin.

PODJETJA IN GOSPODARSKE DRUŽBE

Podjetje je generični pojem za skupek organiziranega premoženja, namenjenega za opravljanje gospodarske dejavnosti in kateremu pravni red neposredno ali posredno prek njegovega nosilca podjetništva (družbe) priznava status pravne osebe, s pravicami in obveznostmi. S svojo ponudbo nastopa na trgu z namenom doseganja dobička. Praviloma pojem podjetje zajema tudi delavce, ki opravljajo delo v podjetju, vendar prisotnost delavcev.

Gospodarsko gledano je podjetje premoženje, ki ga lastnik naloži v pridobitno dejavnost, tako da mu bo dajalo donose. Tako premoženje (stvari, kapital, pravice – patent) postane kapital, lastnik premoženja pa kapitalist. Pravno – skupnost premoženja, ki je namenjeno opravljanju pridobitne dejavnosti.

Obrat – skupnost produkcijskih dejavnikov (sredstva + delavci). Podjetje lahko ima več obratov ali pa nobenega.

Podružnica – obrat, ki je geografsko ločen od matične družbe in ima določeno poslovno sposobnost. Podružnice lahko opravljajo vse dejavnosti, kot jih opravlja matična družba.

PODJETNIŠKE TEORIJE:

1. Teorija namembnega premoženja.

Podjetje se je prvotno razvilo iz manufakture. Prvotno se je podjetje imenovalo kot namembno premoženje. Lastnik je del svojega premoženja namenil za pridobitno dejavnost, torej zagotavlja sredstva za produkcijo.

V prvi fazi je bil lastnik subjekt, podjetje pa objekt. Lastnik se je ukvarjal z vodenjem delovnega procesa, skrbel za prodajo izdelkov, nosil riziko poslovanja. Delavec pa je bil v mezdnem odnosu do podjetnika. Podjetju ni priznana pravna subjektiviteta.

Ta teorija opredeljuje organizirano premoženje kot podjetje, kateremu pripada skupnost vseh dobrin organiziranih zaradi doseganja skupnega cilja.

2. Teorija institucionalizacije

V drugi fazi pa se pojavi institucionalizacija. Podjetje je institucija, z lastnimi interesi (drugačni od interesov lastnikov). Ko je prišlo do institucionalizacije podjetij, pravo podjetju prizna lastnosti pravne osebe – pravno subjektiviteto (postane subjekt ne več objekt). Na splošno so podjetje vsi subjekti (gospodarske družbe), ki se pojavijo na trgu, lahko stopa v pravne posle. Ko premoženje pridobi status pravne osebe, to ni več podjetje kot golo organizirano premoženje, ampak že kot gospodarska družba, zavod ali javno podjetje.

Podjetja kot gospodarski organizem se oblikuje v posebno institucijo, ki nastopa v upravnih, tehničnih, komercialnih odnosih kot institucionalizirana celota.

3. Teorija podjetja kot interesna skupnost – sistemska teorija

Podjetje je sistem interesov: lastniki, delavci, dobavitelji, odjemalci, lokalna skupnost. Podjetje je uspešno, ko je zagotovljeno ravnotežje med temi interesi.

Pravica do podjetja je pravica posameznika, da ustanovi eno od pojavnih oblik podjetja (družbo ali pa organizira podjetje kot podjetnik posameznik), zagotovi pogoje za delovanje, svobodno izbere področja dejavnosti in obliko generacijskega podjetja in odloči o njegovem obstoju.

V Sloveniji ločimo:

1. **Samostojne podjetnike**, ki delujejo kot fizične osebe
2. **Gospodarske družbe**, ki delujejo kot pravne osebe (osebne in kapitalske)

DRUŽBA

Družba je skupnost ljudi, ki so med seboj povezani na različne načine in praviloma z določenimi skupnimi interesi. S pravnega vidika: skupnost oseb, ki so med seboj povezani s pravnim poslom, imajo skupne cilje in določeno organizacijo, v okviru katere posamezni člani družbe delujejo. Družba nujno potrebuje za svoje delovanje podjetje.

Gospodarska družba je pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost (se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička) kot svojo izključno dejavnost. Lahko jo ustanovi vsaka domača ali tuja fizična ali pravna oseba.

Za njih je značilno, da:

1. nastanejo na podlagi določenega pravnega posla

vedno se ustanovi, organizira, deluje in preneha v skladu s pravnimi normami. Ustanovitev, preoblikovanje, prenehanja je vedno posledica določenega pravnega akta.

Družba je lahko ustanovljena za določen ali nedoločen čas. Praviloma je sestavljena iz najmanj 2 družbenikov, vendar je lahko tudi izjema.

Ustanovitev temelji na pravnem poslu (akt o ustanovitvi), ki ima obliko:

- **pogodbe** – družbena pogodba (d.n.o., k.d., t.d., d.o.o.)
- **statuta** (d.d., k.d.d.)
- **individualnega akta**.

2. imajo status pravne osebe

Je pravna oseba in ji pravni red priznava pravno subjektiviteto. Ima pravno in poslovno sposobnost.

3. so registrirane

Za nastanek in s tem začetek poslovanja in opravljanja dejavnosti se moram obvezno vpisati v sodni register.

4. imajo lastno organizacijo delovanja in upravljanja

Svojo dejavnost mora opravljati v skladu z zakoni in aktom o ustanovitvi. Če krši načela delovanja, se lahko znajde v izgubi ali stečaju.

5. opravljajo pridobitno dejavnost na trgu

Ustanavljajo se zaradi doseganja profita. Te rezultate mora doseči na trgu, še posebej pri določanju cene storitev ali blaga. Praviloma mora opravljati tisto dejavnost za katero je registrirana, s tem da jo lahko spreminja. Mora pa opravljati tudi upravno dejavnost, da lahko sploh deluje. Za opravljanje le-te ni registrirana, razen če je to njena osnovna dejavnost.

6. skupno delovanje družbenikov

Družbeniki morajo imeti enake cilje, ki jih skupaj dosegajo. Skupno delovanje je nujno, kar se kaže predvsem v: prepoved konkurence, nujnost oblikovanja skupnih organov, zastopanje družbe, združevanje sredstev družbi,...

VRSTE DRUŽB

Ločimo:

SAMOSTOJNI PODJETNIK – ena fizična oseba, ki opravlja pridobitno dejavnost

OSEBNE DRUŽBE – (glede na položaj družbenikov). Pozitivna aktivna vloga družbenikov: odgovarjajo za obveznosti z vsem svojim premoženjem, vodijo, poslovodijo, zastopajo družbo. Zanje je značilna tesnejša povezanost družbenikov. Pri teh družbah je v ospredje postavljeno osebno zaupanje in osebno sodelovanje. Družbeniki so navzven odgovorni osebno. Med osebne družbe uvrščamo

DRUŽBA Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO
KOMANDITNA DRUŽBA
TIHA DRUŽBA

KAPITALSKE DRUŽBE – Pasivna vloga družbenikov: ne odgovarjajo za obveznosti družbe, neposredno ne sodelujejo v poslovanju, zastopanju (so le sestav enega organa – skupščina), bistvo je kapital, ki daje garancijo in moč družbam, da zagotovimo varnost. Oblike:

DELNIŠKA DRUŽBA
KOMANDITNA DRUŽBA
DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO

Družbe pa delimo tudi po velikosti in sicer na **majhne, srednje in velike**, na podlagi naslednjih meril:

- povprečno št. zaposlenih v zadnjem poslovnem letu
- čisti prihodki od prodaje v zadnjem letu
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta

Glede na velikost družbe delimo na:

- Majhne družbe
- Srednje družbe
- Velike družbe

Ta delitev je enaka tudi za samostojne podjetnike.

1. Za **majhno družbo** velja tista, ki izpolnjuje vsaj dve izmed naslednjih meril:
  - ◇ manj kot 50 zaposlenih
  - ◇ čisti prihodki od prodaje ne presegajo 1 milijarde prometa v SIT
  - ◇ vrednost aktive ob koncu leta ne presega 500 milijonov premoženja v SIT
2. Za **srednjo družbo** velja tista, ki je ni mogoče uvrstiti med male, izpolnjuje pa najmanj dve od naslednjih meril:
  - ◇ manj kot 250 zaposlenih
  - ◇ čisti prihodki od prodaje ne presegajo 4 milijarde prometa v SIT
  - ◇ vrednost aktive ob koncu leta ne presega 2 milijardi premoženja v SIT
3. Za **veliko družbo** se šteje tisto družbo, ki presega najmanj dve merili iz srednje družbe; v vsakem primeru pa se za velike družbe štejejo:
  - ◇ zavarovalnice
  - ◇ banke
  - ◇ družbe, ki morajo izdelati konsolidirano letno poročilo

USTANOVITEV PODJETIJ

Sistemi ustanavljanja podjetij:

1. **NORMATIVNI SISTEM** - v tem sistemu se subjekte ustanovi, če ustanovitelji izpolnjujejo pogoje, ki so zapisani v zakonu. Ko so vsi pogoji izpolnjeni se podjetje lahko tudi ustanovi in registrira. Pogoje ustanavljanja predpiše država. V Evropi ta sistem prevladuje.
2. **KONCESIJSKI SISTEM** – v tem sistemu gre za koncesijo, ki jo podeli država ali občina. Če izpolnjujemo vse pogoje bodo lahko ustanovili podjetje. Pri nas se tako ustanovljajo banke – potrebujejo soglasje Banke Slovenije.
3. **KOMBINIRANI SISTEM** - pri tem gre za kombinacijo zgoraj omenjenih sistemov (normativnega in koncesijskega sistema). Torej družba se ustanovi, če izpolnjuje pogoje za ustanovitev po pravnih normah v zakonu ter če dobi soglasje od državnega organa ali organizacije.

POSTOPEK ZA USTANOVITEV PODJETIJ

1. najprej je treba sprejeti **USTANOVITVENI AKT**, ki ga sprejmejo ustanovitelji
  - o kdo so ustanovitelji
  - o vse statusne značilnosti
  - o pravice, obveznosti ustanoviteljev
  - o kakšen je ustanovitveni kapital, delež družbenikov
  - o organi družbe (pri kapitalskih družbah, pri osebnih ne)
  - o podpisi ustanoviteljev
  - o datumi
2. potrebno je **ODPRETI RAČUN PRI BANKI – TRANSAKCIJSKI RAČUN**
3. **vpis v SODNI REGISTER** – družba tako tudi pravno-formalno nastane in lahko začne opravljati dejavnost

USTANOVITELJI DRUŽB

Naše družbe lahko ustanovijo domače ali tuje, fizične ali pravne osebe (le Zakon določa kakšne posebne omejitve).

POGOJI ZA DRUŽBO

So tisti, ki jih morajo izpolnjevati, da lahko sploh ustanovimo podjetje:

- splošni pogoji (določeni v ZGD)
- posebni pogoji (vezani na določeno dejavnost)

1. ŠTEVILO USTANOVITELJEV:

- * osebne družbe: najmanj 2 družbenika
- * kapitalske družbe: omejevanje najvišjega možnega št. družbenikov

2. POGOJI GLEDE KAPITALA:

- * pri osebnih družbah ni posebnih pogojev
- * pri kapitalskih družbah se zahteva minimalni ustanovitveni kapital

3. PROCESNE (POSTOPKOVNE) ZAHTEVE (USTANOVITELJI SPREJMEJO NEK PRAVNI AKT):

- * pogodba o ustanovitvi (d.n.o., k.d., d.o.o.)
- * statut (d.d., k.d.d.)

Akt se vpiše v sodni register (subjekt pravnoformalno nastane). Preden sodišče vpiše, mora družba predložiti potrdilo o odprtju TR, pri kapitalskih družbah pa še potrdilo o vplačilu ustanovnega kapitala.

STATUSNOPRAVNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKE DRUŽBE

Med statusnopravne značilnosti gospodarskih družb štejemo v pravni teoriji tiste sestavine, po katerih se gospodarske družbe ločijo od drugih pravnih subjektov in ki imajo za pravni položaj družbe poseben pomen.

Statusnopravne značilnosti gospodarskih družb so:

- *Dejavnost*
- *Sedež*
- *Firma*
- *Zastopanja*
- *Pravna osebnost in odgovornost za obveznosti družbe*
- *Ustanovitveni kapital*

DEJAVNOST

Družbe smejo kot dejavnost opravljati vse posle, razen tistih, ki se po zakonu ne smejo opravljati kot gospodarski posli. Določene vrste poslov lahko opravlja le določena vrsta družb ali posebne organizacije (banke, hranilnice). Družba lahko opravlja samo tiste za katere je registrirana in pa tiste, ki so potrebni za njen obstoj in opravljanje dejavnosti.

Dejavnost se razvršča v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti (oddelki, skupine in razredi). Spremembe ureja Statistični urad RS, drugače pa je to urejeno v uredbi.

Področja se označujejo s črkami (npr. A - kmetijstvo, gozdarstvo). Oddelki se označujejo z dvomestno numerično šifro. Skupine se označijo s trimestno numerično šifro. Razred se označi s štirimestno numerično šifro. Pri registraciji morajo družbe navesti področja, oddelke in skupine, razrede pa le če želijo.

Dejavnost mora biti obvezno navedena v aktu o ustanovitvi družbe **in obvezno vpisana v sodni register**. Preko dejavnosti dosega družba svoj cilj zaradi katerega je bila ustanovljena. **Število dejavnosti, ki jih opravlja je lahko neomejeno, velja pa, da jih lahko toliko za kolikor jih je usposobljena.**

Dejavnost je sestavljena iz **TEMELJNE** (tista, ki se vpiše v sodni register) in **POMOŽNE**. Vsaka sprememba dejavnosti podjetja mora biti obvezno javljena v sodni register v roku **15 dni**.

Za dejavnost družbe je značilno, da:

- *jo družba opravlja **samostojno***
- *z rezultati dejavnosti **nastopa na trgu***
- ***organiziranost***
- *je relativno **trajnega značaja***
- *ob tem opravlja tudi tiste posle, ki so **povezani s to dejavnostjo**.*

Pravni posli, ki jih družba sklene s tretjimi osebami in s katerimi **prekorači v registru vpisano dejavnost** so veljavni, razen če je tretja oseba vedela ali bi morala vedeti za prekoračitev. Prekoračitev registrirane dejavnosti ne pomeni ničnost posla, saj je posel veljaven, vendar je nazakonit (to imenujemo **ULTRA VIRES – uporabljanje poslov preko meja**). ZGD ne predvideva sankcij, zato je pri nas tak posel veljaven, je še vedno nezakonit ni pa ničen. To je ugodnejše za tretjo osebo. Sankcije pa predvidevajo specialni zakoni. (zakon o gostinstvu ...)

Dejavnost delimo lahko po NAMENU USTANOVITVE še na:

* **Gospodarske dejavnosti** (v družbah, s.p.) gre za pridobitveno dejavnost

* **Negospodarske dejavnosti** (v zavodih) gre za nepridobitveno dejavnost

Poleg vpisa v sodni register pa morajo nekatere družbe izpolnjevati še **POSEBNE POGOJE**, ki jih določajo zakoni ali pravilniki. Gre za **tehnične pogoje, vprašanje opremljenosti, velikosti, sanitarni pogoji, higienski pogoji, kadrovski pogoji**. Te pogoje določajo podzakonski akti (pravilniki, uredbe). Izpolnjevanje pogojev za opravljanje dejavnosti ugotavljajo **sodišče ali inšpekcijski organi**.

OBRTNO DEJAVNOST lahko opravlja **posameznik (s.p.)** pa tudi družbe (npr. d.d.), **če izpolnjujejo pogoje po zakonu**. Je posebna oblika gospodarske dejavnosti. To področje ureja Zakon o obrtni dejavnosti. **Obrt obravnavamo kot določen tip dejavnosti, kjer gre za individualna naročila za posamezne proizvode. Ne opravlja se na industrijski način. Gre za klasične oblike individualnega dela (krojač, frizer, čevljar). Nov zakon uvaja mojstre, vajence, pomočnike,...** Imamo tudi domačo obrt kot je lončarstvo, suha roba,... pa tudi obrti podobne dejavnosti (gostinstvo, ...).

SEDEŽ

Sedež družbe je **kraj, ki je kot sedež vpisan v sodni register (ulica, hišna št.)**.

Je ena od **statusnih značilnosti** (opredeljen v statutu ali pogodbi in vpisan v sodni register, vsako spremembo sporočit sodnemu registru)

Družba kot sedež določi kraj:

- o **v katerem opravlja dejavnost ali**
- o **kraj, kjer pretežno vodi svoje posle.**

Navedba je pomembna z vidika pristojnosti sodišča, na katero se lahko stranka pritoži. Pa tudi davki in prispevki se plačujejo po sedežu. Sedež moramo navajati na poslovnih listinah (skupaj s firmo, kapitalom, člani NS). Družba pa lahko ima tudi podružnice, ki so krajevno ločene. Niso pravna oseba, se pa obvezno vpišejo v register.

FIRMA

Izraz firma izhaja iz latinskega izraza »firmare« in pomeni »podpisati«, »potrditi«. Izraz firma pomeni **ime s katerim družba posluje**. V firmi mora biti **označba, ki napotuje na dejavnost družbe**. Firma je znak individualizacije družbe, podjetja. Vsebine in sestavine firme določa zakon. Po firmi potrošniki prepoznajo družbo. Firmo uvrščamo med industrijsko lastnino podjetja.

SESTAVINE FIRME

1. Obvezne sestavine so:

- Označba imena - Pri **osebnih družbah (d.n.o.)** je to **ime družbenika (vsaj eno), ob priimku pa lahko navedemo tudi »in drugi«**. Primer: Novak in drugi. V primeru pogostosti priimka, dodamo še neko dodatno sestavino, s katero preciziramo za katero firmo gre. Pri **k.d. mora vsebovati vsaj priimek enega komplementarja** (komanditista ne!) Pri kapitalskih družbah (**d.d ali d.o.o.**) **nismo vezani na priimek**. Imajo prosto izbiro. Primer: Emona, Merkur. Pogosti so geografski pojmi. T.d. – lahko ima dodatek (s t.d.)
- Označba dejavnosti - napotuje na dejavnost družbe. Označuje s čim se družba ukvarja. S skupnim pojmom skušamo zadeti bistvo dejavnosti.
- Označba tipa družbe - Označujejo vrsto in obseg odgovornosti.

Uporabljamo kratice:

- * Osebnе družbe: d.n.o., k.d., t.d.
- * Kapitalske družbe: d.d., k.d.d., d.o.o.

2. Neobvezne sestavine so:

Podrobneje označujejo družbo. Ne smejo biti take, da spravlja jo v zmoto glede vrste in obsega poslovanja, da bi prišlo do zamenjave z drugo firmo.

- Označba koncerna - označuje pripadnost neki skupni združbi (Revoz – rumen znak Renaulta)
- Fantazijski dodatek - risba, slika, vinjete, zaščitni znak, določena oblika črk

Družba mora pri svojem delu uporabljati firmo v obliki, kot je vpisana v register. Lahko pa uporablja tudi **skrajšano** firmo (se tudi vpiše v register):

- o ime firme
- o tip družbe .

Zakon določa, kaj firma lahko in česa firma ne sme vsebovati:

- ◇ *Uporabljati je potrebno slovenski jezik*. Firma mora biti navedena v slovenskem jeziku, lahko jo tudi prevedemo iz tujega v slovenski jezik, vendar se mora prevod uporabljati skupaj s slovenskim jezikom. Izjema: uporaba mrtvega jezika (latinščina)
- ◇ *Besede »Slovenija«* se ne sme uporabljati v firmi, razen če to dovoli vlada RS. Se pravi, če da vlada RS soglasje za uporabo besede »Slovenija«.
- ◇ *Pojmi »Državni«, »Republiški«, »Občinski«* se lahko uporabljajo le v soglasju z vlado ali lokalno skupnostjo.
- ◇ *Uporabljati se ne sme niti imen tujih držav ali mednarodnih organizacij, grba, zastave*
- ◇ *Uporabljati se ne sme imen osebnosti (politiki, kulturniki, športniki), razen, če dajo dovoljenje osebe in minister pristojen za upravo (ali gre za pozitivno ali negativno uporabo).*
- ◇ *V firmi se ravno tako ne sme uporabljati imen zgodovinskih osebnosti (že pokojne osebe), razen, če pridobimo soglasje dedičev (do 3 kolena) ter soglasje ministra pristojnega za upravo*
- ◇ *Firma ne sme vsebovati besed (znakov), ki bi bili v nasprotju z zakonom, moralo, vsebujejo znane blagovne znamke, vsebujejo ali posnemajo uradne znake.*

Firmo določijo ustanovitelji (vpišejo v statut) ter se vpiše v sodni register .

NAČELA FIRMSKEGA PRAVA

1. **Načelo stvarnosti in resničnosti** – firma mora biti resnična, odražati dejansko stanje, ne sme zavajati uporabnike
2. **Načelo enotnosti** – družbe, ki so med seboj povezane morajo uporabljati v firmi skupne sestavine
3. **Načelo obveznosti** - vsaka družba mora imeti firmo. Firmo mora uporabljati na vseh poslovnih listinah in na poslovnih prostorih. Mora nastopati s svojo firmo, lahko s skrajšano obliko (kar pa mora biti zapisano v sodnem registru). Ko se družba predstavlja, mora poleg firme uporabljati še sedež, višino osnovnega kapitala, predsednika NS, številka vložka.
4. **Načelo izključnosti** - je najpomembnejše načelo. Zapove, da se mora vsaka firma občutno razlikovati od že obstoječih, pri tem pa je razlikovalno merilo namenoma nizko postavljeno: razlika mora biti taka, da jo je brez težav sposoben opaziti vsak povprečen potrošnik.

5. **Načelo proste izbire firme** – pomeni, da lahko ustanovitelj izbira in oblikuje firmo po svoji presoji, a v skladu z omejitvami, ki jih določa zakon.
6. **Načelo spremenljivosti** - če se elementi oz. sestavine v družbi spreminjajo sledi sprememba firme. Osebnе družbe: smrt, izstop, izključitev: družba sme uporabljati nespremenjeno firmo, če družbenik izrecno da soglasje. V primeru smrti, lahko dediči v 2 letih zahtevajo izbris družbenika iz firme
7. **Načelo trajnosti** - to načelo je bolj ekonomske kot pravne narave. Uporabno za potrošnika, ko ima firma negativen imidž je prepozna (ker ne more spremeniti firme).

Načelo spremenljivosti in trajnosti se izključujeta.

VARSTVO FIRME

- **Javnopravno varstvo firme** - to varstvo zagotavlja država po uradni dolžnosti. Registrsko sodišče ob vsakem vpisu v sodni register ugotavlja, če je že vpisana katera od družb z enakim imenom, če je, vpis zavrnejo. Torej registrsko sodišče zavrne vpis firme, če se ne razlikuje od vpisanih firm v Sloveniji. Izvaja se preko načela izključnosti. Nameravana firma: jo registriramo preden ustanovimo podjetje – varstvo velja 1 leto – če v tem času ne ustanovimo podjetja, registrsko sodišče briše nameravano firmo).
- **Civilnopravno varstvo firme** - Za varstvo poskrbijo družbe same. Družba, ki meni, da se firma druge družbe od njene (prej registrirane firme) ne razlikuje dovolj jasno, lahko s tožbo zahteva opustitev uporabe pozneje vpisane firme, njen izbris iz registra in odškodnino. **Zastaralni rok je 3 leta od vpisa druge družbe v register**. Preverimo: kdo je bil prvi vpisan v sodni register, vprašanje pravnega interesa: tožnik mora izkazati pravni interes (mora obstajati možnost, da pride do zamenjave, npr. če gre za sorodne dejavnosti)
 Obstajata dva možna ukrepa:
  - o subjektivni: ko smo ugotovili, da obstaja taka firma (3 leta)
  - o objektivni: od dneva vpisa, ko je bila druga firma vpisana v sodni register (5 let)

Prenehanje članstva: če družbenik, čigar ime je v firmi, preneha biti član, lahko družba nadaljuje pod imenom dosedanje firme le z njegovim izrecnim soglasjem. Prav tako če umre – dediči v dveh letih po smrti zahtevajo da se ime pokojnika zbrise. Tudi če družbenik in svojci pokojnega mislijo, da je kršen ugled lahko zahtevajo izbris.

Firma je varovana tudi z drugimi predpisi, predvsem s tistimi o varstvu konkurence.

PRAVNA SPOSOBNOST (SUBJEKTIVITETA)

Pravna oseba je pravnotehnični inštitut, ki omogoča družbi, da vstopa v pravna razmerja. Skozi njo pravni red ureja temeljne družbenoekonomske odnose. Na ta način pravo skozi pravno osebo regulira lastninske odnose.

V teoriji poznamo tri teorije:

- **TEORIJA FIKCIJE** – pravna oseba ni isto kot človek, vendar štejemo, da je isto kot človek in v tem smislu ji priznamo iste lastnosti kot človeku
- **TEORIJA O REALNOSTI PRAVNIH OSEB** (prevladuje v svetu) – ne gre za fikcijo, ampak dejstvo, da je organizacija nek socialni organizem, ki ima svoje značilnosti, interese, voljo – zato je ta organizacija nekaj realnega. Podjetje = pravna oseba
- **NEGATIVNA TEORIJA** – trditev, da organizacija ne more biti subjekt, ne more biti nosilec pravic in obveznosti (to so lahko samo ljudje kot posamezniki). Organizacija je kot pojem, neki skupini ljudi priznamo enake pravice in obveznosti – pravna organizacija je skupni imenovalec ljudi

Pravna oseba je produkt, stvaritev prava.
Realnost = organizacija : pravna oseba

Glede na prvino, ki je bistvena:

Danes prevladuje teorija o realnosti PO. Ima hibo, ker enači podjetje s PO. Ločiti je potrebno organizacijo od PO. V tem smislu govorimo o pravnem substratu in PO.

Vsaka PO mora imeti *personalni in materialni substrat*.

PO je produkt prava. Pravo je tisto, ki pove katera organizacija bo PO. Pravo podeli pravno osebnost tistim organizacijam, ki imajo materialni in personalni substrat.

Materialni substrat = sredstva, premoženje

Personalni substrat = organi, delavci, zaposleni

Pravne osebe pridobijo pravno in poslovno sposobnost z vpisom v sodni register. PO imajo enako pravno in poslovno sposobnost kot fizična oseba.

Pravna sposobnost je sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti.

Poslovna sposobnost je sposobnost subjekta, da stopa v pravna razmerja ter sklepa pravne posle.

FO pridobi pravno sposobnost z rojstvom ter poslovno z 18. letom starosti, medtem ko PO pridobi obe sposobnosti z vpisom v sodni register.

PRAVNE OSEBE (NOVOSTI):

Razenotenje pravne osebnosti – Primer: *podjetje kupi dve ali več drugih podjetij. Deli tega novega podjetja so lahko pravne osebe, vendar ZGD posameznim delom (obratom, poslovalnicam) ne priznava pravne subjektivitete, samo podjetje kot celota jo ima (deli nastopajo v imenu in za račun podjetja).*

Diferenciacija pravne osebnosti – je posledica razenotenja. Pojavi se vprašanje *ali so vse pravne osebe enako pravno in poslovno sposobne*. Pravno sposobnost lahko omejimo (opredelimo v aktih). Znotraj istega sistema je lahko pravna sposobnost oseb različna. Zlasti v koncernu mati družba omeji sposobnost posameznih družb. Vsaka družba lahko izvaja poslovno sposobnost v mejah pravne sposobnosti. Primer: družba sme sklepat posle do 10 milijonov SIT). Sankcija za prekoračitev pravne sposobnosti je NIČNOST (neveljavnost) – tako sklenjen posel je ničen..

Spregled pravne osebnosti – Ta institut se je razvil v angloameriškem svetu. Razmejitev med rizikom vloženega kapitala in odgovornostjo. Kapitalistični pravni red varuje lastnike, da ne bi odgovarjal. Razmerje med pravno osebo in njenimi družbeniki. **Spregled pomeni preskok, ko pravni red spozna izjeme od pravil. Ta institut pride v poštev samo pri kapitalskih družbah (ker tu družbeniki ne odgovarjajo – primer »tovorno letalo«)** Za obveznosti družbe odgovarjajo njeni družbeniki v naslednjih primerih:

- Če so pravno osebo zlorabili, da bi dosegli cilj, ki je zanje kot posameznike prepovedan
- Če so družbo kot pravno osebo zlorabili za oškodovanje svojih upnikov (by pass)
- Če so v nasprotju z zakonom ravnali s premoženjem PO kot s svojim lastnim premoženjem
- Če so v svojo korist ali korist kake druge osebe zmanjšali premoženje družbe, in so vedeli ali bi morali vedeti, da ta ne bo sposobna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam.

Torej vse družbe, razen tih so pravne osebe. Družbe kot PO so lahko lastniki premičnin in nepremičnin, lahko pridobivajo pravice in prevzemajo obveznosti ter lahko tožijo in so tožene.

POSLOVNA SPOSOBNOST

Fizična oseba: 18 let in oblikovanje lastne volje.

Pravna oseba: volje ne more izražati sama, ampak preko zastopnikov družbe.

ODGOVORNOST DRUŽB

Odgovornost je posledica neizpolnjevanja obveznosti.

Obveznosti so:

- Zakonske – zakonite obveznosti
- Pogodbene – jih prevzamemo s pogodbo

Neizpolnitev obveznosti ima za posledico odgovornost.

Vrste odgovornosti so:

- Kazenske
- Moralne
- Disciplinske
- Materialne

Odgovornost družb je lahko le premoženjsko-materialna. **Vsaka družba za svoje obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem.**

Ko govorimo o odgovornosti drugih ločimo (relacija upnik – dolžnik):

1. SOLIDARNO ODGOVORNOST

Pri tej odgovornosti lahko upnik izbere kateregakoli dolžnika za izpolnitev obveznosti– ima prosto izbiro. Navadno izbere tistega, od katerega najlažje terja.

2. SUBSIDIARNA ODGOVORNOST

Pri tej odgovornosti pa mora upnik upoštevati vrstni red. Najprej zahteva od glavnega dolžnika in šele nato od subsidiarnih dolžnikov. Upnik mora pri tej odgovornosti uveljavljati vsa pravna sredstva do glavnega dolžnika (tožba, izvršba) in šele nato lahko gre k subsidiarnem dolžniku.

Solidarna in subsidirana odgovornost sta lahko:

- **Omejeni** – o tej govorimo, ko je omejena z določenimi sredstvi (KUM VIRIBUS) ali do določenih sredstev (PRO VIRIBUS)- npr. vsak odgovarja do 1/3 obveznosti
- **Neomejeni** – o tej govorimo, ko dolžnik odgovarja z vsem svojim premoženjem.

Odgovornost družbenikov, ki so sklenili pravni posel pred nastankom družbe za to bodočo družbo: odgovarjajo družbeniki. Ko družba nastane jih lahko družba prevzame ali ne, ostane pa solidarna odgovornost ustanovitelja (družbenika). V primeru statusnih sprememb vse pravice in obveznosti preidejo na pravnega naslednika, prav tako odgovornosti.

ZASTOPANJE

PO kot umetna tvorba pravnega reda ne more sama oblikovati svoje volje in dajati izjav, ki bi povzročile pravne posledice, temveč zanjo to opravljajo njeni organi in zastopniki, katerih izjave in dejanja zavezujejo oz. upravičujejo družbo neposredno. V zvezi z zastopanjem družbe zakon določa, da **družbo zastopajo osebe, ki so po zakonu določene za zastopnike družbe, ali ki jih kot zastopnike**

določa akt o ustanovitvi. »Zastopati« pomeni prevzeti pravice in obveznosti za naloge.

Družbo zastopajo osebe:

- o so navedene v zakonu: **zakoniti zastopnik**
- o so navedene v aktu o ustanovitvi: **statutarni zastopnik**
- o jih zastopnik v okviru pooblastil pisno pooblasti: **pooblaščenec**
- o **zastopnik iz zaposlitve**

ZAKONITI ZASTOPNIK – je oseba, ki na podlagi pooblastila, ki mu ga da zakon zastopa družbo v pravnem prometu. Zakon pa natančneje določa za vsak tip družbe, kdo je lahko zastopnik.

OSEBNE DRUŽBE:

- o D.N.O. : zastopnik je lahko vsak družbenik, če ni z družbeno pogodbo izvzet iz zastopanja
- o K.D. : kompementar
- o T.D. : nosilec družbe

Lahko jih torej zastopa dva ali več zastopnikov.

Zastopanje je lahko:

- o **Posamično** : kdor koli izmed družbenikov sklene pravni posel (če imamo tri lahko pogodbo sklene kdorkoli od njih)
- o **Skupno** : vsi skupaj lahko sklenejo pravni posel (ne morejo vsak posamično)

Pri **KAPITALSKIH DRUŽBAH** so zastopniki družbe **posamezni organi** :

- D.D. – zastopnik je uprava
- D.O.O. – zastopnik je poslovodja eden ali več (direktorji)
- K.D.D. – zastopnik komplementar

To je tudi razlika med osebnimi in kapitalskimi družbami.

Prenos pravice zastopanja na druge osebe:

STATUTARNI ZASTOPNIK – je oseba, ki na podlagi pooblastila, ki mu ga da akt podjetja, zastopa družbo v pravnem prometu :

POBLAŠČENEC je oseba, ki zastopa družbo na podlagi pooblastila, ki mu ga da zakoniti zastopnik . Pravica zastopanja izhaja iz pooblastila. Pooblastilo mora biti sklenjeno pisno. Velja pa tudi, da nihče ne more na neko drugo osebo prenesti več pooblastil kot jih ima sam.

Pooblastila so :

1. Splošna – pomeni, da nas pooblaščenec zastopa v vseh pravnih zadevah
2. Posamična – pomeni, da nas pooblaščenec (odvetnik) zastopa v določenih primerih.

Razmejitev:

- o notranja razmerja (družba – zastopnik)
- o zunanja razmerja (zastopnik – zunanje okolje)

Omejitve, ki so dane navznoter, ne veljajo navzven – zaradi zaščite upnika: tudi, če gre za prekoračitev pooblastil je tako sklenjen posel veljaven.

PROKURISTI – gre za posebno vrsto zastopnika . So osebe velikega zaupanja . Prokuristi imajo najširša pooblastila, ki jih ni mogoče omejiti . Sklepa lahko vse posle, razen ene omejitve : ne more omejevat ali odtujiti nepremičnine (zemlje,

stavbe), drugo premoženje lahko. Obseg prokure določa zakon. Prokurist svojega pooblastila ne more prenesti na drugo osebo. Prokurist ima večja pooblastila kot zakoniti zastopnik. Prokuro se lahko podeli enemu ali pa več osebam in je lahko:

1. **Skupna** – vsi prokuristi skupaj zastopajo družbo, omogoča večjo varnost, vsi morajo podpisati pogodbo, da je veljavna
2. **Posamično** – vsak od prokuristov sam podpiše pogodbo, da je veljavna

Prokuro v osebnih družbah podelijo družbeniki, v kapitalskih pa pristojni organi (npr.: uprava, direktor). Prokure ne moremo omejiti, lahko jo samo odvzamemo. Prokurist je ne more prenesti na drugo osebo.

Družba mora podelitev in prenehanje prokure prijaviti za vpis v register. Podpis prokuristov je treba shraniti pri sodišču. Prokurist je dolžan pri podpisovanju družbe uporabljati takšen podpis s pristavkom, da gre za prokuro.

ZASTOPNIKI IZ ZAPOSLOTITVE – so zastopniki, ki množično in vsak dan sklepajo posle z drugimi osebami. Ti zastopajo delodajalca že s tem, da jim je bilo tako delo dodeljeno (prodajalci, blagajniki, inkasanti, sprevodniki, ..).

ZASTOPNIŠKA PODJETJA - Zastopanje se lahko pojavlja kot dejavnost. Podjetje najame drugo podjetje za zastopanje. Pooblastimo družbo (podjetje) kaj naj za nas opravi (špediterska podjetja, skladiščna podjetja,..) Pravna oseba nastopa kot zastopnik, delo opravijo pri njej zaposlene fizične osebe.

SAMOSTOJNI PODJETNIK POSAMEZNIK

Samostojni podjetnik posameznik je fizična oseba, ki na trgu opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Bistveno torej je, da mora opravljati gospodarsko dejavnost trajno, samostojno in s pridobitnim namenom. Podjetnik je lahko le posamezna fizična oseba. Zakon mu ne prepoveduje opravljanja dejavnosti poleg redne zaposlitve.

S.p. ni gospodarska družba, ker ne gre za združevanje večih subjektov, je pa podjetnik posameznik gospodarski subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost. Podjetnik odgovarja za obveznosti iz poslovanja z vsem svojim premoženjem, tako s premoženjem podjetja kakor tudi s svojim lastnim, osebnim premoženjem, in sicer samostojno in neposredno, saj podjetnikovo podjetje nima statusa pravne osebe in zato ne pride v poštev subsidiarna odgovornost podjetnika.

Zanj veljajo tudi določbe ZGD kot so: določbe o dejavnosti, firmi, sedežu, prokuri, podružnici, prepovedi konkurence in poslovni skrivnosti. Za podjetnika, katerega podjetje ustreza merilom za srednje oz. velike družbe se smiselno uporabljajo določbe Zakona o registru, ne uporabljajo pa se določbe o priglasitvi.

Posebne pa so določbe o firmi po kateri: **Firma** podjetnika poleg označbe dejavnosti in dodatnih sestavin vsebuje tudi **ime in priimek podjetnika ter skrajšano označbo s.p.** Skrajšana firma mora vsebovati: njegovo ime, priimek in označbo s.p. Posebnost velja tudi za **sporočila**, ki jih podjetnik pošlje naslovniku, saj je treba poleg sedeža in firme navesti tudi **organ pri katerem je mali podjetnik priglašen in opravilno številko priglasitve**.

S.p. lahko opravlja kakršnokoli dejavnost (iz klasifikacije dejavnosti). Obrtno dejavnost lahko opravljajo tudi vse gospodarske družbe (če izpolnjujejo pogoje mojstrskega izpita).

Zakon razlikuje med **malim, srednjim in velikim samostojnim podjetnikom posameznikom**. Merila so enaka kot za gospodarske družbe. Dejavnost lahko začne opravljati, ko Davčni upravi RS priglasijo začetek opravljanja dejavnosti, razen če gre za srednji ali veliki s.p., ko ga obravnavamo kot ostale družbe, za katere je potreben vpis v sodni register.

Mali samostojni podjetnik je tisti, ki izpolnjuje nižje določena merila glede velikosti oz. obsega poslovanja. Zanj so predvidene posebne določbe glede firme, prodaje podjetja in poslovne korespondence ter milejša vodenja poslovnih knjig, vpisa v register ter prenehanja poslovanja.

Srednji in veliki samostojni podjetnik je tisti, čigar obseg poslovanja dosega merila za redno ali veliko družbo. Prevladujejo mali podjetniki.

REGISTRACIJA

★ **Mali samostojni podjetnik** lahko začne opravljati dejavnost na podlagi priglasitve DURS. Priglasitev je pisna in vsebuje:

- **firma podjetnika**
- **podatke o sedežu**
- **podatke o skrajšani firmi**
- **ime in priimek podjetnika**
- **njegovo prebivališče**

- navedbo dejavnosti, ki jo bo opravljal

Podjetnik ima lahko podružnice, ki so krajevno ločene od sedeža obrata. Podružnice je treba priglasiti Davčni upravi RS. Davčna uprava RS vodi vpisnik podjetnikov. Vpisnik je javen. Način in postopek priglasitve ter ureditev vpisnika predpiše minister, pristojen za finance. Davčna uprava mora podjetniku izdati odločbo za začetek delovanja dejavnosti.

- ★ Če pa se organizira kot **SREDNJI ALI VELIK SAMOSTOJNI PODJETNIK** pa mora biti registriran pri sodišču enako kot gospodarske družbe, torej izpolnjevati mora vse pogoje, ki se zahtevajo za družbe.

POSLOVNE KNJIGE IN LETNO POROČILO

Podjetniki načeloma vodijo poslovne knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva in na način, ki je predviden za družbe, v določenih primerih pa lahko vodijo poslovne knjige tudi po sistemu enostavnega knjigovodstva. Način vodenja poslovnih knjig in sestavljanja računovodskih izkazov podjetnika, katerega podjetje ustreza merilom za majhne družbe, ureja posebej Slovenski računovodski standard. Merila za določitev sistema vodenja se določijo na podlagi podatkov iz zadnje odmerne odločbe na davek iz dejavnosti in podatka o povprečni vrednosti aktive.

- o vodenje poslovnih knjig: enostavno knjigovodstvo (večji dvostavno) – od 2002 do 2005 prehodno obdobje za mali s.p. (še lahko enostavno knjigovodstvo, če
  - * povprečno število zaposlenih ne presega 3,
  - * so letni prihodki nižji od 10.000.000 tolarjev,
  - * povprečna vrednost aktive v obračunskem letu ne presega 6.000.000 SIT

PRAVNA OSEBNOST

Samostojni podjetnik posameznik ni pravna oseba. Vse posle opravlja v svojem imenu in na svoj račun, to pa pomeni, da deluje tako, kot da bi posle sklepal zase.

STATUSNE LASTNOSTI S.P.:

1. Dejavnost
2. Firma → označba dejavnosti, morebitne dodatne sestavine, ime in priimek podjetnika ter skrajšana označba samostojnega podjetnika s.p.
3. Sedež
4. Podružnica
5. Prokura
6. Poslovna skrivnost
7. Prepoved konkurence (določitev posledic kršitve)

FIRMA

Firma samostojnega podjetnika posameznika vsebuje:

1. Označba dejavnosti
2. Morebitne dodatne dejavnosti
3. Ime in priimek podjetnika
4. Označbo s.p.

SEDEŽ

Tega določi podjetnik posameznik sam in sedež je lahko njegov domači naslov ali naslov, na katerem opravlja dejavnost ali naslov, na katerem vodi posle, če posle vodi drugje, kot opravlja dejavnost.

DEJAVNOST

Lahko opravlja vse gospodarske dejavnosti, razen tistih, ki jih posebni predpisi dovoljujejo le družbam. Opravlja lahko eno ali več dejavnosti, lahko pa jih začne opravljati šele po priglasitvi oz. vpisu v sodni register in po pridobitvi dovoljenja inšpektorjev.

PRENEHANJE POSLOVANJA IN SMRT PODJETNIKA

Prenehanje poslovanja mora podjetnik priglasiti s pisno vlogo za izbris iz vpisnika podjetnikov najkasneje 15 dni pred datumom, s katerim njegovo poslovanje preneha. Pred prijavo prenehanja poslovanja mora podjetnik razrešiti vsa vprašanja z dolžniki in delavci, saj se za razliko od gospodarskih družb, pri **PODJETNIKU NE IZPELJE POSTOPEK LIKVIDACIJE**.

★ Prenehanje poslovanja (svobodno, vendar):

Obveznosti:

- o priglasiš prenehanje DURS
- o 3 mesece pred prenehanjem na primeren način (pisno obvestilo upnikom, v sredstvih javnega obveščanja, v poslovnih prostorih) o tem obvestiš vse svoje upnike (da lahko zavarujejo svoje terjatve) in navedeš dan prenehanja.
- o enako velja tudi za podjetnika če namerava podjetje prodati ali ga vložiti v družbo.

★ **Če podjetnik podjetje proda** lahko kupec ali družba še naprej uporablja v firmi tudi ime in priimek podjetnika, če ta izrecno soglaša.

★ V primeru **pokoja podjetnika** pa lahko podjetje proda ali ga likvidira.

★ Smrt podjetnika:

Če podjetnik **umre** s tem **preneha gospodarski subjekt**. Podjetnikov dedič lahko **nadaljuje zapustnikovo podjetje, še naprej lahko uporablja ime in priimek zapustnika**. Če pa je **dedičev več**, se morajo dediči dogovoriti kdo izmed njih bo podjetje vodil oz. prevzel funkcijo s.p., ker drugače ni več s.p., če je več družbenikov. Če se dediči ne dogovorijo, s.p. preneha, dediči dedne deleže vložijo v gospodarsko družbo (ki jo ustanovijo)

Primer:

Coklarstvo, Dejan Koren s.p.
označba dejavnosti ime in priimek označba

Ustanavljanje s.p.: pravica vsakega

GOSPODARSKE DRUŽBE OSEBNE DRUŽBE

DRUŽBA Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO

D.n.o. je družba dveh ali več oseb, ki odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem. Zanj je značilno majhno število družbenikov (kljub temu lahko ima zaposleno večje število delavcev) in medsebojno zaupanje. Če ni drugače določeno se za d.n.o. uporabljajo pravila o civilno družbeni pogodbi.

USTANOVITEV

Ustanovi se s pogodbo med družbeniki – družbeno pogodbo (ustanovitvena pogodba), ki jo podpišejo vsi družbeniki. V tej pogodbi opredelijo pravice in obveznosti, firmo, sedež, dejavnost, zastopanje, kdo so družbeniki, ustanovitveni kapital, pravice glede dobička, ... Zakon ne določa posebnega ustanovitvenega kapitala (ne določa spodnje meje). Če ni drugače dogovorjeno morajo družbeniki vplačati enake vložke. Vložki pa niso nujno enaki in tudi ne samo denarni. Lahko pa delež določimo za vsakega družbenika posebej (npr. družba ima 3 različne družbenike: A ima 40 %, B 30 %, C 30 %). Družbeniki lahko ustanovitveni kapital vložijo v denarju ali s stvarnimi vložki (stavbe, stroji, oprema), ki se morajo ustrezno ovrednotiti. V družbo lahko družbeniki vlagajo tudi pravice, delo, znanje, izkušnje (inovacije, patente), storitve (raziskava trga). Vrednost nedenarnega vložka morajo oceniti v denarju (npr. stavbe, stroje).

Zakon priznava načelo pogodbene svobode. Zakon daje družbenikom možnost, da medsebojna razmerja uredijo samostojno. V pogodbi ni mogoče napisati, da določeni družbenik ne odgovarja za obveznosti družbe. Pogodba o ustanovitvi družbe velja med družbeniki takoj, v razmerju do tretjih oseb pa s vpisom v sodni register. Ko smo zapisali ustanovitveno pogodbo, vložili kapitalske vložke in odprli svoj TR je potreben vpis v sodni register. Z vpisom v sodni register smo družbo formalnopravno ustanovili.

Prijava družbe v sodni register mora vsebovati:

- ime, poklic in prebivališče oz. firmo in sedež vsakega družbenika
- firma in sedež družbe,
- dejavnost družbe,
- imena in prebivališče, oziroma firmo in sedež družbenikov,
- višino in vrsto vložkov, če so dogovorjeni, ter
- druga vprašanja v zvezi z notranjimi pravnimi razmerji med družbeniki

Prijavo morajo vložiti vsi družbeniki. Družba mora biti vpisana v sodni register, to je pogoj za ustanovitev družbe in za pridobitev statusa pravne osebnosti. Vpis je konstitutivnega značaja.

Družba in družbeniki so ločeni. Družba je samostojen subjekt. Družba opravlja svojo dejavnost pod skupno firmo.

PRAVICE DRUŽBENIKOV

- pravica do nadzora nad poslovanjem – da pregleda poslovne knjige in listine
- do poslovođenja : vsi družbeniki imajo pravico voditi posle družbe, lahko pa se dogovorijo kdo jih bo vodil. Če več družbenikov vodi posle (vsak zase vodi posle, lahko si med seboj nasprotujejo) le da tak posel ne sme izpeljat (razen, če bi z nerealizacijo prišlo do škode, potem lahko izpelje).
Od poslovođenja lahko družbenik:

- odstopi ; iz utemeljenega razloga ob pravem času (začete posle mora izpeljati ali v začet posel vpeljati drugega družbenika)
- odvzem ; le po sodni poti (utemeljen razlog: hujša kršitev obveznosti,...)

- **do zastopanja**

Zastopniki družbe so po samem zakonu **družbeniki** . Pravica zastopati družbo pripada vsakemu družbeniku .

Oblike zastopanja:

- *posamično (vsakdo od družbenikov sam – razen izvzeti)*
- *skupno: samo vsi ali več družbenikov skupaj*
- *vsak posamezni družbenik vendar samo skupno s prokuristom*
- *družbeniki, ki so skupni zastopniki, še skupaj s prokuristom*

Pravica zastopanja je družbeniku lahko omejena ali pa odvzeta.

Omejena : lahko je v družbeni pogodbi določeno, da so do zastopanja družbe upravičeni le nekateri družbeniki ali pa da lahko družbenik uresničuje svojo pravico zastopanja družbe skupno s prokuristom ali drugim družbenikom . V družbeni pogodbi se lahko določi, da družbenik lahko zastopa družbo samo v določenih pravnih razmerjih oziroma da sklepa pogodbo do določene višine njene vrednosti.

Odvzem : Pravica do zastopanja pa je lahko družbeniku odvzeta na podlagi sodne odločbe, če obstaja utemeljen razlog. Takšen razlog je zlasti, če družbenik huje krši svoje obveznosti ali pa se izkaže, da je nesposoben za pravilno zastopanje.

- Družbeniki ne morejo določiti, da za obveznosti ne odgovarjajo
  - Novi družbenik, ki vstopi v že obstoječo družbo, odgovarja tudi za obveznosti družbe, ki so nastale pred njegovim prihodom
  - Družbeniki ne morejo biti oproščeni dolžnosti povrnitve škode
- **ima pravico do delitve dobička** – pravilo je, da se dobiček izračuna ob zaključku poslovnega leta (dobiček pomeni ostanek denarja, po tem ko smo pokrili vse obveznosti)
- **prvi del** – vsi družbeniki imajo pravico, da se jim izplača dobiček v razmerju 5 % glede na nominalno vrednost njihovega vložka v družbo
  - **drugi del** – če pri delitvi dobička ostane še kaj ostane, se to razdeli med vse družbenike enako (ne glede na višino kapitalskega vložka) družbeniki se lahko dogovorijo drugače.

Zakon ne predvideva, da bi se ta dobiček izplačal, ampak se **pripiše ustanovitvenemu kapitalu** . Gre za dispozitivno normo, kjer se družbeniki sami odločajo o delitvi dobička.

Družbenik si sme kadarkoli iz blagajne izplačati 5%, drugi del (nad 5%) pa samo, če to ne spravi družbe v insolventnost .

Izguba se odpiše od osnovnega vložka družbenika . Tudi, če je nastala izguba, si družbeniki kadarkoli lahko izplačajo 5% dobička. Osnovni vložek se ne more zmanjšati (razen, če se drugi družbeniki s tem strinjajo). V delež ni moč poseči (5% si ne more izplačati z zmanjšanjem deleža).

Kapitalski deleži se lahko zmanjšujejo, vendar pa družbenik ne sme prodati svojega kapitalskega deleža brez soglasja ostalih.

OBVEZNOSTI družabnikov v d.n.o.

- da vplačajo svoj vložek v dogovorjenem roku, kot je bilo določeno v ustanovitveni pogodbi, če zamudi mora plačati še zamudne obresti

- družbenik mora poročati družbi katere posle je sklenil in o tem pripraviti obračun poslov
- družbenik mora vplačati v družbo vsa plačila, ki jih je pridobil s poslom, drugače lahko družba zahteva izterjavo z zamudnimi obrestmi
- Obveznost skrbnega ravnanja – kot da bi nastopal v lastnih zadevah

ODNOSI MED DRUŽBENIKI

Gre za razmerja med družbeniki, ki v skladu z naravo družbene pogodbe temeljijo na načelih:

1. **Enakega obravnavanja družbenikov** – družbeniki morajo vplačati enake vložke, če ni drugače dogovorjeno, posle družbe so upravičeni in dolžni voditi vsi družbeniki in med seboj so enaki, za imenovanje prokurista je potrebna privolitev vseh družbenikov.
2. **Prepovedi konkurence** – prepoved se nanaša na konkurenco med družbeniki in družbo. Družbeniki d.n.o. ne smejo sodelovati v drugih d.n.o., prav tako ne kot delavci ali prokuristi v katerikoli drugi družbi, ali pa kot podjetnik posameznik, opravljati dejavnost, ki bi bila konkurenčna družbi. Sankcije za kršitev konkurenčne prepovedi so: plačilo škode, prevzem poslov s strani družbe, prenos koristi iz poslov na družbo, odstop pravice do odškodnine družbi, odpoved družbene pogodbe.
3. **Skupnega vodenja poslov** – vsi družbeniki imajo pravico in dolžnost vodenja poslov družbe, lahko pa se ji tudi odrečejo ali če je to predvideno v družbeni pogodbi jo prenese na drugo osebo, lahko pa se družbeniku iz utemeljenega razloga pravico vodenja poslov tudi odvzame. Poslovodijo lahko:
  - **vsii ali več družbenikov** (vsakdo od njih lahko sam posluje, vendar posla ne sme opraviti če temu nasprotuje družbenik, ki je tudi upravičen poslovoditi)
  - **skupno vodenje** (sodelovanje vseh družbenikov).

Dejanja, ki presegajo okvir poslovanja družbe šteje zakon postavitev prokurista – tukaj je potrebno soglasje vseh družbenikov (tudi tistih, ki niso upravičeni voditi poslov).

Pri vodenju morajo družbeniki *upoštevati navodila drugih družbenikov* in so dolžni o svojih aktivnosti ostale obveščati. Družbenik pa se lahko tudi odreče poslovodenju (ne ob nepravem času).
4. **Medsebojnega nadzora** – to načelo se uresničuje v pravici do obveščanja o poslovanju družbe in pravici vpogleda v družbene knjige, listine in dokumentacijo. Nadzorna pravica je osebna in je ni mogoče prenesti na tretjo osebo.
5. **Sorazmerne razdelitve dobička in izgube** – Dobiček se deli na dva dela:
  - Vsak družbenik je upravičen do 5 % vrednosti glede na nominalno vrednost kapitalskega vložka, če je dobička manj se deleži sorazmerno znižajo → ta dobiček se pripiše k osnovnemu vložku družbenika. Vsak družbenik pa ima pravico, da si med letom izplača 5 % znesek glede na nominalno vrednost njegovega deleža. Tisti, ki si tega zneska ne izplača, je v prihodnjem letu deležen več dobička.
  - Drugi del pa se deli na enake dele. Ta del si lahko družbeniki izplača med letom takrat, ko je denar na razpolago in s tem izplačilom ne povzroča težav družbi.

Postopek zniževanja deleža je popolnoma enak zviševanju.
7. **Razpolaganja z deležem** – zakon daje pravico vsakemu družbeniku, da v tekočem letu razpolaga s 5 % v preteklem letu ugotovljenega kapitalskega deleža.
8. **Vprašanje odgovornosti** : (družba neomejena subsidarna, med družabniki neomejena solidarna). *Družba odgovarja z vsem svojim*

premoženjem in ostalim osebnim premoženjem. Glavni dolžnik je družba in ne zastopnik. Upnik pozove družbo z opominom ni potrebna tožba. Če družba ne plača v določenem roku se spravimo na družabnike. To pa je **neomejeno subsidiarno** – odgovarja z vsem svojim premoženjem. Odgovornost med družabniki pa je **neomejena solidarna**. Če izbere družabnika, ki ima najmanjši vložek, lahko zahteva regresni zahtevek ostalih družabnikov. (upnik terjaja najprej družbo šele nato družabnike).

9. **dolžnost skrbnega ravnanja:** nalaga vsakemu družbeniku dolžnost izpolnjevanja prevzete obveznosti *s skrbnostjo kot v lastnih poslih* (in ne s skrbnostjo dobrega gospodarja). Škodo mora družbenik povrniti le, če jo povzroči namenoma ali iz hude malomarnosti.

Neomejena odgovornost za obveznosti družbe pomeni, da lahko upniki posežejo na premoženje družbe, če to premoženje ne zadostuje, pa tudi na zasebno premoženje družbenikov.

Solidarna odgovornost pomeni, da je upnikom odgovoren vsak družbenik, ki ga izbere upnik in sicer za celoten znesek obveznosti.

Družba je precej zaprte narave, to pa se kaže predvsem pri prodaji deleža. Če družbenik **prodaja svoj delež tretji osebi**, potrebuje soglasje vseh drugih družbenikov, še prej pa mora delež ponuditi preostalim družbenikom.

IZSTOP DRUŽBENIKA

Če družbenik *ni zadovoljen s poslovanjem družbe* lahko iz družbe izstopi. Iz družbe lahko izstopi *ob zaključku poslovnega leta če je vnaprej najavil svoj izstop, kar mora storiti vsaj 6 mesecev pred izstopom*. Družbenik, ki meni, da je v družbi *kakorkoli prizadet* lahko s tožbo zahteva prenehanje družbe (ostali se lahko branijo z nasprotno tožbo in zahtevajo izključitev družbenika). Če gre za izstop ali izključitev družbenika, se predpostavlja, kot da bi družba prenehala in se ugotovi tržna vrednost družbe. Na podlagi tržne vrednosti se določijo vrednosti deležev posameznega družbenika. Družbenik, ki je izstopil ali bil izključen ima pravico, da se mu njegov delež izplača (tržna vrednost). Pri izračunu negativne vrednosti podjetja mora ta družbenik doplačati oz. obstaja odgovornost za te obveznosti. Družbeniki za obveznosti družbe odgovarjajo tudi po prenehanju družbe in sicer še 5 let po izbrisu družbe iz registra.

PRENEHANJE DRUŽBE:

PROSTOVOLJNO

- **s potekom časa**, za *katerega je bila ustanovljena* (če je družba ustanovljena za določen čas). Praviloma se družbe ustanovljajo za nedoločen čas. Če so družbeniki ustanovili družbo za določen čas, mora obdobje trajanje družbe biti določeno v družbeni pogodbi. Gre za sklep družbenikov o prenehanju, ki ga sprejmejo že ob ustanovitvi družbe.
- **ko o tem soglasno sklenejo družbeniki**, o *prenehanju družbe morajo družbeniki odločiti soglasno*. Družbena pogodba lahko določi, da se o prenehanju družbe sprejme sklep z večino glasov.
- **s smrtjo oz. prenehanjem družbenika**,
- **prenehanje z odpovedjo**; družbenik lahko izstopi iz družbe samo na koncu poslovnega leta in najmanj 6 mesecev prej mora napovedati izstop

NEPROSTOVOLJNO - PRISILNO

- **s stečajem**, družba preneha zaradi stečaja, če je plačilno nesposobna in prezadolžena. Razloge za uvedbo stečaja ter začetek stečaja določa zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji. Če družba prene

- **če se število družbenikov zmanjša pod dva** če družbenik v času 1 leta pridobi še enega družbenika družba ne preneha ali se preoblikuje v s.p. (za obstoj D.N.O. sta potrebna najmanj 2 družbenika)
- **izredna odpoved na podlagi sodne odločbe** – pri izredni odpovedi je bistveno, da mora tožnik dokazati obstoj utemeljenega razloga za prenehanje. (npr. oviranje s strani drugih družbenikov). Družbeniki lahko vložijo nasprotno tožbo, zahtevajo izločitev družbenika (sedaj morajo oni dokazovat svojo tožbo)

PRENEHANJE DRUŽBENIKA ZARADI SMRTI ALI STEČAJA OZ. LIKVIDACIJE

- s smrtjo - fizična oseba
- prenehanjem pravne osebe po postopku stečaja oz. likvidacije.

Prenehanje članstva družbenika pomeni razlog za prenehanje družbe in za začetek postopka likvidacije, če družbena pogodba ne določa drugače. Klavzula o nadaljevanju družbe mora biti vnesena soglasno z družbeno pogodbo. Družbeniki lahko le soglasno odločijo o nadaljevanju družbe tudi ob smrti družbenika oziroma njegovem prenehanju, če gre za pravno osebo. Zakon ne ureja, kako družba posluje, če ni predvideno njeno prenehanje ob smrti ali prenehanju družbenika. Običajno klavzula o nadaljevanju družbe vsebuje tudi način poslovanja družbe, zlasti pa upravljanje družbe po smrti ali prenehanju članstva družbenika.

Če v družbeni pogodbi ni določb o nadaljevanju družbe, pa zakon določa dolžnost dediču umrlega družbenika, da nemudoma obvesti o smrti vse druge družbenike in mora on nadaljevati s posli, dokler drugi družbeniki skupaj z njim ne poskrbijo za nadaljnje vodenje poslov do uvedbe likvidacijskega postopka. Dolžnost nadaljnega opravljanja poslov ne velja samo za dediča umrlega družbenika oziroma pravnega naslednika družbenika, katerega članstvo je prenehalo, temveč tudi za vse druge družbenike. S to določbo zakon zagotavlja obstoj družbe in varnost upnikov.

Nadaljevanje družbe z dediči – če v družbeni pogodbi ni določeno, da družba nadaljuje po smrti družbenika, družba preneha v postopku likvidacije s tem, da pravico do razdelitve premoženja namesto umrlega družbenika imajo dediči. Zakon predvideva možnost, da družba nadaljuje s poslovanjem s tem, da namesto umrlega družbenika vstopijo v družbo njegovi dediči. Možnost nadaljevanje družbe z dediči mora biti predvidena v družbeni pogodbi. Sklep o dedni klavzuli in o nadaljevanju družbe z dediči lahko sprejmejo družbeniki soglasno tudi po smrti družbenika. Če družbena pogodba vsebuje dedno klavzulo, ni potrebno, da družbeniki sprejemajo kakršenkoli sklep o pristopu novih družbenikov – dedičev v družbo. Dediči s smrtjo družbenika vstopijo v ex lege namesto družbenika v družbo in so nosilci pravic, obveznosti in odgovornosti družbenika. Za obveznosti družbe jamčijo z vsem svojim premoženjem, ne pa samo z vrednostjo dednega deleža.

Če družbena pogodba ne vsebuje nobene dedne klavzule, nastopi razlog za prenehanje družbe, vendar pa preostali družbeniki in dediči umrlega družbenika lahko sprejmejo sklep o nadaljevanju družbe s tem, da dediči pristopijo k družbi kot družbeniki.

Nadaljevanje z dediči – komanditisti - če družba nadaljuje s poslovanjem po družbenikovi smrti, v dedni klavzuli pa ni obveznosti vstopa dediča v družbo, daje zakon dediču izbirno pravico, da vstopi v družbo kot družbenik in prevzame pravice in odgovornosti družbenika ali pa da zahteva, da mu družba prizna

položaj komandista. Dediču ni priznana pravica do položaja komanditista po zakonu, temveč le pravica, da zahteva takšen položaj.

LIKVIDACIJSKI POSTOPEK

V tem postopku se opravi **dejansko in dokončno prenehanje družbe ter razdružitvev**. To je **redni postopek razdruževanja v vseh primerih, razen kadar družba preneha zaradi stečaja**. Namreč likvidacija in stežaj sta dva postopka prenehanja pravnih oseb, pri čemer sta oba postopka urejena z zakonom.

Cilj likvidacijskega postopka je **izločitev pravne osebe iz pravnega prometa in razdelitev premoženja med družbenike**. Likvidacijo načelo kot *likvidacijski upravitelji* opravljajo vsi **družbeniki, lahko pa jih postavi tudi sodišče**. Vpišejo se v register, kjer tudi deponirajo svoje podpise. **Dokončati morajo tekoče posle, vnovčiti ostalo premoženje, odplačati upnike, tudi nove posle**. Po končanem postopku prijavijo vpis izbrisa družbe iz registra.

Terjatve do družbenikov zastarajo v 5. letih od prenehanja družbe.

ORGANI D.N.O.

Organi pri d.n.o. so družbeniki, nosilec podjetništva pa je družba.

OBVEZNOSTI DRUŽBENIKOV PO PRENEHANJU DRUŽBE:

Zakon določa 5 letni zastaralni rok (po prenehanju družbe), ko družbeniki neomejeno solidarno odgovarjajo za obveznosti družbe.

KOMANDITNA DRUŽBA

Komanditna družba je družba dveh ali več oseb, v kateri najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (komplementar), najmanj en družbenik pa za obveznosti družbe ne odgovarja (komanditist).

Bistvena značilnost je obstoj dveh družbenikov in njihova različna odgovornost za obveznosti družbe. KOMPLEMENTAR odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem, medtem ko KOMANDITIST samo do vrednosti vložka, ki so se ga z družbeno pogodbo zavezali vložiti v družbo. Z ekonomskega vidika je komplementar nosilec podjetništva, komanditist pa vlagatelj s pravico do udeležbe v dobičku družbe.

USTANOVITEV K.D.

Potrebno je skleniti posebno USTANOVITVENO POGODBO, kjer določimo vse statusne značilnosti družbe. Sklenjena mora biti med najmanj enim komplementarjem in enim komanditistom (ki ne sme biti ista oseba). Pomembna lastnost pogodbe je, da mora obvezno vsebovati podatke o komanditistih in višini njihovih vložkov ter število komanditistov. Za ustanovitev k.d. ni določen minimalni ustanovljeni kapital (kapitalska struktura je lahko kakršnakoli), kajti jamstvo predstavlja osebno odgovornost. Z vpisom v sodni register smo družbo formalno – pravo ustanovili. Delež komanditista se v pogodbi mora določiti (ni pa nujno, da se vplača ob ustanovitvi, najkasneje se vplača v skrajni sili – ob finančnih težavah družbe npr. stečaj).

Prednost komanditne družbe pred d.n.o. je v tem da komanditistom zgolj na podlagi njihovega vložka in ob načelni pasivnosti pri vodenju ter izrecni zakonski prepovedi zastopanja pripada udeležba pri dobičku za izgube pa ne odgovarjajo in je njihova udeležba tretjim osebam neznana. Da gre za prikrito udeležbo v komanditni družbi kažejo tudi določbe o prijavi za vpis družbe v register. V prijavi se navedejo podatki o komanditistih in višini njihovih vložkov, vendar se v objavi vpisa (v Ur.l.) navede le število komanditistov. V primeru kršitve prikritosti se komanditist izenači s komplementarjem.

Firma mora vsebovati priimek vsaj enega komplementarja. Imena komanditistov v firmi ne sme biti.

PRAVNA RAZMERJA MED DRUŽBENIKI

- podobna ureditev kot za d.n.o.
- družbeniki notranja razmerja samostojno urejajo in jih določajo z družbeno pogodbo
- komanditist ni upravičen voditi poslov. Svoje interese pa ščiti tako, da nasprotuje poslovanju komplementarja, če njihovo poslovanje presega okvir dejavnosti družbe
- za komanditista ne velja prepoved konkurence (če ni določena v družbeni pogodbi)
- zastopanje – komplementar
komanditist ni v nobenem primeru zakoniti zastopnik, lahko pa je prokurist – ne nastopa kot družbenik
- nadzor – komanditist lahko kadarkoli zahteva od komplementarja letno poročilo, ima pravico do vpogleda v poslovne listine, da preveri ali letno poročilo drži (to pravico lahko po sodni poti izterja)
- dobiček: Družbeniki imajo pravico, do dobička v 2 delih:

1. **del:** vsi družbeniki imajo pravico, da se jim izplača dobiček v razmerju 5 % glede na nominalno vrednost njihovega kapitalskega vložka
2. **del:** če je dobička več, se ta deli sorazmerno vložkom

Komanditist nima pravice do izplačila 5% med letom. Izgube se od deležev odpisujejo. Če se delež komanditista, zaradi izgub, zmanjša, si ne sme izplačevati dobičke, dokler se izguba ne pokrije. Že izplačani dobički se nikoli ne vračajo.

- izguba: pri izgubi sodeluje komanditist le do zneska svojega kapitalskega deleža in svojega še neplačanega vložka
- če dobiček ne omogoča 5 % deleža se deleži ustrezno znižajo

PRAVICE IN OBVEZNOSTI (med komplementarji):

Velja enako kot pri D.N.O. – pravice in obveznosti

PRENEHANJE K.D. (ISTO KOT D.N.O.)

- s potekom časa za katerega je bila ustanovljena
- s stečajem
- z odpovedjo
- na podlagi sodne odločbe

razen: SMRT KOMANDITISTA ALI NJEGOVO PRENEHANJE – družba ne preneha, razen če ni v pogodbi tako določeno. Poslovanje se lahko nadaljuje z dediči ali pa tudi ne; če umre edini, se mora družba preoblikovati v D.N.O.

Če pa **umre edini komplementar** družba preneha.

ODGOVORNOST

Komplementarji odgovarjajo, odgovornost je NEOMEJENA Subsidiarna. Komanditist **NE** odgovarja vendar so pa tudi izjeme. Prva je če bi se njegove ime pojavilo v firmi je osebno odgovoren. Ime komanditista naj se v firmi ne pojavlja. Ob sami ustanovitvi komanditist odgovarja do višine še ne vplačanega deleža, njegova odgovornost je omejena subsidiarna.

Pravice komanditista

Ni upravičen voditi poslov in ne sme nasprotovati poslovanju komplementarja. Ima pravico nadzora in pravico zahtevati prepis letnega poročila ter zaradi preverjanja njegove pravilnosti, vpogledati v poslovne knjige in knjigovodske listine. To lahko stori tudi sodišče na predlog komanditista, če obstaja utemeljen razlog.

Komanditist ni upravičen zastopati družbe, lahko pa se mu podeli prokuro ali posebno pooblastilo.

Če komanditist ni v celoti vplačal svojega vložka, potem odgovarja za obveznosti družbe, torej odgovarja z še neplačanim deležem.

PREDNOSTI/SLABOSTI

Komplementarjeva prednost je to, da si na račun komanditistove vloge povečuje svoj lastni kapital, posloводства pa mu s komanditistom ni treba deliti. Komanditist bo videl motiv v tem, da je sicer udeležen, vendar ne odgovarja z zasebnim premoženjem, poleg tega pa mu ni treba sodelovati pri poslovanju. Zato ta družba omogoča združitev strokovno usposobljenih podjetnikov, ki so v družbi komplementarji s finančno močnimi družbeniki, ki jim pripade vloga komanditistov in želijo le udeležbo z omejenim jamstvom, iz različnih vzrokov pa

ne želijo ali ne smejo sodelovati pri poslovodskih opravilih. Nimajo dovolj strokovnega znanja ali pa so udeleženi v drugih osebnih družbah.

Med **pomanjkljivostmi** pa je to, da je **komplementar zelo vezan na družbo, za obveznosti družbe pa odgovarja neomejeno, osebno in solidarno**. Komanditista bo morda ustavilo to, da poslovanje družbe, v katero je vložil kapital, nadzoruje le omejeno.

DVOJNA DRUŽBA

Dvojna družba je po zakonski opredelitvi **komanditna družba v kateri je edini komplementar družba in v kateri ni osebno odgovornih družbenikov, oz. so vsi komplementarji kapitalske družbe**. Lahko je mala, srednja ali velika.

Je **poseben tip komanditne družbe**; družba v družbi. Gre za povezavo osebnih in kapitalskih družb. Dvojna družba je osebna družba, v kateri je komplementar pravna oseba v obliki kapitalske družbe. Obe družbi sta pravno ločeni in samostojni ter lahko opravljata enake ali različne dejavnosti. Ustanovljena za lahko za določen ali nedoločen čas.

V praksi se najbolj pogosto ustanavljajo dvojne družbe tako, da v vlogi komplementarja nastopa d.o.o., ki sklene pogodbo o ustanovitvi k.d. s komanditistom, ki je tudi družbenik d.o.o. Razlogi za ustanavljanje so v davčni sferi, saj so osebne družbe manj obremenjene z davki. Dvojna družba se torej imenuje zato, ker je **sama družba v kateri se pojavlja še ena družba kot komplementar (d.o.o., d.d.)**.

Dvojna družba je **najbolj fleksibilna, najmanj rizična, najcenejša in zlasti primerna za družinska podjetja**: Prednosti:

- lažje se zbere potrebni osnovni kapital
- komplementar trajno živi
- ni nevarnosti odpovedi ali izločitve družbenika
- vodstvo in upravljanje je pri isti osebi
- ni osebne odgovornosti za obveznosti družbe
- komplementarja je lažje nadomestiti
- manj težav pri dedovanju.

Zakon prepoveduje, da bi se d.d., d.o.o in k.d.d. preoblikovale v dvojno družbo. Prav tako dvojna družba ne sme biti komplementar v komanditni. Dvojna družba tudi ne sme ustanavljati dvojnih družb.

Dvojna družba se pojavlja z dvojno firmo, in sicer:

- firmo komplementarja in
- firmo k.d. **(ime + dejavnost + d.o.o. + dejavnost + k.d.)**

V firmi dvojne družbe mora biti označba dejavnosti družbe in vsebovati mora tudi firmo komplementarja. V pravnem prometu mora dvojna družba na svojih listinah **poleg firme navajati tudi ime poslovodje oz. članov uprave komplementarja v dvojni družbi**.

Pri vodenju poslov dvojne družbe mora biti pri podpisovanju fizične osebe dodana tudi firma komplementarja.

Ima tri organe:

1. skupščino družbenikov

- 2. komplementarja kot poslovodjo
- 3. skupščino glavne družbe

Če so vsi družbeniki v D.N.O. kapitalske družbe, velja, da je D.N.O. kapitalska družba .

ZASTOPANJE DVOJNE DRUŽBE:

- komplementar (d.o.o.) – zakoniti zastopnik d.o.o.-ja mora pri podpisovanju pisat, da podpisuje kot komplementar družbe d.o.o.

TIHA DRUŽBA t.d.

T.d. ni pravna oseba , torej se *ne vpisuje v sodni register in seveda ne nastopa v pravnem prometu .* Tiha družba nastane s pogodbo, na podlagi katere tihi družbenik s premoženjskim vložkom v podjetje drugega pridobi pravico do udeležbe pri dobičku .

Nosilec t.d. ima lahko enega ali več tihih družbenikov . O vseh razmerjih se svobodno dogovarjajo in morajo pri njihovem uresničevanju ravnati s **skrbnostjo kot v lastnih zadevah .** Nosilec t.d. ima vsa upravljalna upravičenja , zlasti pa vodi in zastopa družbo samostojno = izključni nosilec vseh pravic in obveznosti .

T.d. kot taka ne nastopa navzven, povedano poenostavljeno, gre za dogovor o t.d. znotraj že obstoječe gospodarske družbe. Tiha družba nastane s sklenitvijo pogodbe med obstoječo osebno ali kapitalsko družbo (nosilec tihe družbe) in drugim subjektom, ki je lahko fizična ali pravna oseba (tihi družbenik.) **Za obveznosti podjetje odgovarja samo do višine s pogodbo prevzetega kapitalskega deleža .** Tihi družbenik, vloži v podjetje drugega, nosilca tihe družbe, premoženjski vložek. Tako tihi družbenik pridobiva pravico do udeležbe pri dobičku. **Ime tihega družbenika ne sme biti v firmi nosilca t.d., sicer tihi družbenik, ki je sam zato vedel, ali bi moral vedeti odgovarja upnikom solidarno z vsem svojim premoženjem.**

Zato lahko rečemo, da se t.d. po eni strani približa k.d., ki je **prava gospodarska družba .** Po drugi strani pa je t.d. podobna **posojilu proti udeležbi pri dobičku .**

V večini primerov gre za vloške v osebne družbe (d.n.o. in k.d.)!

Pravice tihega družbenika

Na koncu vsakega poslovnega leta mora nosilec tihe družbe izračunati dobiček oz. izgubo in tihemu družbeniku plačati dobiček, ki mu pripada glede na njegov vložek . Pri izgubi je tihi družbenik udeležen do zneska vpisanega, četudi še nevplačanega vložka. Dokler je njegov vložek zmanjšan zaradi izgub se letni dobiček uporablja za kritje izgube. Tihi družbenik ima pravico od nosilca t.d. zahtevati prepis letnega poročila in vpogled v poslovne knjige in knjigovodske listine, ravno tako lahko to zahteva preko sodišča.

Ime tihega družbenika ne sme biti v firmi nosilca t.d.

Prenehanje tihe družbe

- S potekom časa, za katerega je bila ustanovljena
- S sporazumom med nosilcem in tihim družbenikom
- Z opustitvijo dejavnosti nosilca tihe družbe
- S smrtjo oz. prenehanjem nosilca tihe družbe, razen če pogodba določa kaj drugega
- Z odpovedjo tihega družbenika

- Na podlagi sodne odločbe.

nosilec mora narediti obračun s tihim družbenikom in mu njegov delež izplačati v denarju.

Stečaj: Če je nad nosilcem stečajni postopek mora tihi družbenik vložiti že dospel del vložka. Za že vplačan del, ki presega izgubo, sme nastopiti kot stečajni upnik. Dela vložka, ki še ni dospel ni treba vložiti v stečajno maso.

Če je nosilec v zadnjem letu pred stečajem sporazumno v celoti ali deloma vrnil vložek družbeniku se lahko izpodbija ne glede na to ali se je to zgodilo ob prenehanju ali brez njega.

KAPITALSKE DRUŽBE

DELNIŠKA DRUŽBA

Je po svojem gospodarskem in pravnem pomenu na prvem mestu oz. najpomembnejša trgovinska družba, ne le med kapitalskimi družbami, temveč med trgovinskimi nasploh.

Ustanovitveni akt se vedno sklepa v obliki notarskega zapisa (pri osebnih družbah to ni obvezno).

Vrednostni papir je pisna listina, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo na njej zapisane obveznosti izpolnil v roku in na način, ki ga določa zakon imetniku vrednostnega papirja.

Delimo jih po različnih kriterijih:

- glede na dospelje vrednosti jih delimo na:
  - o **DOLGOROČNI** (zapadejo po več kot enem letu)
  - o **KRATKOROČNI** (zapadejo v enem letu)
- glede na lastništvo
  - o **JAVNI** (izdaja jih država, so najbolj varni – država ne bo propadla)
  - o **ZASEBNI** (izdajajo jih gospodarski subjekti)
- Po vsebini so
  - **DOLŽNIŠKI OBLIGACIJSKI VREDNOSTNI PAPIRJI** - to so obveznice, menica, ček. Ček izda tisti, ki ima denar, menico p tisti, ki denarja nima. To je razlika med njima.
  - **LASTNIŠKI VREDNOSTNI PAPIRJI**, ki jih delimo na:
    - a) **Članske ali korporacijske** – delnica
    - b) **Stvarno pravni vrednostni papirji** – skladiščnica – dokazuje, da smo mi lastniki blaga, ki je skladiščeno. Podoben je tudi tovorni list v železniškem potniškem prometu v katerem dokazujemo, da smo lastniki blaga. Poudarek je na stvari.

OBVEZNICA

So posojila, ki jih najamejo veliki dolžniki z dovoljenjem države pod pogoji, ki jih sami določijo, in sicer tako, da se izdajo potrdila o zadolžitvah.

Dolžniki so lahko država, občine, velika podjetja. Z njo se izdajatelj **obvezuje, da bo upniku (prinositelju tega papirja) dajal obresti in v določenih rokih izplačal določene zneske**. **Donos obveznic so obresti**, ki so praviloma višje, kot če bi naložili denar v banko. So pa obveznice bolj rizične kot naložba v banko.

Obveznica je **dolžniški** in **dolgoročni** vrednostni papir, ker je rok zapadlosti večji od enega leta. Z obveznicami želi izdajatelj zbrati finančna sredstva v obliki posojila. Pozamo več vrst obveznic kot so: državne, komunalne, hipotekarne, podjetniške. Najbolj varna naložba so državne.

IZDAJATELJ

Prednosti: <ul style="list-style-type: none"> • zbere velika finančna sredstva • ni odvisen od enega posojilodajalca (banke) • podjetju ni treba deliti upravljanja z drugimi	Slabosti: <ul style="list-style-type: none"> • veliko posameznih tudi majhnih izdajateljev • izposojena sredstva mora vrniti
---	--

KUPEC

<p>Prednosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • manjše tveganje, varnejša naložba • sodelujejo lahko tudi mali vlagatelji • obresti višje od bančnih 	<p>Slabosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nižja donosnost kot pri drugih v.p. • denar imamo vezan do roka zapadlosti
--	--

DELNICA

Delnica je vrednosti papir, ki izpričuje solastništvo v podjetju, organiziranem kot d.d. Fizično se načeloma izdajajo v obliki papirja. So lastniški, korporacijski in dolgoročno vrednostni papirji. Osnovni kapital d.d. je razdeljen na delnice. Delničar je lastnik delnic in ne podjetja.

Izdajatelj delnice pridobi sredstva, ki mu jih ni treba vračati. Se ne obvezuje, da bo kupcu delnice karkoli vrnil in ne obljublja obresti. Sredstva, ki jih zbere lahko porabi kot ustanovitveno glavnico ali kot razširitev poslovanja. Vlagatelj (delničar) pridobi z nakupom pravico do solastništva družbe. Za vlagatelja je delnica *trajna naložba, s tem pridobi lastniški delež, lahko pa delnico spremeni v denar – jo proda*. Naložba v delnice je tvegana, a donosna.

Delničar, ki je delnice vpisal, jih mora tudi plačati:

- *vpis delnice* – zavarujemo se da bomo dejansko prevzeli delnice in jih tudi vplačali
- *akt dejanskega vplačila* – delničar mora vpisano delnico vplačati v predpisanih rokih, drugače nastopi obveznost. Družba lahko toži.

Družba lahko tudi odvzame delnice z vsemi do tedaj že vplačanimi zneski, ta postopek je **KADUCITETNI POSTOPEK** (d.d. lahko pride do kapitala lastnika delnic).

PRAVICE DELNIČARJA

Premoženjske pravice

- **pravica do razpolaganja z delnico** – delnico lahko prodamo tistemu, ki jo hoče kupiti.

Pomeni prodati, zastaviti, se pravi, da lahko z njo razpolagamo. Organiziran mora biti ustrezne trg vrednostnih papirjev. *Imamo več trgov (primarni – misija preko bank, sekundarni – borze, terciarni – mimo borze)*. Samo s statutom D.D. lahko predpiše, da mora prodajalec pridobiti soglasje družbe za prodajo. Na **delnici je napisan nek nominalni znesek** (mnogokratnik št. 1000 npr. 1000, 2000, 5000 SIT). Vrednost delnice se spreminja - odvisno od razmer na trgu: ponudba – povpraševanje. Delnica je vezana na vrednost premoženja družbe, kljub nihanju na trgu se v dolgih obdobjih izenači z vrednostjo premoženja družbe. Če družba dobro posluje, to prinaša dividende (vrednost delnice raste), če slabo (vrednost delnice pada) Včasih se zgodijo spremembe vrednosti delnice ne glede na razmere na trgu, gre za neka pričakovanja. Delnice so lahko precenjene.

Če hočemo prodati delnico brokerju naročimo naj kupi in proda, on na borzi izpelje postopek.

- **pravica do dividende** – t.j. *deleža na ustvarjenem dobičku*. Vsakemu delničarju pripada ob koncu poslovnega leta **dividenda**. Če družba *ne posluje z dobičkom ni dividende*. Uprave skušajo obdržati dobičke in ga vlagati v investicije (odločitev mora biti sprejeta na skupščini). S tem se poveča premoženje družbe in tako tudi vrednost delnice. Polovica bilančnega dobička se deli med delničarje.
- **pravica do prednostnega nakupa novih emisij delnic – prednostna pravica:** Družba lahko izda nove delnice. Delničarji imajo prednost pri nakupu novih delnic. Če družba povečuje svoj kapital ga povečuje tako, da

izda nove delnice. Če oni ne kupijo, delnice družba ponudi drugim zainteresiranim investitorjem.

- **pravica delničarja do likvidacijskega deleža** – sredstva, ki ostanejo ob prodaji družbe se v enakem delu, kot število delnic, razdelijo med delničarje. Enako velja v primeru stečaja, kjer ni posebnega likvidacijskega postopka. Likvidacijska masa se deli med delničarje. Likvidacija je normalen postopek prenehanja. Večji delež imaš, več denarja dobiš.

Članske pravice:

- **pravice do glasovanja** – delničar ima pravico, da posredno upravlja družbo prek skupščine. V skupščini ima pravico glasovanja. Ena delnica prinaša en glas (predpostavka: da vse delnice glasijo na enako nominalno vrednost). Pri odločanju je pomembno število delnic, v statutu lahko določimo, da se število glasov posameznega delničarja omeji. Pomembno pri glasovanju je, koliko delnic je prisotnih na skuščini, da je le ta sklepščna (pomembni so oddani glasovi – ne šteje, če si prisoten pa ne glasuješ). Prednostna delnica nima pravice glasovanja.
- **pravica do obveščnosti** – delničar *nima pravice do vpogleda v poslovne listine in poslovne knjige*. Ima pa pravico, da je obveščen. Obvešča ga uprava d.d., ki mora dati vse potrebne informacije, ki so potrebne za odločanje v skupščini. Velja načelo enakega obravnavanja vseh delničarjev, ne glede na št. delnic. Če se nekomu izda neka informacija izven skupščine, se mora le – ta kasneje posredovati vsem (drugače se sklep skupščine lahko izpodbija) Uprava d.d. lahko izjemoma zavrne informacijo, če bi le – ta za družbo pomenila škodo. Omejitev ne velja za družbe, katerih delnice kotirajo na borzi. Spore o tem rešuje sodišče na zahtevo delničarja.

IZDAJATELJ

Prednosti: <ul style="list-style-type: none"> • zbere velika finančna sredstva, ki mu jih ni treba vrniti • podjetje, ki izdaja delnice in z njimi trguje na borzi si večja ugled 	Slabosti: <ul style="list-style-type: none"> • prevzemi drugega podjetja - sovražni • nihanje cene na borzi
--	--

KUPEC

Prednosti: <ul style="list-style-type: none"> • dobiš pravico do nadzora, odločanja, glasovanja in dividend • velika likvidnost delnice • možnost špekulacije 	Slabosti: <ul style="list-style-type: none"> • tvega je visoko • lahko izgubiš ves vložek – stečaj • delničarji imajo pomanjkljivo znanje o delnicah
---	--

DELITEV OZ. VRSTE DELNIC:

Lahko se delijo na

- **materializirano obliko** (delnica v obliki papirja)
- **nematerializirano obliko** (računalniška oblika delnic – zanje skrbijo klirinško depotne družbe)

PO OBLIKI :

- **imenske** – zapisano je ime lastnika delnice. Spremembo lastnika moramo vpisati v knjigo delničarjev
- **prinosniške** – pravice iz te delnice uveljavljajo tisti, ki jo prinese. Lastnika ne poznamo.

Lažje je prodati prinosniške, ker se prodaja z izročitvijo, vendar ni pregleda nad lastništvom delnic, lahko se kot delničar pojavi konkurenčna družba. Pri imenskih se prenos izvrši tako, da se spremeni ime. Zapis imenujmo indosament. Ko je zapisano ime novega delničarja na zadnji strani delnice in opravljen vpis v delniški knjigi, delničar pridobi pravice iz delnice. Pri imenskih je pregled nad lastništvom delnic. Zakon določa nekatere primere izdaje poimenskih delnic (banke, hranilnice).

PO VSEBINI (PRAVICAH):

- **navadne delnice** – imajo vse splošne lastnosti in so najbolj tvegane
  - **prinašajo pravico do udeležbe pri upravljanju družbe** (glasovalna pravica in možnost izvolitve in vplivanja na izvolitev članov organov d.d.
  - **pravico do dela dobička** (dividende)
  - **pravico do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji/stečaju družbe**
- **prednostne delnice**
  - poleg pravic kot jih imajo prinašajo **prednostne pravice** pri izplačilo vnaprej določenih zneskov, ali % od nominalne vrednosti delnice, prednost pri izplačilu pri likvidaciji...
  - prinašajo neko fiksno dividendo, določeno v % od nominalne vrednosti
  - imetniki dobijo dividendo izplačano prej kot lastniki navadnih delnic
  - običajno ne sodelujejo pri upravljanju družbe
  - zakon omejuje izdajo prednostnih delnic. Ne več kot 50% - d.d. ne sme imeti več kot 50 % prenosni delnic brez glasovalne pravice.

Delitev prednostnih delnic:

- **kumulativne (zbirne)**

delničar ima pravico do dobička, tudi če ga ni. Neizplačani dobički (večih let) se kumulirajo. Ko družba spet dobro posluje najprej tem delničarjem izplača vse akumulirane dobičke (navadna delnica ne prinaša pravice do poplačila za nazaj)

- **participativne (udeležbene)**

dobiš fiksno dividendo, udeležen pa si tudi na višjem dobičku (ki se izplača navadnim delničarjem).

Prednostna delnica je lahko istočasno kumulativna in participativna. Kolikor manj prednostnih delnic je, več je prednosti.

Prednostne delnice se izdajo:

- ob **ustanovitvi**
- ob **kasnejših emisijah** (da se pritegne nove investitorje), če dobiček ni bil izplačan, dobijo pravico do glasovanja – samo toliko časa dokler dobiček ni izplačevan.

PO ČASU IZDAJE:

- **ustanoviteljska** (delnica 1. emisije)
- **delnica naslednjih emisij.**

PO VRSTI IZDAJE:

- rodovi delnic (štetje emisij: 1 izdaja = 1 rod, II izdaja = II rod,...)
- razredi delnic (en razred tvorijo delnice, ki prinašajo enake pravice oz glasijo na enak nominalni znesek)

DELI DELNIC:

Delnica je sestavljena iz treh delov:

- **plašč** – na tem delu delnice se navedejo vse sestavine delnice, in sicer:

- oznako, da je delnica in razred delnice
- firmo in sedež izdajatelja delnice
- firma oz. ime kupca oz. oznako, da s delnica glasi na prinosnika
- skupno vrednost celotne izdaje delnic
- nominalno vrednost delnice (*znaša 1.000 SIT, višji zneski se glasijo na večkratnik 1000 tolarjev*)
- rok za izplačilo dividend
- kraj in datum izdaje
- serijska številka delnice
- faksimile podpis pooblaščenih oseb

Plašč je pri materializirani in nematerializirani obliki

- **kuponska pola** – je neka pola sestavljena iz kupončkov, ki so namenjeni izplačilu dividende. Če jih zmanjka ima lastnik pravico do izdaje nove kuponske pole. Kuponska pola je pri materializirani obliki. Podatki:

- zaporedno številko kupona za izplačilo dividende
- številko delnice, na podlagi katere se div. izplačuje
- ime izdatelja delnice
- leto, v katerem se div. izplačuje
- faksimile podpis pooblaščenih oseb

- **talon** – na podlagi talona uveljavljamo pravice do izdaje nove kuponske pole za izplačilo dividend. Talon je pri materializirani obliki

Delnica kot vrednostni papir se lahko izdaja tudi v nematerializirani obliki. Ne v obliki papirja ampak v računalniških zapiskih. Zapis v elektronski obliki. Izdan je tudi zakon o nematerializiranih vrednostnih papirjih. *Obstajati mora centralni register teh papirjev. Klirinško - depotna hiša* se ukvarja s hrambo teh predpisov. Hranjenje in prenašanje v isti hiši. Dobijo se izpiski o transakcijah.

Poleg delnic zakon pozna tudi **začasnice**, ki so potrdila o udeležbi in se delničarju izdajo pred izdajo delnic in se v vsakem primeru glasijo na ime.

DELNIŠKA DRUŽBA d.d.

D.D. je **kapitalska družba, katere osnovni kapital (osnovna glavnica) je razdeljen na delnice**. Je družba, ki za obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem, medtem ko delničarji za obveznosti družbe ne odgovarjajo. D.D. je že od vsega začetka priznana kot samostojna pravna oseba in je ločena od svojih lastnikov.

USTANOVITEV D.D.

Ustanovi 1 ali več oseb (pravne ali fizične, domače ali tuje), ki sprejmejo **statut**. Statut je **ustanovitveni akt**. Vsebinsko statuta določa zakon (*kakšen je ustanovni kapital, koliko delnic bo izdano, koliko razredov delnic, na koga se nanašajo, organi D.D. - sestava, določitev pristojnosti, način obveščanja delničarjev,...*). Statut se lahko spremeni le s sklepom skupščine, ta pa lahko prenese pooblastilo

na NS. Potrebna je večina najmanj $\frac{3}{4}$ zastopanega osnovnega kapitala. Spremembo je treba prijaviti v register.

Na podlagi statuta delničarji sprejmejo **SKLEP O IZDAJI DELNIC**, ki podrobno določa: vse o izdaji – kdaj, kje se delnice vpisujejo, do kdaj traja vpis, podatke o D.D., kje lahko pogledajo v akte D.D., katera banka bo vršila vpis,...

D.D. mora zagotoviti minimalni ustanovni kapital, ki je **najmanj 6.000.000,00 SIT. Višino se določi v statutu (če je višja)**. Ves osnovni kapital je razdeljen na delnice in če nominalne vrednosti delnic seštejemo moramo dobiti vrednost osnovnega kapitala. Osnovni kapital je pravilom fiksna kategorija, ki se ne spreminja. Najnižji nominalni znesek delnic je **1.000 SIT**. Višji nominalni zneski se morajo glasiti na večkratnik 1000 SIT. Osnovni kapital lahko kasneje povečuje z izdajo novih emisij delnic. S spremembo statuta se lahko pri nespremenjenem osnovnem kapitalu razdelijo delnice z nižjim nominalnim zneskom (soglasje vseh delničarjev).

Statut je osnova za ustanovitev d.d. (kot pri osebnih družbah družbena pogodba). Izdelan mora biti v obliki notarskega zapisa in vsebovati:

1. *Ime in prebivališče oz. firmo in sedež vsakega ustanovitelja*
2. *Firmo in sedež družbe*
3. *Dejavnost družbe*
4. *Znesek osnovnega kapitala, nominalno in emisijsko vrednost delnic, št. delnic vsake nominalne vrednosti, v primeru več razredov delnic tudi razred delnic ter št. delnic, ki se izdajo v posameznem razredu*
5. *Ali se delnice glasijo na prinosnika ali na ime*
6. *Št. članov uprave in nadzornega sveta, če ga družba ima, ali akt, v katerem se to število določi*
7. *Obliko in način objav, pomembnih za družbo oz. delničarje*
8. *Čas trajanja družbe*
9. *Način prenehanja družbe.*

Statut lahko določena vprašanja, ki jih ureja zakon, uredi drugače samo, če zakon tako izrecno določa.

Ko ustanovitelji izdajo statut d.d., izdajo tudi sklep o izdaji delnic, ki podrobno uredi vsa vprašanja v zvezi z delnicami.

Delniška družba se lahko ustanovi po dveh postopkih, to je po postopku **sočasne (simultane)** ustanovitve, ali pa po postopku t.i. **postopne (sukcesivne)** ustanovitve:

SOČASNA (SIMULTANA) USTANOVITEV

ZGD opredeljuje postopek sočasne oziroma simultane ustanovitve kot nastanek delniške družbe tako, da *ustanovitelji sprejmejo in podpišejo statut ter sami prevzamejo pišejo vse delnice* (zaprti krog). Družba se ustanovi, ko ustanovitelji prevzamejo vse delnice.

Določen del vpisanih delnic morajo **vplačat v denarju** – vsaj 1/3 osnovnega kapitala morajo tvoriti delnice vplačane v denarju, 2/3 pa so lahko tudi vložki, **stvarni vložki**. 25% mora biti vplačano že pred ustanovitvijo. Če je samo en ustanovitelj mora vplačati vse delnice pred vpisom v sodni register ali dati ustrezno varščino .

Če družbo ustanovi en ustanovitelj mora **delnice v celoti vplačati pred vpisom v register ali zagotoviti ustrezno varščino** .

Ko je vplačan določen delež osnovnega kapitala, ustanovitelji imenujejo prvi **nadzorni svet d.d.** (člani so imenovani le do prve skuščine) in **finančnega revizorja**. Zatem pa nadzorni svet imenuje **člane uprave d.d.**

Ustanovitelji morajo sestaviti pisno poročilo o poteku ustanovitve d.d. – **ustanovitveno poročilo**. Vežano je na stvarne vložke:

- pravni posli, s katerimi je družba pridobila stvarne vložke
- če je v družbo vloženo podjetje, njegov dobiček zadnjih 2 let
- nabavni in proizvodnji stroški zadnjih dveh let.
- v kakšnem obsegu so bile ob ustanovitvi prevzete delnice za račun člana uprave ali NS
- na kakšen način si je ta član pridobil posebno ugodnost oz. plačilo za pripravo ustanovitve

Sledi **ustanovitvena revizija**; strokovno finančna operacija: *ali so podatki ustanoviteljev o prevzemu delnic, o vložkih v osnovni kapital pravilni in popolni in ali vrednost stvarnih vložkov in stvarnega prevzema dosega najmanj emisijsko vrednost delnic ali vrednost plačil.* Izdela se pisno poročilo – opiše predmet stvarnega vložka, oz. stvarnega prevzema ter navede ocenjevalne metode. Člani revizije so lahko kar organi d.d. (NS ali uprava), razen če so bili člani deležni kakšnih ugodnosti družbe. V tem primeru imenuje člane revizije sodišče. **Ustanovitveni revizor** dostavi en izvod poročila registrskemu sodišču ter upravi družbe.

D.d. kakor tudi ostale nastane in lahko začne sklepati posle z vpisom v register.

Prijava za vpis vsebuje:

- navedbo zneska, za katerega se izdajajo delnice
- dokazilo banke, da uprava z vplačanim zneskom prosto razpolaga
- zagotovilo ustanoviteljev, da so seznanjeni z dolžnostjo obveščanja sodišča
- določitev obsega upravičenja za zastopanje

Poleg splošnih podatkov se vpiše tudi:

- višina osnovnega kapitala
- dan sprejetja statuta
- imena in naslovi članov uprave
- trajanje družbe, če je ustanovljena za določen čas
- upravičenja članov uprave za zastopanje

Sodišče lahko prijavo za vpis tudi zavrne, če ugotovi, da je očitno, da je ustanov. poročilo ali poročilo članov sveta uprave in NS nepravilno, nepopolno ali ni v skladu s predpisi.

Družbo lahko prijavi za vpis v register člani uprave in NS.

Ustanovitelji odgovarjajo družbi kot solidarni dolžniki za škodo, ki nastane zaradi netočnosti podatkov v zvezi z ustanovitvijo družbe.

POSTOPNA (SUKCESIVNA) USTANOVITEV

Kadar ustanovitelji nimajo dovolj kapitala, da bi sami prevzeli vse delnice, zato se lahko družba ustanovi tudi tako, da se delnice vpisujejo na podlagi oglasa z vabilom k javnemu vpisu delnic (prospekt). Ustanovitelji sprejmejo statut, objavijo prospekt in prevzamejo del delnic. V prospektu poskušajo zainteresirane investitorje prepričati o dobri naložbi z nakupom njihovih delnic.

V prospektu moramo zapisati;

1. Število, vrsto in razred delnic, njihovo nominalno vrednost in ceno
2. število in vrsto ter razred delnic ki so bile prevzete brez vpisovanja
3. Kraj, kjer se delnice vpisujejo
4. Začetek in konec vpisovanja delnic (lahko traja največ 3 mesece), vpisane morajo biti vse delnice
5. Koliko je treba plačati za vpisane delnice pred vpisom družbe v register
6. Točne podatke o stvarnih vložkih, ustanovitvenih stroških
7. Način sklica ustanovitvene skupščine
8. Ime, poklic in prebivališče oz. firmo in sedež ustanoviteljev družbe

Vsak vpisnik mora podpisati tri izvode izjave o vpisu delnic (vpisnice). Vpisnica mora vsebovati:

- število, razred vpisanih delnic, njihovo nominalno vrednost in ceno
- izjavo vpisnika da bo plačal po pogojih, ki so v prospektu
- denarni znesek, ki ga vpisnik ob vpisu plača
- vpisnikovo izjavo, da pozna statut...
- podpis z označbo prebivališča, firme, ...

V nadaljevanju so pomembne faze postopka ustanovitve d.d.:

- ustanovitelji **sprejmejo statut**, objavijo prospekt ter prevzamejo del delnic
- **vpisovanje delnic na podlagi javnega razpisa** pri pooblaščenih bankah (na vpogled morajo biti vpisnikom: status, poročila ustanoviteljev in revizorjev ter prospekt). Rok za vpisovanje je največ 3 mesece od dneva določenega za začetek vpisovanja
- če javni razpis ni v celoti uspel, lahko ustanovitelji v nadaljnjih **15 dneh sami prevzamejo in vplačajo še nevpisane in nevplačane delnice**
- če pa je vpisovanje uspelo morajo **v 15 dneh po preteku roka za vpisovanje delnic razdeliti delnice med vpisnike**,
- če ustanovitev **ni uspela**, potem morajo ustanovitelji v 15 dneh z oglasom pozvati vpisnike, da dvignejo vplačane zneske
- ustanovitelji lahko z vplačili razpolagajo šele ko je opravljen vpis v SR
- zadnja faza je sklic **ustanovne skupščine**, ki se opravi najkasneje **v dveh mesecih po preteku roka za vpisovanje delnic**. Ustanovitelji skličejo skupščino z oglasom – 15 dni. Delničarji imajo pravico do vpogleda v statut, poročilo ustanoviteljev, revizorjev, vpisnice, poročilo o ustanovitvenih stroških, sezname razdelitve delnic, ki so bile vpisane ...

*Za sklepčnost na ustanovitveni skupščini mora biti zagotovljena **navadna večina vseh delnic vseh razredov**, če ob prvem sklicu skupščina ni sklepčna, se skliče ponovno najprej v 8 dneh vendar najkasneje v 15 dneh – če se ne ponovi družba ni nastala. Vsaka delnica da en glas.*

Skupščino otvori notar, ki ugotovi sklepčnost. Na tej skupščini ugotovijo

- ali so bile vpisane in prevzete vse delnice,
- ali so družbi zagotovljeni vsi materialni vložki,
- potrdijo se ustanovitveni stroški in
- izvolijo organi t.j. nadzorni svet, ta pa upravo.

Ostalo enako kot pri sočasni ustanovitvi. Ko so sprejeti vsi sklepi, d.d. nastane. Vpisati se mora v SR in tako d.d. tudi pravno nastane.

POUSTANOVITEV (novost po ZGD- F)

Če D.D. v prvih 2 letih po ustanovitvi pridobi stvari oz pravice, za ceno, ki dosega najmanj 10% osnovnega kapitala, gre za poustanovitev.

- **Pogodba, ki jo sklene družba v prvih dveh letih po vpisu ustanovitve v register in na podlagi katere družba pridobi stvari oziroma pravice za ceno, ki dosega najmanj desetino osnovnega kapitala družbe**, začne veljati, ko skupščina sprejme sklep o soglasju za sklenitev pogodbe in ko je vpisana v register.
- Sklenjena je v pisni obliki, razen kadar zakon za posamezne vrste pogodb določa, da morajo biti sklenjene v obliki notarskega zapisa. Družba mora vsakemu delničarju na sedežu družbe omogočiti, da pregleda pogodbo in dobi prepis.
- **Uprava** mora izdelati **pisno poročilo o pogodbi o poustanovitvi**. V poročilu mora uprava zlasti razložiti namen pridobitve premoženja, ki je predmet pogodbe o poustanovitvi.
- Pogodbo o poustanovitvi mora pregledati **revizor**.
- **Nadzorni svet** mora na podlagi **poročila uprave in poročila o reviziji pogodbe o poustanovitvi pregledati pogodbo in o tem izdelati pisno poročilo**.
- Na zasedanju skupščine je treba predložiti pogodbo o poustanovitvi in poročila iz uprave in NS.
- Sklep skupščine o soglasju za sklenitev pogodbe o poustanovitvi je veljavno sprejet, če zanj **glasuje najmanj tri četrtine pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala**. Kadar je pogodba o poustanovitvi sklenjena **v prvem letu po vpisu družbe v register, je sklep skupščine o soglasju za sklenitev veljavno sprejet, če zanj glasuje najmanj tri četrtine celotnega osnovnega kapitala**. Statut lahko določi tudi višje kapitalске večine in druge zahteve.
- Pogodba o poustanovitvi, o kateri je odločala skupščina, se vključi v zapisnik skupščine, ali pa se mu priloži.
- Uprava mora vložiti predlog za vpis pogodbe o poustanovitvi v register. Predlogu je treba priložiti:
  - pogodbo o poustanovitvi v izvorniku oziroma notarsko overjenemu prepisu,
  - zapisnik skupščine, ki je odločala o soglasju za sklenitev pogodbe o poustanovitvi,
  - poročila iz tretjega do petega odstavka tega člena.
- Registrsko sodišče lahko zavrne predlog za vpis, če ustanovitveni revizor ugotovi ali če je očitno, da je cena za pridobitev premoženja, ki je predmet pogodbe o poustanovitvi, neustrezno visoka.
- Pri vpisu pogodbe o poustanovitvi registrsko sodišče v register vpiše:
  - datum sklenitve pogodbe in datum zasedanja skupščine
  - premoženje, ki je predmet pogodbe,
  - ceno.

ORGANI DELNIŠKE DRUŽBE

Pri oblikovanju organov d.d. sta se razvila dva sistema oblikovanja organov:

- ❖ **Enotirni sistem (angloameriški) – skupščina in uprava.**
- ❖ **Dvotirni sistem (kontinentalni) – skupščina, uprava in nadzorni svet.**

Med obema je razlika v tem, ali se med delničarji kot lastniki ter direktorjem oz. direktorji pod poslovodnim organom oblikuje še vmesni organ – nadzorni svet, ki prevzema funkcijo delničarjev kot lastnikov pri imenovanju, kontroli ter odpoklicu direktorja.

ZGD predvideva pri d.d. bodisi enotirno bodisi dvotirno strukturo upravljanja organov. To je določeno v statutu. Obstaja pa izjema za velike d.d. oz. nekatere d.d. s posebnimi značilnostmi, za katere zakon predvideva dvotirni sistem (torej mora imeti tudi NS). **Delniška družba mora imeti nadzorni svet:**

- če obsega njen osnovni kapital 410 mio SIT ali
- če je povprečno število zaposlenih večje od 500
- če je bila družba ustanovljena sukcesivno
- če so njene delnice uvrščene na borzi
- število delničarjev večje od 100 .

Dvotirni sistem je obvezen v velikih d.d., medtem ko je pri manjših d.d. možna izbira.

Če družba nima NS se s statutom določi katere pristojnosti NS izvršuje skupščina oz. drugi organi.

Poslov d.d. ne vodijo sami delničarji ampak organi d.d.:

UPRAVA NADZORNI SVET SKUPŠČINA

Za razliko od osebnih družb je za d.d. značilno, da družbeniki uresničujejo svoje pravice v upravi (kot poslovodstvu), nadzornem svetu (kot kontrolnem organu) in skupščini delničarjev, torej to so običajni trije stalni organi d.d. Pristojnosti teh organov so podobne kot pri d.o.o.

UPRAVA

Je organ ki združuje dve funkciji: **funkcijo POSLOVODSTVA in funkcijo ZASTOPANJA delniške družbe.** Funkcija poslovođenja se nanaša na notranja razmerja (vodenje poslov, neposredno in tekoče vodstvo), funkcija zastopanja – gre za razmerja navzven (s tretjimi osebami). V bistvu zastopa in predstavlja družbo.

Ima enega ali več članov (direktorji). Če nimamo NS mora uprava imeti najmanj 3 člane. Statut določa sestavo in število članov uprave. Če ima uprava več članov, se eden izmed njih imenuje za predsednika . Član uprave je lahko vsaka neomejeno poslovno sposobna fizična oseba, razen:

- osebe, ki so bile pravnomočno obsojene zaradi kaznivega dejanja zoper gospodarstvo, delovno razmerje, sicoalno varnost, pravni promet... ne morejo biti imenovane za člane uprave 5 let po pravnomočnosti sodbe oz. najmanj 2 leti po prestani kazni.
- prav tako v upravi ne morejo biti osebe, ki jim je bila izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica.
- oseba, ki je bila odgovorna za stečaj nekega podjetja in je bila spoznana za krivega (2 leti po pravnomočnosti sodbe)
- *Direktor ali prokurist gospodarske družbe mora biti državljan RS. Če ima uprava več članov, mora biti večina izmed njih državljanov RS.*

- Član uprave je lahko tudi tuja fizična oseba , s tem da mora biti večina članov državljanov RS.
- Član uprave ne more biti pravna oseba.
- Ni nujno, da je član uprave tudi delničar.
- Nekdo, ki je član uprave ne more biti tudi član nadzornega sveta.

Imenovanje uprave:

- Člane uprave in predsednika imenuje nadzorni svet za dobo največ 5 let, z možnostjo neomejenega ponovnega imenovanja. Ponovno imenovanje se ne sme opraviti prej kot eno leto pred iztekom mandata.
- Če d.d. nima nadzornega sveta člane uprave in predsednika imenuje skupščina d.d.

Uprava je za svoje delo **neposredno odgovorna nadzornemu svetu**. Nadzorni svet lahko kadarkoli odpokliče posameznega člana ali predsednika:

- če huje krši obveznosti
- ni sposoben voditi poslov
- mu skupščina izreče nezaupnico
- iz drugih ek-poslovnih razlogov

Če je uprava **neupravičeno razrešena** ima pravico do odškodnine **24-ih plač**. Osebe iz uprave po prenehanju d.r. ne smejo še najmanj dve leti iti v konkurenčno podjetje ali ustanoviti lastnega.

Člani uprave so za svoje delo odgovorni in če povzročijo škodo družbi, odgovarjajo zanjo.

Uprava **vodi** d.d. v dobro družbe samostojno in na lastno odgovornost.

- V **enotirnem sistemu** pripada pristojnost vodenja poslov družbe **odboru direktorjev**, ki nato **izvajanje svojih pristojnosti delegira na izvršilne organe**.
- V **dvotirnem sistemu** pa je **uprava tudi izvršilni organ** in svojih **pristojnosti ne more delegirati na posamezne člane uprave in ne na druge organe ali osebe**.

Glavne naloge uprave

- **načrtovanje in razvoj**
- **določanje in uresničevanje poslovne politike**
- **organizacija in nadzor poslovanja**
- **kadrovska politika in zaposlovanje**
- **finančna politika**
- **vodenje poslovnih knjig**

*Uprava je **zakoniti zastopnik (zastopa in predstavlja družbo)**. Je lahko **individualni ali kolektivni organ**, če je več članov uprave, zastopajo družbo **skupno (soglasno)** – **kolektivno zastopstvo (razen če statut določa drugače)**. Statut lahko določi tudi drugačen način odločanja. Vsak član uprave ima en glas. V primeru enakega števila glasov je odločilen glas predsednika, če ni določeno drugače.*

Statut družbe ali NS lahko določi, če je to predvideno v statutu, da so za zastopanje pooblaščen člani uprave posamično, po dva skupaj, oz. član skupaj s prokuristom.

S statutom se določi plačilo za delo – udeležba pri dobičku. Praviloma v % letnega dobička družbe. Prejemki morajo biti v ustreznem sorazmerju z nalogami in finančnim stanjem – sicer se zmanjšajo.

Član uprave ne sme brez soglasja NS opravljati pridobitne dejavnosti, na področju dej.družbe in sklepati poslov za lasten ali tuj račun.

RAZMERJE MED NADZORNIM SVETOM IN UPRAVO:

- Uprava je podrejena NS in mu mora o svojem delu poročati,

- prav tako mu poroča o načrtovani poslovni politiki in pomembnejših usmeritvah družbe.
- NS poroča o dobičku, ki ga družba ustvarja,
- poroča mu o pomembnejših finančnih poslih, ki lahko vplivajo na donosnost ali likvidnost družbe
- Uprava predloži letno poročilo in ga pošlje NS (izdela v 2 mesecih po koncu poslovnega leta in nemudoma pošlje NS)

Člani uprave so dolžni pri vodenju poslov ravnati s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika in varovati poslovno skrivnost. Solidarno odgovarjajo za škodo zaradi kršitve dolžnosti.

NADZORNI SVET

Je organ d.d., ki izvaja nadzorstvo nad vodenjem poslov. Ni obvezen organ, razen v zakonsko določenih primerih: če osnovni kapital presega 410 MIO SIT in ima več kot 500 zaposlenih delavcev, več kot 100 delničarjev, če delnice kotirajo na borzi, če smo družbo ustanovili sukcesivno (postopno).

Če NS nimamo, prevzame odgovornosti NS skupščina sama.

Člani :

NS je kolektivni organ, ki šteje najmanj 3 člane, točno število je določeno v statutu. Imenuje ga skupščina. Ima dve vrsti članov, in sicer:

- **člane, ki zastopajo interese delničarjev in**
- **člane, ki so predstavniki delavcev v družbi in prek katerih se uresničuje sodelovanje delavcev pri upravljanju v organih družbe.**

Predstavnike delavcev, ki so člani NS, izvoli in odpokliče svet delavcev in s tem seznanji skupščino.

Član NS je lahko neomejeno poslovno sposobna fizična oseba (pravna ne more biti). Veljajo pa zakonske omejitve. Član ne more biti

- kdor je član uprave (ne more biti še član NS)
- če je član uprave odvisne družbe
- če je član uprave druge kapitalske družbe, v katere nadzornem svetu je član uprave te družbe
- če je že član v 5ih NS (ne šteje se udeležba v NS odvisnih družb)
- član NS ne more biti namestnik člana uprave, prokurist ali pooblaščenec družbe.

Člane NS, ki zastopajo interese delničarjev, imenuje skupščina družbe. Statut lahko določi, da največ 1/3 članov NS, ki zastopajo interese delničarjev imenujejo imetniki imenskih delnic. Člani NS so voljeni za dobo 4-ih let in tudi člani NS so lahko ponovno imenovani. Člani NS so v glavnem strokovnjaki (finančni in gospodarski – ni pa vedno tako). Člani se vpišejo v register. Skupščina lahko odpokliče člane NS pred iztekom mandata, potrebna je 3/4 večina oddanih glasov.

NS ima izmed svojih izmed članov tudi predsednika nadzornega sveta in najmanj enega namestnika. Za člane uprave NS velja dolžnost skrbnosti in odgovornosti v enaki meri kot za člane uprave, s tem da zanje ni določene posebne konkurenčne prepovedi, kot velja za upravo. Velja pa splošna prepoved konkurence iz splošnega dela ZGD. Na sejah se piše zapisnik, ki ga podpiše predsednik. Drugi, razen izvedencev, se sej NS ne smejo udeleževati.

NS je sklepčen če je pri sklepanju navzoča vsaj polovica članov (statut). Člani se lahko udeležijo tudi tako da oddajo pisne glasovnice.

Če ugotovi škodo nepravilnost uprave lahko od nje zahteva naj povrne stroške. Uprava lahko dokazuje, da ni kriva tu lahko pride do pravde in **izjemno** v tem primeru nastopa **nadzorni svet kot zastopnik družbe**. Člani nadzornega sveta lahko, če so podani kateri razlogi, skličejo skupščino, lahko zahtevajo vsakršne podatke od uprave, jo tudi imenujejo in tudi razrešijo.

Pristojnosti NS:

- nadzor vodenja poslov d.d.
- ima pravico, da nadzira in pregleduje poslovne knjige, poslovno dokumentacijo, blagajno, rezerve, vrednostne papirje, zaloge blaga, itd.. Če NS ugotovi nepravilnosti lahko razreši upravo d.d.
- **NS imenuje in odpokliče upravo**
- NS lahko skliče skupščino
- Ko gre za odškodninske zahtevke zoper upravo, NS zastopa družbo
- NS ne more prevzeti poslovanja, statut pa lahko določa, da je za posamezne odločitve uprave potrebno soglasje NS (ko gre za pomembnejše odločitve)
- NS preveri letno poročilo in predlog uprave za delitev bilančnega dobička. NS je dolžan o svojih ugotovitvah izdelati pisno poročilo (potrdi letno poročilo). Na ta način je letno poročilo sprejeto (ne več na skupščini – le če NS ne potrdi letnega poročila, odloča o tem skupščina).

S člani NS se lahko sklenejo pogodbe (saj imajo pravico do plačila, lahko pa tudi do deleža na dobičku).

SKUPŠČINA

Je **najvišji organ d.d.**, na kateri **delničarji uresničujejo svoje pravice v zadevah družbe**. Odloča o temeljnih **vprašanjih družbe, ki se nanašajo na vprašanje rednega poslovanja ter vsakodnevnega vodenja tekočih poslov**.

Najpomembnejše naloge oz. pristojnosti so:

- sprejem letnega poročila
- uporaba bilančnega dobička
- imenovanju in odpoklicu članov NS
- podeli razrešnico članom uprave in NS (razreši obveznosti, razrešnica jih ne odvezuje odškodninske odgovornosti)
- spremembah statuta (sprejem in dopolnila)
- ukrepov za povečanje in zmanjšanje kapitala
- odloča o prenehanju družbe in statusnih spremembah družbe (spojitev, pripojitev)
- imenovanju revizorja za pregled poslovanja družbe

POSTOPEK SKLICA SKUPŠČINE:

Sklicati jo je treba v **primerih določenih z zakonom ali statutom in takrat ko je v korist družbe**. Skličejo jo lahko **uprava, nadzorni svet ali manjšina delničarjev**.

Praviloma jo sklicuje jo uprava (odloči z navadno večino), izjemoma NS ali manjšinski delničarji (tisti, ki skupaj dosežejo vsaj 20% delež v celotnem osnovnem kapitalu). Lahko pa dobijo pooblastilo za sklic od sodišča. Objavi se z navedbo firme in sedeža ter časa in kraja ter pogojev od katerih je odvisna udeležba na skupščini in uresničevanje glasovalne pravice.

Skupščino je treba **sklicat najmanj 1 mesec pred zasedanjem**. Delničarji se morajo na skupščino prijaviti (najmanj 3 dni pred skupščino). Ob sklicu se mora posredovati dnevni red, informirati delničarje o zadevah o katerih se bo odločalo.

Glede na to **lahko vsak delničar poda nasprotni predlog** (sporočiti ga je potrebno 1 teden pred zasedanjem skupščine in ne sme biti daljši od 100 besed), uprava lahko predloge delničarjev zavrne: če so ti v nasprotju z zakonom, statutom, če gre za zavajajoče podatke, žalitve, če se je o stvari že razpravljalo na kateri od prejšnjih skupščin. O nasprotnih predlogih na skupščini najprej odločajo, šele nato o predlogih uprave.

Uprava mora v 12ih dneh po objavi sklica skupščine finančnim organizacijam in združenjem delničarjev, ki so na zadnji skupščini uresničevali glasovalne pravice ali zahtevali sporočilo sporočiti sklic skupščine, objavo dnevnega reda in predloge delničarjev.

POTEK SKUPŠČINE:

Na skupščini se vodi lista prisotnih oz. zastopanih delničarjev, ki vsebuje ime, prebivališče in za vsakega znesek z navedbo razreda. Seznam se izdela na podlagi predloženih delnic in potrdil zanje. Vodi se tudi zapisnik. Vsak skupščinski sklep mora potrditi notar v notarskem zapisniku. Overjen zapisnik in priloge (seznam udeležencev, dokazila o sklicu) mora uprava d.d. poslati registru v 24 urah po zaključku skupščine.

Na skupščini se odloča z glasovanjem. Pomembni so oddani glasovi (navadna večina ali kvalificirana večina). Skupščina deluje že, če je prisoten samo 1 delničar (razen pri ustanovni skupščini) – torej je potrebna **večina oddanih glasov delničarjev**.

Skupščina veljavno odloča, če so navzoči delničarji z glasovalno pravico, ki predstavljajo 15 % zastopanega osnovnega kapitala. V sklicu se določi kdaj bo ponovno zasedanje ob nesklepčnosti. Velja navadna načina glasov – večina oddanih glasov delničarjev.

Glasovalna pravica:

- se uresničuje glede na nominalne zneske delnic
- s statutom se lahko določi omejitev glasovalne pravice, tako da število glasov, ki jih ima delničar glede na število delnic, ne more presegati določenega števila ali %
- pridobi se z celotnim plačilom vložka
- statut lahko določi, da se pridobi, kadar je za delnice vplačan zakonski ali višji minimalni vložek (plačilo min. vložka = 1 glas)
- uresničuje je lahko tudi pooblaščenec
- izključitev: kadar se govori o njemu
- prednostnim delnicam se lahko glasovalna pravica izključi
- če prednostni znesek ni izplačan v enem letu ali ni v celoti izplačan in zaostanek v naslednjem letu ni doplačan prednostni delničarji dobijo glasovalno pravico

Povečanje osnovnega kapitala:

- odloča se s večino $\frac{3}{4}$ pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala
- z izdajo novih delnic: dotedanji delničarji imajo v sorazmerju z njihovimi deleži prednostno pravico do vpisa novih delnic. Rok za uveljavitev te pravice je najmanj 14 dni.

- s stvarnimi vložki (v sklepu določiti predmet vložka, osebo od katere se pridobi, nominalni znesek delnic)

PRENEHANJE DRUŽBE:

- s pretekom časa, za katerega je bila ustanovljena (S sprejme sklep o prenehanju družbe in začetku likvidacije – v 30 dneh po preteku)
- s sklepom skupščine, ki mora biti sprejet z najmanj $\frac{3}{4}$ večino zastopanega osnovnega kapitala (S sprejme sklep o prenehanju družbe in začetku likvidacije)
- če uprava ne deluje 12 mesecev (sklep o likvidaciji izda sodišče) – predlog lahko vložijo upniki ali delničarji ki imajo desetino osnovnega kapitala.
- če sodišče ugotovi ničnost vpisa (sodna odločba) (sklep o likvidaciji izda sodišče)
- s stečajem (S sprejme sklep o prenehanju družbe in začetku likvidacije)
- na podlagi sodne odločbe (sklep o likvidaciji izda sodišče)
- z združitvijo
- če zmanjšamo osnovni kapital družbe pod minimum,
- vložitev tožbe za prenehanje družbe (20% delničarjev, NS ali skupščina). Če družba ne dosega ciljev, namena, za katerega je bila ustanovljena.

LIKVIDACIJA

Na podlagi sklepa o likvidaciji družba izvede postopek likvidacije. Organ, ki sprejme sklep ga pošlje sodišču zaradi vpisa začetka likvidacije v register. Družba mora začeti uporabljati pristavek »v likvidaciji«. Likvidacijo opravijo eden ali več likvidacijskih upraviteljev. Lahko so to člani uprave, ali pa jih imenuje sodišče. Zastopa in predstavlja družbo, dokončati mora tekoče posle, vnovčiti ostalo premoženje, odplačati upnike, izterjati terjatve, predlaga izbris iz registra. Po plačilu dolgov pripravi **poročilo o poteku likvidacije** ter **predlog za razdelitev premoženja**. Premoženje se razdeli v roku 30 dni med delničarje v sorazmerju z njihovimi deleži. Še nevplačani deleži se morajo vplačati.

Če je bil sprejet sklep o likvidaciji iz razlogov »pretek časa ali s sklepom skupščine« lahko skupščina **pred začetkom delitve premoženja predlaga z 3/4 večino zastopanega osnovnega kapitala da družba nadaljuje**. Takrat mora likv. upravitelj predlagati izbris vpisa začetka likvidacije in priložiti sklep.

PRENEHANJE DRUŽBE PO SKRAJŠANEM POSTOPKU

Družba lahko preneha po skrajšanem postopku *brez likvidacije*, če vsil delničarji predlagajo sodišču izbris družbe iz registra brez likvidacije in predlogu priložijo sklep o prenehanju po skrajšanem postopku ter notarsko overjeno izjavo vseh delničarjev, da so poplačane vse obveznosti družbe, da so urejena vsa razmerja z delavci in da prevzemajo obveznost plačila morebitnih preostalih obveznosti družbe.

Upniki lahko uveljavljajo terjatve do delničarjev, ki so podali izjavo iz prejšnjega odstavka, v enem letu po objavi izbrisa družbe iz registra.

Za obveznosti odgovarjajo delničarji solidarno z vsem svojim premoženjem.

Sklep o prenehanju družbe po skrajšanem postopku vsebuje

- firmo in sedež družbe,
- organ, ki je sprejel sklep o prenehanju,
- podatek, da gre za prenehanje po skrajšanem postopku,
- število delničarjev in njihova imena z naslovi in
- predlog o delitvi premoženja.

Sklep o prenehanju sodišče objavi z navedbo imen in naslovov vseh delničarjev, ki so prevzeli obveznost plačila morebitnih preostalih obveznosti upnikom. V objavi mora biti navedeno tudi, da je zoper sklep o prenehanju dopusten ugovor v 15 dneh in da bo sodišče sicer sprejelo sklep o izbrisu družbe iz registra. O ugovoru odloča sodišče, ki je sprejelo sklep o prenehanju. Če sodišče ugotovi, da je ugovor utemeljen in da bi bili oškodovani upniki ali delničarji, razveljavi sklep o prenehanju po skrajšanem postopku in o tem obvesti organe družbe, ki so dolžni nadaljevati postopek likvidacije v skladu s tem zakonom, ali pa glede na okoliščine samo sprejme sklep o prenehanju. Če ugovor ni vložen ali ga sodišče zavrne, izda sodišče sklep o izbrisu družbe iz registra in ga objavi. Proti temu sklepu je dovoljena pritožba v 15 dneh od dneva objave.

RAZMERJE MED UPRAVO IN SKUPŠČINO:

- Uprava ima določene obveznosti do skupščine, saj jo uprava sklicuje
- zatem pripravlja gradivo in dnevni red za skupščino
- predlaga sklepe skupščine
- ter je odgovorna in dolžna izvajati sklepe skupščine

KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA – k.d.d.

Izjema med kapitalskimi družbami (ne poznajo v vseh državah). Je različica kapitalске d.d., ki se vključuje v sistem komanditnih osebnih družb, s tem da je komanditni kapital organiziran kot delniški in razdeljen na delnice.

Je družba, pri kateri **najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (komplementar), komanditni delničarji, ki imajo delež v osnovnem kapitalu, pa za obveznosti družbe do upnikov ne odgovarjajo**.

Za pravna razmerja med komplementarji in za njihova razmerja do komanditnih delničarjev (zlasti glede upravičenj komplementarjev za vodenje poslov in zastopanje družbe) se smiselno uporabljajo določbe zakona o komanditni družbi. Uporablja pa se tudi zakon o delniški družbi. Je zelo redka kapitalска družba.

Ustanovitev k.d.d.

Postopek ustanovitve je enak kot pri d.d. Družba se ustanovi s sprejetjem statuta, ki ga mora sprejeti najmanj 5 oseb, izdati mora delnice in se vpisati v sodni register. V statutu se navede:

- osnovni kapital družbe
- emisijski znesek delnic in, če obstaja več razredov delnic, tudi razred delnic, ki jih prevzamejo komanditni delničarji
- ime in prebivališče vsakega komplementarja
- gotovinski in stvarni vložki komplementarjev morajo biti v statutu navedeni po višini in vrsti.

Kot ustanovitelji se štejejo komplementarji (družbeniki, ki odgovarjajo in upravljajo s k.d.d.) in komanditni delničarji (vložijo in prevzamejo delnice). Pri sprejemu statuta morajo sodelovati vsi komplementarji in tisti komanditni delničarji, ki pri ustanovitvi prevzamejo delnice.

Družbeniki, ki sprejmejo statut, so ustanovitelji družbe. Statut mora podpisati vsaj en komplementar in vsaj štirje komanditni družbeniki. **Komplementarji imajo po zakonu status članov uprave oziroma direktorjev k.d.d.**

K.d.d. je možno ustanoviti le na simultani način, s tem da ustanovitelji prevzamejo vse delnice.

Ustanovitveni kapital je lahko razdeljen na delniški kapital in na drug kapital ki ga vlaga komplementar. Osnovni kapital: ni predpisan ker obstaja osebna odgovornost družbenika.

Če ima komplementar izgubo, ki presega njegov kapitalски delež, ne sme dvigniti dividende na svoj delež dokler vsota je izguba.

Komplementarji imajo na skupščini glasovalno pravico v sorazmerju s svojo udeležbo v osnovnem kapitalu. Glasovalne pravice ne morejo uresničevati ne zase in ne za koga drugega, kadar skupščina sklepa o:

- * Izvolitvi in odpoklicu nadzornega sveta
- * Razrešitvi komplementarjev in članov nadzornega sveta
- * Imenovanju revizorjev
- * Uveljavljanju odškodninskih zahtevkov
- * Odreku odškodninskih zahtevkov.

Za **sklepanje na skupščini** je potrebno soglasje komplementarjev, če se sklepi nanašajo na stvari, za katere je potrebno soglasje komplementarjev in komanditnih delničarjev. Soglasje komplementarjev ni potrebno za uresničevanje pooblastil, ki jih ima skupščina ali manjšina komanditnih delničarjev pri imenovanju revizorjev ter uveljavljanju zahtevkov družbe iz ustanovitve ali vodenja poslov.

Skupščinski sklepi, za katere je potrebno soglasje komplementarjev, se predložijo za vpis v register šele, ko je bilo doseženo soglasje.

Pri sklepih, ki se vpišejo v register, mora bit soglasje zapisniško ugotovljeno.

ORGANI K.D.D.

Podobno kot d.d. ima tudi k.d.d. obvezne organe: **upravo in skupščino ter fakultativni odbor komanditnih delničarjev**. Družba ima lahko tudi **nadzorni svet**, oz. ga mora imeti v primerih ki jih določa zakon. Če so komplementarji fizične osebe, opravljajo komplementarji kot člani uprave funkcijo uprave po enakih načelih kot to velja za d.d.

UPRAVA: komplementar je že po položaju avtomatično član uprave (če jih je več – vsi). Velja vse kot velja za upravo d.d.. Jo lahko razrešimo, če je razrešen edini komplementar, se mora družba preoblikovati v d.d.. Pristojnosti: vse kar velja za d.d.

NADZORNI SVET: Ni obvezen. Velja vse kot pri d.d.

Obvezni organ k.d.d. je SKUPŠČINA, ki jo sestavljajo komanditni delničarji. Za to skupščino veljajo enaka zakonska pravila kot za d.d. **Komplementarji v funkciji članov uprave lahko sodelujejo na skupščini brez pravice glasovanja, razen če so udeleženi v osnovnem kapitalu družbe.**

Komplementarji **nastopajo pri glasovanju na skupščini enotno kot en družbenik**, četudi je fizično več oseb. *Komplementarji niso člani skupščine, imajo pa pravico glasovanja v sorazmerju s svojo udeležbo.*

O vseh vprašanih odločajo komanditni delničarji samostojno v sorazmerju s vojo udeležbo v osnovnem kapitalu. Veljajo enaka pravila kot v d.d.

Posebno funkcijo v k.d.d. ima **ODBOR KOMANDITNIH DELNIČARJEV**, ki ga sestavljajo *predstavniki, ki so jih izvolili komanditni delničarji* z namenom, da varujejo njihove interese. Komplementarji ne morejo biti člani odbora. Ta odbor ni obvezen, je pa primeren, če ni nadzornega sveta. Ta odbor posreduje v sporih med komplementarji in komanditnimi delničarji. Je izvršilni organ. **Je garancija, da bo uprava dejansko izvrševala sklepe skupščine**

Komplementarji imajo po zakonu enake pristojnosti, obveznosti, odgovornosti ter položaj kot uprava v d.d.

Funkcioniranje družbe:

Če imamo več komplementarjev, se njihovi medsebojni odnosi urejajo kot pri komanditni družbi.

DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO – d.o.o. (kapitalska družba)

Družba z omejeno odgovornostjo je **kapitalska družba**, katere **osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov**, pri tem pa je vrednost vložkov različna. Družbeniki osebno ne odgovarjajo za dolgove in obveznosti družbe. Le družba sama je odgovorna za svoje obveznosti, in to neomejeno. Družbeniki so lahko fizične ali pravne osebe.

Na podlagi osnovnega vložka in sorazmerno z njegovo vrednostjo v osnovnem kapitalu pridobi družbenik svoj poslovni delež. Vsak družbenik lahko ob ustanovitvi prispeva le en osnovni vložek in ima le en poslovni delež. Po registraciji pa lahko družbenik pridobi več osnovnih vložkov in s tem tudi več poslovnih deležev. Za poslovne deleže se ne morejo izdati vrednostni papirji (kot je to za delnice).

USTANOVITEV D.O.O.

Ustanovi ena ali več oseb (fizične ali pravne), ki postanejo družbeniki. Če je ustanovitev ena oseba gre za enoosebno družbo. Za obveznosti d.o.o. družbeniki ne odgovarjajo. **Ne more biti več kot 50 družbenikov**. Večje število lahko izjemoma dovoli le minister za gospodarstvo.

Ustanovi se z **družbeno pogodbo**, ki mora biti sklenjena v obliki **notarskega zapisa** in jo morajo podpisati vsi družbeniki. Vsebovati mora:

- navedbo imena in prebivališča oz. firmo in sedež vsakega družbenika
- firmo, sedež in dejavnost družbe
- navedbo zneska osnovnega kapitala in vsakega osnovnega vložka posebej, ter navedbo družbenika za vsak osnovni vložek
- čas delovanja družbe, če je ustanovljena za določen čas
- morebitne obveznosti, ki jih imajo družbeniki do družbe poleg vplačila osnovnega vložka in morebitne obveznosti družbe proti družbeniku

Osnovni kapital (osnovna glavnic):

- znaša najmanj **2.100.000 SIT**, razdeljen je na deleže – osnovne vložke: vsak družbenik ima lahko le en osnovni vložek, na podlagi osnovnih vložkov, se izračuna poslovni delež družbenika; **vsak osnovni vložek pa najmanj 14.000,00 SIT** = 1 glas (vsakih 14000 SIT pomeni 1 glas – DP lahko določi večje število na to). Osnovni vložek je lahko v denarju ali kot stvarni vložek.

Deleži se vpisujejo v knjigo deležev družbe, zapisani pa so tudi v ustanovitveni pogodbi, statutu in v vseh registrskih aktih.

Družbenik, ki vplača osnovni vložek, pridobi člansko pravico pri d.o.o. Ta članska pravica se imenuje delež. Zneski temeljnih vlog različnih družbenikov se med seboj lahko razlikujejo. Vendar ima vsak družbenik le po en delež (lahko različno velik), katerega lahko odtuji (proda) in to celega ali pa le del.

- najmanj 1/3 osnovnega kapitala mora biti vplačana v denarju oz. zagotoviti najmanj 1.100.000 SIT v denarju ostalo so lahko stvarni vložki (premičnine, nepremičnine). *To pa ne velja za osnovni vložek podjetnika, ki je ustanovil družbo skupaj z družino in je kot stvarni vložek prispeval svoje podjetje, ki je pred tem obstajalo že vsaj dve leti in če je zagotovljen osnovni kapital v višini najmanj 1,400.000 SIT, skupna vrednost za katero se dajejo stv. vložki pa presega 10 milijonov.* Če se osnovni kapital ali njegov del izroči kot stvarni vložek, se mora v pogodbi ali v prilogi, ki je sestavni del pogodbe, navesti predmet vsakega stvarnega vložka posebej ter znesek osnovnega vložka, za

katerega se daje stvarni vložek, in družbenika, ki je stvarni vložek prispeval. V celoti se morajo izročiti pred prijavo za vpis.

Izjeme:

- vlaganje obstoječega podjetja
- ustanovitev večje družbe, kjer gre za osnovni vložek 10.000.000 SIT

Postopek:

Pred prijavo za vpis v register mora vsak družbenik vplačati **vsaj četrtno** zneska osnovnega vložka. Vsota vseh v denarju vplačanih vložkov mora znašati najmanj 1.100.000 tolarjev. Stvarni vložki morajo biti izročeni tako, da poslovodja z njimi prosto razpolaga. Vplačila denarnih vložkov morajo biti nakazana na bančni račun.

Ustanovitelji kot družbeniki imenujejo NS (če ga bodo imeli) oz imenujejo POSLOVODJO (brez njega družbe ne moremo imeti). S tem, ko je **zbran osnovni vložek sledi vpis družbe v register**. Z vpisom v sodni register pridobi **status pravne osebe**. *Poslovodja mora za prijavo družbe v sodni register priložiti:*

- 1. Izvirnik ali overjen prepis pogodbe*
- 2. Seznam družbenikov in navedbo vložkov, ki so jih prevzeli*
- 3. Poročilo o stvarnih vložkih*
- 4. Potrdilo banke, da lahko družba s sredstvi prosto razpolaga*
- 5. Poročilo pooblaščenega revizorja o vrednostih stvarnih vložkov.*

Poslovodja mora v treh dneh obvestiti sodišče, če se je spremenil kakšen podatek iz prijave ali iz prilog.

Sodišče vpis zavrne, če revizor ugotovi, da je poročilo nepravilno, nepopolno ali v nasprotju z zakonom, ali če revizor izjavi ali sodišče meni, da je vrednost stvarnega vložka bistveno manjša od zneska osnovnega vložka, za katerega je dan stvarni vložek.

RAZMERJA MED DRUŽBO IN DRUŽBENIKOV (pravice in obveznosti)

Obveznosti družbenika v d.o.o. so:

- **plačilo osnovnega vložka:** družbenik mora vplačati vložek bodisi v denarju ali kot stvarni vložek
- **ohranjanje osnovnega kapitala:** družbenik mora ohranjati kapital z namenom varstva sposobnosti družbe, da posluje in varstva upnikov.
- Stranske, naknadne in zakonske obveznosti.

Pravice:

so predvsem **premoženjske** in **članske**.

Med **premoženjske** sodijo:

- pravica do poslovnega deleža
- pravica do sodelovanja pri dobičku
- pravica pri delitvi likvidacijske mase

Med **članske** pa:

- pravica do upravljanja v organih družbe
- pravica do izstopa
- pravica do izključitve drugega družbenika

- pravica do informacij o poslovanju družbe
- pravica do vpogleda v poslovne knjige

Družbeniki in poslovodje odgovarjajo družbi *solidarno za škodo, ki je povzročena namenoma ali iz hude malomarnosti in ki je nastala zaradi neizročitve ali nepravilne izročitve stvarnih vložkov, zaradi previsoke ocenitve teh vložkov ali zaradi kakšnega drugega škodljivega ravnanja ob ustanovitvi družbe*.

Pogodba o ustanovitvi določa pogoje izstopa oz. izključitev družbenika.

Ne glede na pogodbo, lahko družbenik s tožbo (utemeljen razlog) vedno **zahteva izstop iz družbe**.

Izstop: ni njegova zakonska pravica. Takšno pravico lahko vsebuje le družbena pogodba. V sodni praksi se zagovarja stališče, da je iz utemeljenih razlogov družbenik upravičen izstopki iz družbe ter da z družbeno pogodbo ni mogoče izključiti te pravice – niti je omejevati – ampak le urediti pogoje in postopek.

Izključitev: družbeno razmerje v družbi je trajno, vendar pa družbeniki niso dolžni trpeti tistega, ki onemogoča uresničevanje skupnih ciljev in škoduje družbi. Zakon omogoča vsakegamu družbeniku, da s tožbo (utemeljen razlog) zahteva izključitev družbenika.

Vrednost deleža

Z izstopom ali izključitvijo preneha delež družbenika ter vse pravice in obveznosti iz tega deleža.

Posledice izstopa družbenika na družbo :

- zmanjšanje osnovnega kapitala; v 3 mesecih po izstopu morajo družbeniki sprejeti sklep, da bodo povečali svoje deleže, da bodo zagotovili isti osnovni kapital; če tega ne storijo, lahko sprejmejo sklep o zmanjšanju osnovnega kapitala; če tudi tega ne storijo, mora poslovodja poskrbet za vpis v sodni register o zmanjšanju osnovnega kapitala (vendar ne pod 2.100.000 SIT)
- družba mora izplačati delež družbeniku v roku 3 let z obrestmi – bančne za vloge na vpogled
- če je vložil stvarne vloške ali pravice in vrednost teh ne presega ....., sme zahtevati, da se mu te stvari vrnejo (ne prej kot v 3 mesecih po izstopu).

Izključitev družbenika:

- izplačilo v 6 letih (z obrestmi)
- ni možno zahtevati izročitev stvarnih vložkov

POSLOVNI DELEŽ DRUŽBENIKA:

- lahko pripada eni ali več osebam (odgovarjajo skupno)
- družbenik lahko **odsvoji svoj delež** (po pogodbi o ustanovitvi-v obliki notarskega zapisa). Obstaja prednostna pravica **starih družbenikov do nakupa poslovnega deleža**. Lahko se odsvoji **del deleža**, nastaneta 2 deleža. Novo pridobljeni delež se ne seštevata k že obstoječemu deležu družbenika. Če več oseb pridobi delež, se le ta ne deli, ampak ga imajo vsi delničarji.
- **dedovanje deležev**; če je dedičev več, deleža ne delimo, ampak uveljavljamo sorazmerni del na tem deležu.

UPRAVLJANJE DRUŽBE

Upravljanje družbe je **temeljna, zakonska, članska in pogodbeno pravica vsakega družbenika. Pravice o upravljanju se lahko določijo v družbeni pogodbi**, drugače pa veljajo pravice po zakonu.

Družbeniki odločajo o:

- Sprejetju letne bilance stanja in izkaza uspeha in o razdelitvi dobička
- Zahtevi za vplačilo osnovnih vložkov
- Vračanju naknadnih vplačil
- Delitvi in prenehanju poslovnih deležev
- Postavitvi in odpoklicu poslovođij
- Ukrepah za pregled in nadzor dela poslovođij
- Postavitvah prokuristov in poslovnih pooblaščenecv
- Uveljavitvi zahtevkov družbe proti poslovođjem ali družbenikov v zvezi s povračilom škode, nastale pri ustanavljanju ali poslovođenju
- Zastopanju družbe v sodnih postopkih proti poslovođjem

ORGANI

SKUPŠČINA – tvorijo jo vsi družbeniki. Je najvišji organ družbe, ki oblikuje voljo družbe v obliki **skupščinskih sklepov**. Družbeniki v osnovi urejajo vsa vprašanja v zvezi s finančimi razmerji družbe, vsebino družbene pogodbe in urejanjem statusa in nadzora nad poslovođstvom. Družbeniki odločajo o vseh vprašanih upravljanja družbe s sprejemanjem sklepov na skupščini družbenikov ali pa tudi z pismenimi izjavami. Skupščini lahko prisostvujejo vsi družbeniki, tudi tisti, ki jim je pravica glasovanja omejena. Praviloma se na S sklepi sprejemajo poenostavljeno: svoje sklepe lahko sporočajo po pošti, po mailu, po telefonu, razen, če posamezen družbenik temu nasprotuje – potem se S mora sestati.

S se sklicuje s priporočenim pismom 1 teden pred sklicem. Sklicuje jo poslovođja. Ob sklicu je potrebno določiti dnevni red in predlagati sklepe, ki naj bi jih S sprejela. **Sklepčnost: če je navzočih vsaj toliko družbenikov, da njihov delež presega 1/2. Odloča se z večino oddanih glasov.** Če se sklepčnost ne doseže, je predviden naknadni rok, če tudi tu sklepčnost ni dosežena, skupščina sklepa ne glede na število prisotnih družbenikov. Ponovni sklic S ne sme biti prej kot naslednji delovni dan.

Organe določata zakon in statut. Nosilno pravilo za upravljanje je, da vsakih dopolnjenih 14.000 SIT - to je hkrati najmanjši vložek, daje družbeniku en glas.

Primer:

Če osnovni vložek znaša 1,400.000 SIT, ima družbenik	100 glasov.
Če osnovni vložek znaša 420.000 SIT, ima družbenik	30 glasov.
Če osnovni vložek znaša 280.000 SIT, ima družbenik	20 glasov.

Pravica do glasovanja, obveščeniosti: enako kot pri d.d.

NADZORNI SVET – ni obvezen (razen če se ga določi v pogodbi ali tako zahteva zakon. Drugače pa velja isto kot pri d.d. (sestava, mandat, pristojnosti).

UPRAVA : je ni

POSLOVOĐJA – d.o.o. nima uprave ampak poslovođje. Zavzema centralno mesto v družbi. Brez njega družba sicer lahko staja, vendar pa ne more poslovati. Družba ima lahko enega ali več poslovođij (direktorjev). Ti na svojo lastno odgovornost vodijo posle družbe in jo zastopajo. Če jih je več, se mora v družbeni pogodbi določiti ali delujejo skupno ali kot posamični poslovođje. Poslovođja je eden od dveh obveznih organov d.o.o. Podrejen je družbenikom,

zlasti ker ga oni postavijo in odpokličejo, nadzorujejo njegovo delo in mu svetujejo. Je lahko individualni ali kolektivni organ. Če pa ima družba NS potem ta svet imenuje in odpokliče poslovodje.

Mandatna doba: imenuje se lahko za določen čas, ki ne sme biti krajši od 2 let, lahko je ponovno imenovan. Skupščina lahko kadarkoli odpokliče poslovodjo, ne glede na to, ali je imenovan za določen ali nedoločen čas. V DP se določi, da ga odpokliče le iz razlogov določenih v DP.

SPREMEMBA DP

- odločajo družbeniki z $\frac{3}{4}$ večino glasov vseh družbenikov
- sklep mora potrditi notar
- če se povečajo obveznosti do družbenikov, morajo sklep sprejeti vsi družbeniki
- vpis v register

POVEČANJE OSNOVNEGA KAPITALA

- sklene skupščina
- vplačajo se novi denarni vložki ali novi stvarni vložki, rezerve ali dobiček
- dosedanji ali druge osebe (DP lahko določi da lahko samo dosedanji, ali pa imajo prednost)
- pri povečanju iz sredstev družbe se poslovni deleži dotedanjih družbenikov povečajo v sorazmerju z njihovimi deleži

ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA

- sklene skupščina
- če poslovodja vsaj 2 x pozove upnike, da se zglasijo in povedo če se strinjajo
- če tistim, ki niso soglašali poravna zahtevke oz. zagotovi varščino
- za vpis se prijavi 1 leto po tem ko poravna zahtevke
- tudi po poenostavljenem postopku
- z umikom poslovnih deležev.

PRENEHANJE DRUŽBE

Razlogi za prenehanje družbe so:

- ◇ Če preteče čas, za katerega je bila družba ustanovljena
- ◇ Če tako sklenejo družbeniki z vsaj $\frac{3}{4}$ večino glasov vseh družbenikov
- ◇ Če sodišče ugotovi ničnost vpisa
- ◇ S stečajem
- ◇ S sodno odločbo
- ◇ Z združitvijo v kakšno drugo družbo
- ◇ Če se osnovni kapital zniža pod zakonsko določen znesek.

Vsak družbenik, katerega poslovni delež znaša najmanj $\frac{1}{10}$ osnovnega kapitala, lahko s tožbo zahteva, da sodišče odloči o prenehanju družbe, če meni, da ni mogoče v zadostni meri doseči ciljev družbe ali da obstajajo kakšni drugi utemeljeni razlogi za prenehanje družbe.

ENOSEBNA DRUŽBA

gre za **akt o ustanovitvi enoosebne družbe** tudi ta akt sprejmemo v obliki **notarskega zapisa**. Ker je družbenik sam mora voditi **posebno knjigo sklepov katero vodi sam družbenik, potrdi pa jih notar**. Ustanovitev je lahko fizična ali pravna oseba. Vsebina akta je enaka vsebini družbene

pogodbe, s tem da akt o ustanovitvi ne ureja razmerij med družbeniki, ker jih ni – temveč razmerja med družbenikom in družbo.

Položaj ustanovitelja je od dneva, ko je sprejel akt o ustanovitvi enak, do vpisa družbe v sodni register enak kot pri ustanovitvi običajne družbe .

Edini ustanovitelj mora zagotoviti osnovni kapital v višini **2,100.000 SIT** pri čemer osnovni kapital v celoti predstavlja en sam vložek. Del kapitala mora biti v denarju.

Pri enoosebni družbi je en sam družbenik, kar lahko povzroča določene težave pri upravljanju s premoženjem. Ne sme priti do **mešanja premoženja družbe in osebnega premoženja** . Pride lahko tudi do **spregleda pravne osebnosti** . Pravni posli, ki jih sprejema edini družbenik morajo biti v pisni obliki. Sklepe, ki jih sprejema mora vpisovati v knjigo sklepov, ki jo potrdi notar.

Družbenik mora odločati sam o vseh tistih zadevah, ki so sicer v pristojnosti skupščine. Ta edini ustanovitelj pa mora pred prijavo družbe za vpis v celoti vplačati osnovni vložek, če ne mora zagotoviti ustrezno varščino. Lahko ima NS, vendar je to redko (sam opravlja vse funkcije)

Primerjava enoosebne družbe in samostojnega podjetnika!!

Pri enoosebni družbi ni nujno da je edini družbenik tudi poslovodja. On deluje kot skupščina, torej imenuje direktorja. Lahko pa nastopa v dveh funkcijah (družbenik, poslovodja)

Za postopek likvidacije, prenehanja po skrajšanem postopku, uveljavljanje ničnosti in izpodbojnosti sklepov skupščine se smiselno uporabljajo določbe zakona o d.d.

D.O.O. Z ENIM DRUŽBENIKOM

POSEBNOSTI:

- postopek ustanovitve: **akt o ustanovitvi** (vsebovat pa mora isto vsebino kot pogodba o ustanovitvi)
- **osnovni kapital** : mora vplačat ves osnovni kapital pred vpisom v sodni register ali zagotoviti stvarne vloške
- **status družbenika** : ne odgovarja za obveznosti družbe
- **način poslovanja** : dvostavno knjigovodstvo
- **družbenik je skupščina, sklepe mora zapisat v knjigo sklepov, katero potrdi notar**
- **NS**: lahko je, imenuje ga družbenik (ki je skupščina)
- **Lahko opravlja funkcijo poslovodje** (imenuje sebe (kot družbenik) na mesto poslovodje)

Razlike med enoosebno družbo in s.p.:

- vpisovanje sklepov
- odgovornost
- vplačilo osnovnega kapitala
- način knjigovodstva

Subjekt pravnih poslov je družba. S.p. za obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem pri **enoosebni družbi ne odgovarja z lastnim premoženjem** (lastna odgovornost je izključena). V tej enoosebni družbi je ta **edini družbenik tudi poslovodja**. Lahko imenuje tudi **upravo in imenuje samega sebe za poslovodjo**. Enkrat se pojavlja kot družbenik drugič se pojavlja kot poslovodja. Pri s.p. ni potrebno zagotoviti **osnovnega kapitala pri d.o.o. pa**.